

Bette Mands historie

Knud J. Stentoft

24 breve til Minner Mand

Minner Mand**Bette Mand**

De to drenge mødtes på kostskolen, hvor Knud fik øgenavnet "Bette Mand" og Henning kæle-navnet "Minner Mand". I 50 år så de ikke hinanden, men så mødtes de og begyndte at fortælle hinanden om deres livsforløb.

I denne bog fortæller Knud som "Bette Mand" hele sin historie. Det er en beretning, der fører læseren viden om. Her er muntre indtryk fra barndomsår i Thy og senere fra både avisernes verden og det politiske liv.

Bette Mands historie:
Knud J. Stentoft, 2002
Tryk og indbinding:
Damgaard-Jensen A/S, 2002
100 eksemplarer

Indholdsfortegnelse

Til Minner Mand	7
Slægten i Thy	9
Bedsted og Nystrup.....	13
Fru Camilla og lille Knud	18
To tyske soldater	22
Farvel barndom	27
Kostskolen og Minner Mand	32
Henrik - min bedste ven	36
Dumpekandidat	40
Kunstakademiet	45
Kusine Maries gode råd	50
Storhedsvanvid i Fjerritslev	54
Kejseren i Ringkøbing	58
Kom her, Ingemann!	62
Det flade Lolland	67
VU som springbræt	73
Farverige politikere	78
Det skønne Silkeborg	84
Villa, Vovse og Volvo	89
Hjørring og Kjellerup	93
Kæmpeoplevelser	98
Spiddet i revyen	103
Retrætepost	108
Bette Mands remis	112

Til Minner Mand

I juni 2002 fik jeg et brev fra en gammel bekendt fra min tid på Hvidbjerg Kost- og Realskole. Henning Karlsmose hedder han. Vi havde året før mødt hinanden ved et elevsammenkomst, og nu var han i gang med at lave en hjemmeside, som jeg kunne bidrage til. Efter lidt korrespondence sendte jeg ham dette svar på nogle spørgsmål:

19. juli 2002

Kære Minner Mand!

Aha. Nå så du troede, jeg havde gået i Vester Vandet Skole. Næh, det har jeg aldrig gjort.

Jeg tror ikke en gang jeg nogensinde har været inden for døren, skønt jeg daglig under min opvækst kunne se over til skolen på nordsiden af Vandet Sø.

Vi boede på sydsiden. Så du var trods alt nogenlunde tæt på. Men sagen er den, at Nystrupgård ligger i det, der en gang var Vang-Tvorup Kommune, og derfor gik vi - min storebror, min lillebror og jeg - i Vang Skole, hvor lærer Thomsen gav os en fremragende undervisning. Dansk, skrivning og regning lagde han stor vægt på, og når jeg tænker efter, er jeg temmelig sikker på, at han lagde grunden til, at jeg senere hen blev journalist. Han sørgede for, at jeg fik udvidet mit ordforråd betragteligt, og det fik nogle år senere en af mine kusiner til at foreslå mig, at jeg søgte en stilling som journalistelev på Fjerritslev Avis. Det kan jeg skrive en masse om, og det sætter jeg mig snart til, for jeg bliver jo helt inspireret af dine epistler om din egen baggrund.

Men jeg skulle svare på det med Birthe. Jo, det er rigtigt, at Birthe er lokalredaktør for Midtjyllands Avis her i Bjerringbro. Det har hun været i 36 år, og den 15. august i år har hun 40 års jubilæum som medarbejder ved Midtjyllands Avis. Birthe begyndte jeg at komme sammen med i 1990, efter at jeg i 1988 havde mistet min første kone Alice, der døde kun 51 år gammel. Alice blev jeg gift med i 1959 - helt ovre i Ringkøbing. Efter det første år på Fjerritslev Avis færdiggjorde jeg nemlig min

uddannelse på Ringkjøbing Amts Dagblad. I min fritid søgte jeg ind i roklubben, og her mødte jeg Alice kun få uger efter at jeg var kommet til Ringkjøbing.

Siden hen har mit jobforløb været Lollands Tidende i Nakskov fra 1959 til 1961, Venstres Ungdom som landssekretær fra 1961 til 1963, Venstres Pressebureau (nu Den Liberale Presse) i København fra 1963 til 1969, Silkeborg Avis (nu Midtjyllands Avis) fra 1969 til 1981, Vendsyssel Tidende fra 1981 til 1985, Midtjyllands Avis som lokalredaktør i Kjellerup fra 1985 til 1994 og til sidst Ekstra Posten/Kjellerup Tidende fra 1994 til 1999.

Det sted, hvor jeg befandt mig dårligst, var Vendsyssel Tidende, hvor jeg havde påtaget mig jobbet som chefredaktør. Det sted, hvor jeg havde den største sorg, var i Kjellerup, hvor Alice fik kræft og døde ret hurtigt. Heldigvis fandt Birthe og jeg et par år efter sammen og siden har jeg igen haft et rigt indhold i min tilværelse - og en af de ting, jeg er rigtig glad for, er at mine tre børn er meget, meget glade for Birthe.

Nej, nu må jeg stoppe i denne omgang. Men der skal nok komme mere. Jeg tror jeg vil forsøge at skrive lidt i retning af det, du er begyndt på. Som du skriver kan det blive til fornøjelse for om ikke andre så børnene.

Venlig hilsen

Knud - af dig kaldet Bette Mand

Slægten i Thy

Kære Minner Mand!

Nu skal du få historien om Bette Mand!

Det er begrænset, hvad jeg kan fortælle om mine bedsteforældre for slet ikke at tale om generationen før dem. Men om min far og mor kan jeg en del.

Mor, kaldet Frida, men døbt Elfride Karoline Thingstrup Mouritsen, blev født på Vestergård i Øster Vandet den 2. juli 1901. Hun var den yngste af en stor børneflokk. Vist nok 12 eller 13. Et par døde som helt små, andre forholdsvis tidligt. Dem jeg husker fra min barndom er moster Marie (min gudmor), moster Dorthea (kaldet "Moster Thea"),¹ morbror Mourids ("Mormourids", som vi sagde), moster Maren, moster Lene, moster Agnes, moster Signe, og morbror Alfred ("Onkel Alfred" kaldte vi ham). En morbror Jakob døde ganske ung og ugift og en morbror Peter døde fra kone og fem børn nede i Vamdrup. Her havde morbror Peter overtaget en middelstor sønderjysk gård - lidt usædvanligt for en thybo-dreng på den tid.

Min bedstemor, altså min mors mor, hed Maren Mouritsen. Hun er den første, jeg har set som død. Moster Marie tog mig med op i storstuen, hvor bedstemor lå i en åben kiste. Lille og helt hvid. Men ikke nær så rynket, som jeg havde husket hende. Det var mærkeligt, syntes jeg. Men ellers var der ikke noget mærkeligt ved bedstemors død. Hun var blevet 80 og var ganske enkelt slidt op. Allerede da min mor var fire år, døde hendes far, Anders Thingstrup Mouritsen, og bedstemor sad derfor tilbage med en pæn stor gård og en ganske stor børneflokk. Men hun klarede det flot. Skulle der i dag rejses en mindesten for en thybo-kvinde, der udenfor offentlighedens søgelys øvede en kæmpeindsats, ville min bedstemor være blandt kandidaterne.

Min far, Kristian Peter Stentoft, blev født lidt uden for Thisted. Hans fødselsdag var den 8. februar 1899. Min bedstefar, Anders Jespersen

¹ Moster Thea blev 102 år, men også moster Lene, moster Signe og min mor døde først højt oppe i alderen. Moster Lene blev 98 år, moster Signe og min mor begge 95 år.

Stentoft, som blev kaldt Anders Knakkegaard (udtales: Ajs Knårgo), havde den gang en mindre ejendom i Bavn i Skinnerup Sogn. Han var lykkelig gift med den smukke Birte Marie Knakkegaard, der var hans kusine eller grandkusine. De havde allerede fået en dreng, da far blev født, og i det næste par år fødte Birte Marie også to piger. Men så blev hun i 1905 syg og døde, og bedstefar måtte finde sig en husbestyrerinde. Det blev den solide, men knapt så billedskønne Ane Nedergaard Odershede, hende blev bedstefar gift med, og hun fødte ham i de følgende år tre sønner.

På den måde fik min far i alt seks søskende: Peder Knakkegaard Stentoft (som vi kaldte "Onkel Knakkegaard"), faster Maren, faster Anna Kirstine (kaldet "Faster Stinne"), farbror Niels Iversen Stentoft (kaldet "Onkel Iversen"), farbror Holger og farbror Johannes. Faster Stinne blev den i søskendeflokken, der fødte flest børn. 14 i alt! Fra min barndom husker jeg, hvordan min far og mor morede sig over, at "der kommer en hvert år, for Johannes Christiansen kan ikke holde sig fra hende!".

Den ældste af faster Stinnes børn hed Henning. Han var lidt af et uheld. Som ganske ung havde faster Stinne et gevaldigt mod på livet. Hun blev tjenestepige hos en familie helt ovre i København, og her lod hun sig lokke af en eller anden flot fyr. Han ville imidlertid ikke vide af hende, og så måtte min far tage turen til København og hjælpe faster Stinne ud af suppedasen. Hun blev taget med hjem til Thy, hvor hun var lidt af en skamplet på familien, indtil arbejdsmanden Johannes Christiansen kom ind i billedet. Ham blev hun gift med, og det havde han megen fornøjelse af. Det blev i hvert fald til 13 fælles børn, som heldigvis alle sammen var sunde og raske og klarede sig godt op gennem livet."

Da jeg kom til verden i 1933, havde bedstefar forlængst overtaget den store gård Holmegård ved Øster Vandet Station.

Her blev holdt nogle fantastiske familiesammenkomster, som langt overgik hvad man kunne præstere indenfor min mors familie. Der var middag med suppe, steg og is eller budding, og det var vel at mærke oven på et gevaldigt kaffebord med flere slags lagkage, sandkage, julekage

² Faster Stinnes 14 børn: Henning, Marie, Olga, Jørgen, Marius, Anna, Ellen, Anders, Hans, Grethe, Ernst, Maren, Ejner og Elisabeth. Henning og Anders rejste til USA, og Olga og Marius er nu døde. Efter Johs. Christiansens død levede faster Stinne i endnu mange år, men hun var sjældent hjemme. Hun var som regel på besøg hos et af sine børn!

og masser af forskellige småkager. Indimellem gik mændene tur i stald og mark, og om aftenen spillede de fleste af dem whist så det stod efter, indtil vi inden hjemturen skulle have natmad, som regel suppe igen, hønsekødssuppe med masser af melboller og kødboller. Sommetider fik vi børn på dette tidspunkt sodavand nummer to.

Midtpunktet var hver gang den lystige onkel Iversen, der kom helt nede fra Kolding.

Her var onkel Iversen blevet taxavognmand, og han strålede om kap med sine skiftende flotte biler, når han kom hjem til familien i Thy. Hans humør smittede af på hele selskabet. Skulle nogen have haft en humørpris, var det ham. Og skulle nogen have haft en skønhedspris, var det hans kone Anna. Hun havde det smukkeste ansigt, altid en utrolig flot frisure, pæne regelmæssige træk og varme levende øjne, og så sad hun som regel stille, smilende og lyttende, når onkel Iversen fortalte løs om sine mange, mange oplevelser. Lige fra den gang han på herregården Gl. Estrup mødte Anna til de mange gange han kørte med spændende mennesker i sin taxa.

Som onkel Iversen dog kunne fortælle - og som det dog morede faster Stinne med den høje latter.

- Det er en dejlig familie, udbrød min mor sommetider om min fars familie. De er altid i godt humør, de snakker ikke ondt om hinanden, jeg har det meget bedre sammen med dem end med min egen familie!

Det var især i de senere år, min mor kunne komme med et sådant udbrud. De bemærkninger morede mig. For når det kom til stykket, var mor slet ikke træt af sin egen familie. Specielt moster Signe, moster Thea og moster Marie fyldte meget i hendes tilværelse.

Disse tre søstre boede alle i Thisted. Moster Marie og moster Thea som barnløse gammeljomfruer, moster Signe også som barnløs, men gift. Hendes mand, kaffebrænder Peder Jensen (kaldet "Onkel P. Jensen"), var en lidt speciel type. Min mor mente, at han aldrig rigtig var kommet over, at han kom fra en virkelig stor gård. Jeg var nok mest betaget af, at han var vild med cirkus, en interesse, som moster Signe havde en speciel forklaring på: - Han går kun i cirkus, fordi han håber at se artisterne falde ned!

Moster Marie var den ældste af min mors søskende. Sammen med min onkel Alfred tog moster Marie gennem mange år sin tårn både ude og inde på fødegården Vestergård, men da bedstemor døde og gården blev solgt, flyttede moster Marie til Thisted. Herfra cyklede hun et par gange

om året ud til os på Nystrup, hvor hun havde et par bistader stående. For os drenge var det utroligt spændende, når moster Marie åbnede for bierne og gik i gang med at slynge tavlerne for honning. Moster Thea havde vist nok været den flotteste af min mors søstre, og der havde også været noget med en ungdomskærlighed, som desværre var endt som ulykkelig kærlighed. Moster Thea husker jeg især for en usædvanlig frisure. Hun flettede sit lange hår i to store fletninger, som kunstfærdigt blev sat op, så det så ud som om hun var næsten korthåret og med midterskilning. Moster Marie derimod havde bare en knold i nakken. Det havde mange ældre kvinder den gang. Ingen af dem brugte læbestift, neglelak eller anden form for make-up. Den slags var kun for fine folk og københavnere.

Hver især var de tre søstre i Thisted elskeligheden selv, ikke mindst over for os tre drenge fra Nystrup. Men de snakkede meget, og mon ikke min mor sommetider syntes, at de snakkede lidt for meget, og tit om noget, de ikke havde særligt kendskab til.

Først og fremmest moster Signe havde min mor et sjovt forhold til. Der var kun et par års forskel, og som små havde de delt alt. De kendte hinanden ud og ind. De kunne snakke fortroligt. Meget fortroligt. Indtil en af dem kom med en bemærkning, som den anden følte sig stødt af. Så kunne der gå lidt tid, somme tider en anelse pinligt. Men så snakkede de igen fortroligt.

Det var en slags had-kærligheds forhold, som det ene øjeblik var meget givende for dem begge, men som i næste øjeblik virkede en smule anstrengende.

Men jeg kommer snart tilbage til moster Signe og de to andre mostre i Thisted.

For dem kom jeg tæt på i nogle år efter at jeg havde været på kostskole og lært blandt andre dig, Minner Mand, at kende. Det fortæller jeg om senere, først skal jeg i mit næste brev berette om min egen start på livet. Det bliver nok et længere brev.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Bedsted og Nystrup

Kære Minner Mand!

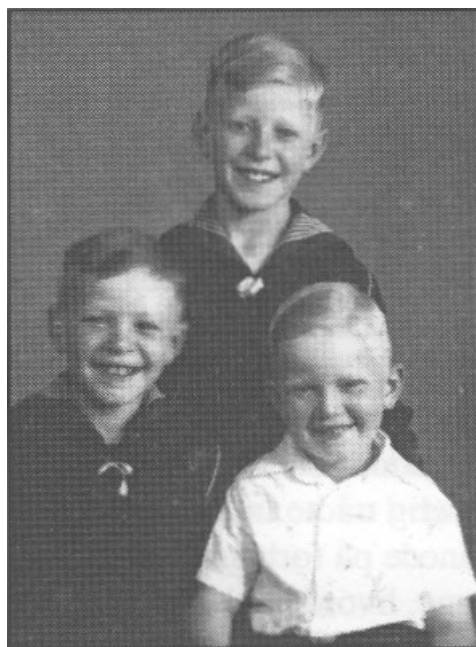
Sidste gang fortalte jeg om min fars og mors familier, og i småglimt antydede jeg hvordan nogle af dem skilte sig ud fra flokken. Men min mor og min far fik du ikke meget at vide om. De var de to allervigtigste personer. Uden dem ingen Bette Mand!

Hvornår og hvordan far og mor blev ført sammen, ja, det fortaber sig i det uvisse. Måske de mødtes ved et af de baller, der i 1920'erne var stort set den eneste fornøjelse for unge mennesker. Arbejdsdagen var lang, og hverdagene omfattede også lørdagene. Søndagene var de eneste fridage, og ferie var der ikke noget, der hed. I hvert fald ikke ved landbruget, hvor de arbejdede i henholdsvis et karlejob og et job som pige i huset.

Men de mødtes, de syntes om hinanden, den 9. november 1928 blev de gift, og omtrent samtidig købte de en mindre landejendom i udkanten af Bedsted i det sydlige Thy. Her blev min storebror Niels født den 1. juni 1931. Mor var senere hen stolt af, at hun fik sin førstefødte, før hun fyldte 30 år. Den 21. juni 1933

kom jeg til verden. Og den 14. november 1936 så min lillebror Thomas dagens lys.

Dermed var der sat punktum for familieførøgelsen. Dog var det lige ved, at der var kommet et udråbstegn under krigen, da min mor fødte en lillesøster. Men den lille pige døde i fødslen. Det var en stor sorg for min mor. Hun kom vist aldrig helt over det, men hun fik et langt og vel også rigt liv, som først sluttede, da hun var fyldt 95. Da havde min far været død i 20 år.

**Drengene fra Nystrup, fra
venstre Knud, i midten Niels,
til højre Thomas**

Fra mine allerførste år har jeg kun enkelte erindringsglimt. Blandt andet at jeg en dag sad midt på vejen og at der kom en bil lige imod mig, men den nåede at bremse, og jeg blev ikke ramt

I et andet glimt kan jeg for mig se min storebror i gang med at tænde ild i en masse aviser. Mor og far var gået i marken, og vi to små havde fået fat i nogle tændstikker. Det fæg rundt med brændende aviser, da min far og mor pludselig dukkede op. Niels fik en ørefigen og en masse skældud. Jeg blev taget op på armen og trøstet - som den lille uskyldige sjæl jeg vel var.

Mine forældres største problem blev i de år, at jeg fik børnelammelse. Kun tre-fire år gammel blev jeg indlagt på Ortopædisk Hospital i Århus.

En operation i venstre fod, som blandt andet bød på en forlængelse af akillessenen, viste sig senere hen vellykket, men fik alligevel afgørende betydning for mig senere i livet. Mine forældre erkendte, at jeg med mit svage ben ikke kunne blive landmand, jeg skulle i gang med noget bogligt, og derfor blev jeg 13 år gammel sendt på kostskole for at få en præliminæreksamen. Måske kunne jeg ad den vej få en elevplads i en bank eller lignende, mente min far.

De tre måneder på hospitalet i Århus husker jeg også et par glimt fra. Specielt står det lyslevende for mig, hvordan min mor og moster Thea pludselig trådte ind ad døren. De havde taget den lange vej med tog, og jeg anede på forhånd intet om deres besøg. Endnu kan jeg ligefrem fornemme, hvordan glæden steg mig til hovedet. En anden erindring fra hospitalet er, at vi en dag fik sveskegrød. Det havde jeg aldrig fået før. Og så husker jeg også, hvor dejligt det var at komme hjem. Især var jeg spændt på at se min storebror. Niels var lige så glad for at se mig, men det gik lidt over, da det viste sig, at jeg ikke straks kunne lege. Benene magtede det ikke.

Nu mange år senere må jeg erkende, at jeg har været mine forældre en dyr dreng. Allerede hospitalsopholdet i Århus har påført dem ekstra udgifter. Det samme gjaldt, da jeg skulle sendes på kostskole. Og siden, da jeg havde fået studentereksamen og ville læse i København, skulle der også skrives flere checks ud til mig end til mine brødre.

Der var ikke mange penge at gøre med. Den ejendom, mine forældre havde i Bedsted, gav ikke det store afkast. Far og mor havde sat alle deres spareskillinger i den, og da det blev krisetider i landbruget, havde de deres hyr med at få tingene til at hænge sammen.

Men på en eller anden måde lykkedes det dem alligevel at komme igennem de værste økonomiske vanskeligheder, og da de i 1938 kunne sælge ejendommen og i stedet fik chancen for at overtage Nystrupgård ved Vandet Sø, slog de til.

Nystrupgård husker jeg som et vidunderligt sted. Det gør min storebror også. Min lillebror synes derimod ikke at mindes Nystrup for noget godt. Måske det ikke altid var så nemt at være den mindste. Og måske det især plager ham, at hans liv lige som var forudbestemt. Han blev sendt på højskole, og han blev sendt på landbrugsskole, for han skulle selvfølgelig være landmand med henblik på en gang at overtage gården. Det kom Thomas nu aldrig til. Han blev gift med en sygeplejerske, og hun havde heller ikke lyst til landbruget. Derfor gik Thomas i lære som smed, og vist nok i skuffelse over det solgte min far Nystrupgård i 1962. Nærmest for en slik. I hvert fald kunne gården få år senere have indbragt det dobbelte eller tredobbelte.

Om ikke min storebror kunne have overtaget gården! Næh, for Niels fik lov at vælge, han havde en svag ryg, måske havde han haft en snert af den børnelammelse, der ramte mig, og han valgte at gå i købmandslære, hos købmand Thomsen i Tvorup. Han fik altså et valg. For mig var der af hensyn til mit dårlige ben ikke noget valg - og det var der efter min fars mening heller ikke for Thomas. Men Thomas og hans kone³ ville det altså anderledes, og det var helt sikkert en betydelig skuffelse for far.

Men far havde nu ikke meget at have sin skuffelse i. Han havde ikke selv haft større lyst til landbruget, da han var ung. Han ville have været på højskole. Det kom han ikke. Han ville have været lærer. Den uddannelse kom han aldrig i gang med.

Det eneste, far nåede uden for landbruget, var da han under militærtjenesten blev oppasser for en officer. Det foregik til gengæld i København, og den tid mindedes han ofte. Blandt andet når han søndag morgen vækkede os med et: - Go'morn, er den nogen, der skal til lægen! I øvrigt tror jeg han kunne være blevet en fortræffelig lærer. Far var god til at læse og skrive, han havde en rigtig flot håndskrift, han havde også en

³ Det var sygeplejersken Anna, Thomas blev gift med. Deres tre børn, Arne, Inge og Preben, var blevet voksne, da Thomas og Anna blev skilt. Siden giftede Thomas sig med Bente, som bragte to yngre børn med ind i ægteskabet.

ganske dejlig sangstemme, og han fulgte godt med i mange ting.

Min mor havde vel egentlig også haft lyst til andet end landbruget. Det blev imidlertid ikke til meget mere end lidt spredt orgelundervisning hos den lokale lærer, og en gang imellem havde han givet hende chancen for at spille ved gudstjenester i Øster Vandet Kirke. Det var stort set alt.

Heller ikke for min mor blev det til hverken højskole eller mere, selv hun absolut havde evnerne. Af hendes mange søstre og brødre var det vist kun moster Maren, der kom på højskole. Men moster Maren endte alligevel også ved landbruget ligesom alle de andre, bortset fra de tre søstre i Thisted.

Nej, det var ikke så let at bryde mønstre og traditioner den gang i årene omkring og efter 1. verdenskrig.

Men rammen omkring de fleste af min forældres arbejdsår i landbruget blev altså Nystrupgård, fra 1938 til 1961, og Nystrup var som sagt vidunderlig. Synes jeg. Gården var på cirka 75 tdr. land, omgivet af sø mod nord, af skov mod vest, af hede mod syd og af et andet landbrug, Brunbjerg, mod øst.

Kort sagt en afvekslende natur, men langt ude i naturen. For naturligvis var der langt til købmand, langt til kirke og langt til skole, for slet ikke at tale om den lange vej til byen (Thisted).

Det bekymrede dog ikke mig. Den gang havde de fleste jo langt til alting. Det var kun dyrlægen og enkelte andre, der havde bil. Skulle vi af sted, foregik det med hestevogn - eller på cykel. På cykel ja, i hvert fald efter krigen, da det igen blev muligt at få rigtige dæk og slanger i stedet for de massive cykeldæk, vi måtte nøjes med i besættelsesårene.

Besættelsesårene ja, dem slap vi nok lettere igennem end de fleste. Netop fordi vi boede så langt ude.

Jeg husker dog tydeligt, hvordan det begyndte, den 9. april 1940. Tidligt om morgenen lød der en underlig brummen, og det blev ved. Den ene tyske flyver efter den anden fløj over os. Allesammen med hagekorset på. De fleste gik i lav højde og tæt forbi vingerne på vindmotoren, der knejsede på laden.

Vi havde ikke radio, så først op ad dagen blev min far og mor klar over, hvad der var på færde. Far kørte mælk til Øster Vandet Mejeri, og da han ved middagstid kom hjem, havde han hørt, at tyskerne kom!

Hele dagen fløj maskinerne over os, mod nord, på vej til Norge. Jeg kan stadig fremkalde en erindring om, hvordan Niels og jeg gik henne i marken sammen med vores karl. Han morede sig en gang imellem med at tage en hegnspæl op og sigte op mod flyvemaskinerne. Vist mest for at imponere os.

Men det gjorde mig nærmest rædselsslagen. Vi kunne se piloterne oppe i cockpittet. Tænk, om de virkelig havde skudt ned på os. Det kunne let ske - nu, da vi var i krig med tyskerne, tænkte jeg.

At det ikke blev til krig i Danmark gik selvfølgelig snart op for os, og hverdagene blev hurtigt igen de samme som før. I hvert fald for os på Nystrupgård. Her gik dagene med at hjælpe til i stald og mark - og med at gå i skole, altså Vang Skole.

Skolen vil jeg fortælle om i mit næste brev, kære Minner Mand.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Fru Camilla og lille Knud

Kære Minner Mand!

Det var min skolegang, vi kom til.

Du gættede på, at jeg gik hos lærer Jensen i Vester Vandet Skole, som vi fra Nystrupgård havde udsigt til tværs over Vandet Sø. Men min skole var altså Vang Skole, hvor lærer Thomsen residerede.⁴

Det skyldes, at Nystrupgård lå i Vang-Tvorup Kommune. Det samme gjaldt i øvrigt hele Nystrup Plantage, som var plantet på Nystrupgårds gamle jorder.

Det er en historie for sig, idet Nystrupgård på grund af sandflugten er blevet flyttet ind i landet flere gange i århundredernes løb. En gang lå gården faktisk, hvor der nu er hav.

Men ved hver flytning blev gården mindre, idet staten overtog ufrugtbare hede- og klitarealer, og ved den sidste flytning i begyndelsen af 1900-tallet blev Nystrupgård reduceret til de 75 tdr. land, jeg allerede har nævnt.

Men nu skal det altså handle om Vang Skole og om lærer Thomsen og hans kone med det flotte navn Camilla.

Fru Camilla Thomsen har jeg to klare erindringer om.

Den ene fra min første skoledag i foråret 1940. Jeg var kun seks år, da jeg sammen med Niels gik op over heden for at komme i skole. Lærer Thomsen syntes vist, det var lidt synd for mig med den lange tur. Han tog mig op på knæene oppe ved katederet, mens han sad og fortalte specielt os nye i klassen om, hvad der skulle ske.

Bagefter bød han mig - og kun mig - med inden for hos fru Thomsen, der som så ofte senere var i en flot storblomstret kjole. Hun beværtede mig med kage og sodavand. Niels og alle de andre i klassen - vi var jo fire årgange! - undrede sig over den stads, der blev gjort ud af mig. Men mig passede det godt med den særbehandling, og da vi kom hjem og Niels fortalte om, hvordan jeg var blevet modtaget i skolen, gjorde både far og mor store øjne. Det var da utroligt!

⁴ Minner Mand praler af, at han kan alt om datidens lærerstand! Om Chr. Thomsen oplyser han: født 4.2.1894, lærer i Vang-Tvorup, hvor der i 1924 var 626 indbyggere incl. 89 børn. Hans hyre var 2640 i grundløn og 300 som kirkesanger, hvoraf man kan slutte, at to dage i kirken lønnedes som cirka én dag i skolen.

Den anden erindring, jeg har om fru Thomsen, er knap så rosenrød. For mig altså. Det var nok kun et år eller måske to senere, for Niels var endnu ikke rykket op i store klasse. Sammen med enkelte andre, der også havde langt at gå eller cykle, opholdt vi os på skolen i den lange middagspause. Her spiste vi vores medbragte klemmer, næsten altid med leverpostej og spegepølse og sommetider også med kartoffelskiver på, mens de, der havde kortest vej til skole, smuttede hjem til forældrene og fik deres middagsmad.

Da vi havde spist madpakkerne, skulle resten af middagspausen anvendes til noget spændende. Niels og de andre store syntes det var særlig spændende at gå på æblerov i lærer Thomsens have, hvor der var masser af frugttræer. Jeg turde ikke rigtig følge dem, men jeg ville gerne smage et æble. - Jamen, så må du selv hente et, sagde en af de største, der hed Jens. Jeg kiggede lidt forskræmt på ham. - Aha, du tør ikke, udbrød Jens. - Jo, det tør jeg da godt, mumlede jeg, og så var jeg nødt til at snige mig ind i haven.

Bedst som jeg rakte op efter det flotteste røde æble, lød der en stemme bag mig: - Jamen Knud dog, hvad er det du gør? Det var Camilla Thomsen, stor og mægtig, med hænderne i siden, stod hun der og så strengt på mig. I bar befippelse rakte jeg det flotte æble hen imod hende. - Næh, behold den bare, men det må du altså ikke gøre en anden gang, sagde hun strengt.

Aldrig havde jeg følt mig så flov. Men det blev værre endnu. Et par timer senere skulle lærer Thomsen ringe ud fra den sidste lektion. I stedet for at ringe, stillede han sig op midt i klassen og sagde: - Og må jeg så se, hvem der ikke har stjålet æbler i lærerens have?

Købmandens Ole og Betty og fire-fem andre rakte hånden i vejret. Ole husker jeg, fordi han var købmandens søn, og Betty, ja, hende husker jeg, fordi jeg synes, hun var så led. Hun havde rødt hår og fregner, hun var lidt fedladet og så havde jeg en gang set hende sidde og pille bussemænd ud af næsen. Føj.

Nå, men Ole og Betty og de fire-fem andre havde jo altså været hjemme i middagspausen og havde derfor ikke været inde i Thomsens have. Alle vi andre sad med bøjede hoveder.

- Ja, I kan jo så godt gå hjem, sagde lærer Thomsen til Ole og Betty og de fire-fem andre uskyldige. - Men I andre, I bliver!

Og så blev vi sat til at skrive "Du må ikke stjæle æbler i lærerens have". Det skulle skrives 50 gange. Jeg var endnu ikke særlig god til at skrive,

så jeg syntes det var en umådelig lang sætning, og vi skrev og vi skrev. Den dag kom Niels og jeg sent hjem fra skole, og far og mor var begyndt at blive nervøse. Derfor var vi nødt til at fortælle, hvad der var sket. De så på hinanden med noget, der lignede smil, og siden snakkede de aldrig mere om det, i hvert fald ikke med os. Vi havde jo fået den lærestreg, der var behov for, og det synes jeg altså, at jeg kan takke fru Camilla Thomsen for.

Hvad vi ellers lærte i skolen! Først og fremmest at læse og skrive og regne. Den lille tabel og den store tabel varede det et stykke tid, inden jeg kunne. Vildt god var jeg heller ikke til at skrive.

Bedst var jeg vist nok til at lære salmeversene uden ad, sådan som det blev os pålagt. "Føden og Klæden nok du faar, af Ham i Morgen som i Gaar", kunne jeg gå og messe for mig selv. Især fordi der kunne lægges enkle rytmer i salmen med disse linjer.

Bibelhistorie var lærer Thomsen rigtig god til at undervise i. Nok fordi han som få evnede at gøre fortællingerne levende. I de timer var der meget stille i klassen.

Også geografi-timerne husker jeg som fremragende. "Odense, Bogense, Middelfart, Assens, Faaborg, Svendborg, Nyborg og Kerteminde", fik jeg ret hurtigt ind i hovedet - også længe før jeg havde fundet ud af, at alle disse byer lå på Fyn.

Men sådan rigtig god til noget specielt, nej, det var jeg nu ikke. Ikke en gang til at tegne, selv om de tegnelektioner, vi også fik, var noget af det, jeg satte allermest pris på.

Som regel foregik det på den måde, at lærer Thomsen satte den ene årgang til at tegne, mens den anden årgang blev sat til at skrive og den tredje årgang til at regne, mens han overhørte den fjerde årgang i læsestykker etc. At det var lidt af en kunst på den måde at undervise fire årgange i en og samme klasse, skænkede jeg ikke en tanke.

Men det var altså de vilkår, lærer Thomsen havde. Og bortset fra det med gymnastikken gjorde han det rigtig godt. Det forstod jeg på både mine forældre og på den reaktion, der kom, når provsten og sognepræsten enkelte gange var på såkaldt visitats for at overhøre lærer Thomsens undervisning.

- Udmærket, mumlede provsten, når vi blev sendt hjem og provsten sammen med sognepræsten blev inviteret ind til kaffe i privaten hos den åh så elskværdige fru Thomsen.

Da Nystrupgård lå i det fjerneste hjørne af kommunen, var det sjældent vi mødte lærer Thomsens uden for skoletiden. Det skete vel egentlig kun, når vi var i kirke.

I kirke kom vi mest ved højtiderne, men også på enkelte almindelige søndage. I kirken fungerede lærer Thomsen som kirkesanger og kordegn, mens fru Thomsen som organist spillede på orglet.

Lærer Thomsen var hver gang i kjole og hvidt, lysene glimtede i hans brilleglas, og alene den værdige måde han tog imod kirkegængerne på, indgød respekt. Det var næsten den største oplevelse ved gudstjenesterne i Vang Kirke. Det var virkelig højtideligt.

Særlig juleaftensgudstjenesterne mindes jeg som enestående, med de to flot pyntede juletræer i koret. Og som vi da sang, især vi børn, for lærer Thomsen havde selvfølgelig i skolen sørget for, at alle vi børn kunne alle versene uden ad.

Sådan gik det år efter år indtil 1946, da jeg blev taget ud af skolen for at komme på kostskole i Hvidbjerg på Thyholm. Ja, kære Minner Mand, den historie bliver jeg altså nødt til at vente med til næste brev. Men den skal nok snart komme.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

To tyske soldater

Kære Minner Mand!

Det er underligt med minder. Det ene glimt fører det næste med sig, og pludselig vrimler det med minder. Derfor er jeg ikke sikker på, at jeg allerede i dette brev når frem til kostskolen og dermed også til blandt andet forklaringen på, at jeg blev kaldt Bette Mand og du derfor Minner Mand.

Jeg synes jeg er nødt til først at fortælle lidt mere om livet på Nystrup-gård.

Som sagt boede vi på Nystrup langt borte fra det meste. Især om vinteren kunne det være be-

sværlig for mine forældre. Far kørte som nævnt en mælketur til Øster Vandet Mejeri. Det var først og fremmest for at tjene lidt ekstra, men som den yderste gård var det også naturligt, at det var Nystrup der påtog sig opgaven.

Det betød, at mine

forældre året rundt måtte tidligt op hver morgen, bortset fra om søndagen og andre helligdage.

En typisk vinterdag begyndte med, at vækkeuret ringede allerede ved fem-halvseks tiden. Far og mor tumlede ud af sengen, tændte petroleumslampen og rodede op i tørvegløderne i kakkelovnen, så der kunne være lidt varme, når de kom ind igen.

Ude i stalden var der lunt, men det hele foregik også her ved skæret fra en petroleumslampe, en såkaldt flagermuslygte. Og der sad de så med morgensøvn i øjnene og malkede de otte-ti køer, så far kunne få også den friske morgenmælk med til mejeriet.

Efter en hastig kop kaffe spændte far hestene for mælkevognen og kom af sted. Sommetider før det endnu var lyst. Sommetider ekstra tidligt, fordi der var sne på vejen.

Når han var kørt ud fra gården, gik mor i gang med at røgte. Der skulle muges ud, der skulle ny strøelse i båsene, og køerne skulle have både

Nystrup en vinterdag. Far og karlen gør klar til en ny tur med kanen

vand og roer. Det samme gjaldt grisene, der stod og hylede, indtil de fik deres skummetmælk, blandet op med grutning.

Det tog sin tid, men efterhånden som det skred frem, bredte der sig til gengæld en velsignet ro i stalden, køerne stod og gumlede, grisene gryntede veltilpas, og mor kunne til slut kaste et tilfreds blik på kattene, der sad og slikkede sig om munden. De havde også fået deres skål mælk.

Efterhånden som vi drenge blev lidt større, måtte vi med op tidligt om morgenen og malke hver en ko eller to, og bagefter var der morgenmad, som regel havregrød eller øllebrød, inden vi blev klædt godt på og fik tornystret på ryggen. Så var vi klar til vores tre kilometer op over heden mod Vang Skole.

Tornystret, eller skoletasken om du vil, var naturligvis gjort klar aftenen i forvejen, så der ikke skulle bruges tid på at løbe rundt og lede efter et penalthus der var blevet væk.

Når vi kom hjem, var det meste af dagen gået. Far var forlængst kommet hjem fra mejeriet og var i fuld gang med de forskellige gøremål i stalden og laden eller ude i marken.

Mor havde på lignende måde mange ting, der skulle laves inden døre. Der var tøj, der skulle lappes, der var hjørner, hvor der skulle gøres rent, og der var mad, der skulle forberedes.

Ikke nær så let som i vore dage var noget af alt det mor skulle i huset. Der var ikke varmt vand i vandhanen, der blev fyret med kvas i komfuret, der var ikke køleskab, til gengæld var der en kælder under spisekammeret, og dernede kunne madvarerne holde sig nogenlunde.

Det meste af tiden skulle mor tage sig i agt for, at det hele var arrangeret så det ikke var muligt for musene at nå op til brødet, smørret og osten. Ak ja, og så var det værste mor vidste ovenikøbet at se en mus pile over gulvet. I et nu kunne det få hende til at fare op på køkkenbordet. Sommetider med et hvin, så vi troede, der var sket en ulykke. Hen mod aften nåede vi til dagens højdepunkt. Far havde malkningen og fodringen overstået. Mor havde maden klar. Og vi drenge havde haft en time eller to uden dørs, måske havde vi endda fået kigget på vores lektier, hvis vi da ikke havde den undskyldning, at vi havde skullet hjælpe med at malke. Nu samledes vi om aftensmaden. Bagefter hjalp vi med opvasken, og så kunne vi rigtigt hygge os under petroleumslampen i den lille stue, vi brugte som dagligstue.

Kakkelovnen varmede godt, far var træt, mor var også træt, men alligevel hjalp de os med de sidste lektier. Sommetider blev der derefter tid til at læse i nogle af de bøger, vi kunne låne på skolen, for eksempel Jules

Vernes "Jorden Rundt i 80 Dage" eller B. S. Ingemanns historiske romaner. Sommetider kunne der til slut også blive tid til et spil ludo eller lidt kortspil, inden vi skulle i seng.

Far gik en sidste runde i stalden, og de fleste gange sov vi allerede når han kom ind igen, og så sad far og mor vel og snakkede i nogle minutter, indtil far trak stueuret op og de så også gik i seng.

Det er klart, at det daglige mønster ændredes som årene gik. Niels kom op i store klasse, jeg gik fortsat i lille klasse, og Thomas var endnu ikke begyndt at gå i skole. Om vinteren gik Niels så i skole fire gange om ugen, jeg kun to gange. Om sommeren var det modsat. Så gik jeg i skole fire gange om ugen, og Niels kun to gange - for de store skulle have muligheder for at hjælpe til hjemme i bedriften.

Sådan var den såkaldte vestjyske skoleordning.

Senere igen kom Niels ud af skolen og fik sin læreplads hos købmand Thomsen, jeg kom op i store klasse og Thomas gik i lille klasse. Så var vi inde i en ny rytme, hvor det var mig der om vinteren skulle af sted fire gange om ugen, mens Thomas om vinteren kun skulle af sted to gange om ugen - og så igen modsat om sommeren.

Turen op over heden tror jeg ikke nogen af os følte utryghed ved, hverken når vi gik alene eller to sammen.

Det skulle da lige være under den sidste del af besættelsen, hvor der ved Ministervejen⁵ var blevet indrettet en lejr med tyske soldater. De havde en skydebane i nogle af bakkerne, og en gang imellem måtte vi sidde og vente på, at de blev færdige med deres skydeøvelser, inden vi kunne gå det sidste stykke hjem.

Så sad vi og fornøjede os med nogle af de tomme patroner, vi kunne finde i lyngen. Indimellem var der også patroner, som ikke var gået af. Dem var vi godt nok blevet advaret imod, men vi var forsigtige med dem.

Selve det at sidde og vente på, at skydeøvelserne sluttede, kunne godt give en fornemmelse af utryghed, men det var nok mest far og mor, der følte utryghed ved soldaternes tilstedeværelse.

Jeg husker ikke, at soldaterne i lejren nogensinde generede os. En enkelt ubehagelig oplevelse var der dog.

⁵ Vejen hedder stadig Ministervejen. En gang var en minister på besøg på egnen, og han kørte på netop denne vej. Deraf navnet. Men hvad ministeren hed, ved jeg ikke.

Pludselig en dag hen mod aften allersidst under krigen kom et par meget unge soldater med geværer og oppakning ind på gårdspladsen. Hverken far eller mor forstod noget af det, de to soldater forklarede, men det gik efterhånden op for mor, at de da vist var sultne. Hun fandt noget mad frem, og mens de tog godt for sig af retterne, drøftede far og mor hvad der vel kunne være meningen.

Soldaterne gjorde så tegn til, at de gerne ville anvises et sted, hvor de kunne sove. Jamen, det kunne da selvfølgelig lade sig gøre. Der blev redt op i de to gæsteværelser, og da det efterhånden var blevet mørkt gik soldaterne til ro, mens mor og far forholdsvis længe sad i stuen og snakke.

Der var langt til naboer, telefon havde vi ikke, så der var ikke andet at gøre end at vente og se, hvad der ville ske.

De to soldater sov temmelig længe, og da de stod op, havde de ikke særlig travlt. Om de ville have morgenmad! Jo, det var der tilsyneladende ikke noget i vejen for. Mor kogte et par æg til hver af dem, og de spiste igen med stor appetit. Omsider rejste de sig fra bordet og hentede deres ting i gæsteværelserne.

De smilede og takkede, og på vej ud af døren lod de os drenge kigge lidt nærmere på deres geværer og pistoler. Tilsyneladende lidt i sjov pegede en af dem på mig med en pistol, og jeg husker endnu, hvordan jeg stivnede, men det var der absolut ingen grund til. Soldaten, som nærmest kun var en stor dreng, lo højt og strøg mig over håret, og så gik de.

Men de gik ikke op mod lejren oppe i heden, sådan som far og mor havde ventet. De satte tværtimod kursen vest på mod skoven, og far sagde bagefter, at de vist nok også var kommet henne fra skoven. Det undrede ham noget.

Da vi kom op næste morgen, havde der været indbrud. Der var stjålet masser af madvarer fra både køkkenet, spisekammeret og kælderen, hvor saltkarret var tømt.

Det blev selvfølgelig straks meldt til politiet, og nogle få dage efter kunne far og mor i Thisted Amts Avis læse om, hvordan der ude i plantagen vest for Nystrup var blevet fundet et par deserterede tyske soldater.

Det var vores "gæster", for det meste af den mad, der var stjålet hos os, blev fundet i en hule, de havde bygget, og deres besøg på Nystrupgård havde naturligvis været med henblik på at finde ud af, hvordan de kunne

gøre indbrud og på den måde skaffe sig forsyninger til mange dages ophold i deres gemmested.

I øvrigt mente man, de var kommet sejlene til gården i en båd de havde "lånt" i nærheden af deres hule.

Vi fik ingenting at vide om, hvad der skete med de to soldater, men rygtet ville vide, at de straks var blevet sendt til Østfronten og ud i forreste ildlinje. Det er også tænkeligt, at de bare er blevet skudt i lejren oppe i heden. Sådan behandlede man jo desertører.

De to soldaters besøg var mig bekendt det tætteste, vi kom på krigens begivenheder. Efter krigen blev lejren fyldt med flygtninge, dem havde de voksne tit ondt af, men vi så ikke meget til dem, og jeg kom dem aldrig på nærmere hold.

Befrielsen som sådan har jeg en meget klar erindring om. Vi havde stadigvæk ingen radio, da vi endnu ikke havde elektricitet indlagt. En gang imellem gik mor og far op til naboen Christian Bjerregaard, der boede i Kronens Hede cirka halvvejs i Vang. Her sad de og lyttede til de danske nyheder fra London.

Den 4. maj 1945 havde far og mor taget os tre drenge med op til Chr. Bjerregaards, hvor vi legede med døtrene Nora og lille søde lyshårede Karen. Helt tilfældigt oplevede vi på den måde, hvordan frihedsbudskabet blev læst op. Den glædesstemning, der bredte sig i stuen, gjorde stort indtryk på os børn.

- Jeg tror, at jeg stadigvæk har nogle kaffebønner liggende i bunden af skuffen, næsten råbte Anne Bjerregaard og hev skuffen ud.

Jo, der var nogle få bønner tilbage i en pose, der vist ikke havde været rørt i lang tid. Kaffebønnerne blev malet, vandet blev sat over, og så fik far og mor og Anna og Christian Bjerregaard rigtig kaffe, og det blev sent inden vi gik hjem, ned over heden. Og så tror jeg endda, at de voksne slet ikke fik spillet whist den aften.

Dermed sluttede besættelsestiden, året efter kom jeg på kostskole, og, kære Minner Mand, det kan du så glæde dig til at læse om i næste brev.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Farvel barndom

Kære Minner Mand!

Mon ikke det var i begyndelsen af august 1946, jeg begyndte på Hvidbjerg Kost- og Realskole. Det tror jeg, og det blev til tre år, som fik stor betydning for mig. Sådan som det sikkert også skete for dig, da du kom et eller var det to år senere, Minner Mand!

Høsten var lige gået i gang, og far havde travlt. Derfor blev det mors opgave at bringe mig til Hvidbjerg. Vi skulle med tog, og først altså den lange vej fra Nystrup til Sjørring Station.

På cyklen havde mor en lille kuffert, en såkaldt jordemodertaske, hvori der var rene glatte lagner og dyne- og pudevår samt noget af mit nyvaskede og strøgne tøj. På min cykel havde jeg en rygsæk, hvori jeg også havde lidt tøj. Indimellem trak vi cyklerne, hvor der var bakker og hvor der var lidt for meget sand på grusvejen.

Vi tog hjemmefra i god tid, og jeg havde sagt farvel til Thomas om morgenen, inden han gik i skole. På det første stykke af vejen vinkede jeg et par gange til far, der vist nok det år ikke havde fået mælketuren. Ovre på en af kornmarkerne sad han på selvbinderen med tre stærke heste foran. Far havde været lidt underlig, syntes jeg, men så sagde mor, at han havde været lidt rørt over, at jeg sådan skulle rejse hjemmefra.

Så jeg vinkede en ekstra gang, inden Nystrupgård og hele sceneriet med den grønne skov, den blå sø og de gule kornmarker forsvandt bag træerne. Farvel barndom!

Det var godt, vi var taget af sted i god tid. I den bagende sol blev vi varme og svedige, og jeg husker tydeligt, at jeg tænkte, at det nu var lidt synd for mor, der havde noget af sit nyeste tøj på, vist nok en mørkeblå spadseredragt og en takkelig hvid bluse med blå prikker.

I fulde drag nød jeg det glas saftvand jeg fik, da vi holdt en lille pause på Svalgård i Sjørring.

Her boede moster Maren sammen med sin noget ældre mand Peder Jacobsen, der havde været gift før men havde mistet sin første kone. Sammen havde de vores fætter Anders og vores kusine Mette, som senere fik en datter uden for ægteskab, en ulykke, der førte til, at Mette livet igennem blev hjemme på gården hos sine forældre. Mette blev aldrig gift, og

det gjorde Anders heller ikke. Også han blev hjemme hos forældrene, der havde brug for hans arbejdskraft. Både Mette og Anders var noget ældre end os tre drenge fra Nystrup.

Det havde hele tiden været mors plan, at vi skulle have tid til at kigge inden for hos moster Maren og onkel P. Jacobsen, før det sidste lille stykke ned til Sjørring Station.

Den pause fik vi altså, men efter saftevandet havde jeg hverken rist eller ro. Jeg var bange for, at vi ikke nåede toget, og moster Maren smilede lidt af mig, men ønskede mig naturligvis god tur. Jeg skulle bare kigge ind, når jeg en gang imellem skulle hjem på besøg hos far og mor.

Toget kom til tiden, min bagage og min cykel kom op i toget, vi fandt en tom kupe, konduktøren fløjtede afgang og jeg var på vej ud i den store verden.

Først gjorde toget holdt i Todbøl, så i Snedsted, så i Hørdum og så i Hassing, som jeg huskede så godt, fordi vi tre drenge fra Nystrup en gang imellem var på ferie hos faster Maren og hendes mand onkel Alfred Sloth samt deres fem børn, Marie, Hanne, Søster, som faktisk var døbt Anna, Karl og Gerda - ja, Gerda, der mange år senere voldte sine forældre så stor en sorg, da hun blev ramt af en depression og druknede sig i en sø. Videre fra Hassing kørte toget mod Bedsted, hvor jeg var født, så Hurup, og så Ydby.

- Hvornår kommer Hvidbjerg, spurgte jeg. - Den kommer snart, svarede mor, først skal vi stoppe i Lyngs, men så kommer Hvidbjerg!

- Toget kørte videre ud over Draget mellem Skibsted Fjord og Nisum Bredning, jeg kiggede langt, der var vand på begge sider, det var noget andet end Vandet Sø, fantastisk flot, syntes jeg, nu var jeg virkelig ved at komme langt hjemme fra! Nu var vi på Thyholm, så kom Lyngs - og så kom til sidst Hvidbjerg.

Da vi steg ud på perronen, var jeg helt tilfreds med, at mor var med. Det var jo en hel by, jeg var kommet til, med gader næsten som i Thisted. Mor spurgte en portør, hvilken vej vi skulle til kost- og realskolen. Det var bare ud gennem stationsbygningen og op til højre.

- Der er ikke så langt, forklarede han venligt. Jeg syntes nu, der var ret langt, og så var der så meget nyt at se hele vejen. Endelig kom vi op til kost- og realskolen. Mor fandt frem til hovedbygningen og ind til et kontor, hvor realskolebestyrer I. P. Jensen tog imod os.

- Nå, det er så Knud Jørgen, nå, det er kun Knud, jamen, så velkommen Knud, jeg håber, du bliver glad for at være hos os!

Jeg havde svært ved at danne mig et indtryk af ham, jeg lagde især mærke til, at han vist brugte meget brillantine i sit ret tynde røde hår, men han var absolut venlig.

I. P. Jensen viste os lidt rundt, blandt andet op i spisesalen, hvor han forklarede, hvornår vi skulle spise morgenmad, frokost og aftensmad.

Vi var også inde i det klasseværelse, hvor jeg skulle være, og endelig viste han os ned til elevfløjen, som vi var gået lige forbi på vej op til hovedbygningen. I elevfløjen boede både et pedelpar og lærer Kaj Jensen, som vi så blev præsenteret for.

Kedelig så elevfløjen ud, men jeg var heldig, jeg havde værelse med udsigt

Jeg blev senere klar over, at han var en lillebror til I. P. Jensen. Kaj Jensen tog os med ovenpå, hvor jeg fik anvist mit værelse samt vaske- rummet med to håndvaske

henne for enden af gangen. Toilettet var nedenunder.

Kaj Jensen - eller Pilte-Kaj, som jeg senere forstod, at han på grund af sin FDF-fortid blev kaldt - forklarede os lidt om husreglerne. Men det hørte jeg knapt. Værelset var ikke ret stort, men jeg syntes det var stort, og så var der udsigt ned over gaden til stationen. Det syntes jeg var rigtig godt, og det syntes mor også.

Hun pakkede mine ting ud, viste mig endnu en gang hvordan jeg lagde sengetøjet på, lagde så tøjet pænt i skabet, og så kiggede hun så sjovt på mig, idet hun sagde, at hun nu vist måtte se at komme ned til toget igen. Et par formaninger fik jeg dog, inden hun gik. - Husk nu at pudse dine sko, og husk nu, at vi regner med, at du kommer en tur hjem til os med toget på lørdag om tre uger!

Jo, det skulle jeg da nok huske - og så gik hun, ned gennem gaden til stationen, mens jeg stod i vinduet og kiggede efter hende. Et par gange vendte hun sig og vinkede.

Nu var jeg virkelig alene i verden.

Der gik kun et par timer, så var det spisetid. Jeg havde fået hilst på nogle af de andre kostelever. De var allesammen større og ældre end mig, men et par af dem fulgte pænt med mig op i spisesalen, hvor jeg fik mit første chok. Jeg skulle til at række ud efter kartoflerne, da en af de store elever rystede på hovedet.

Et øjeblik efter forstod jeg hvorfor. Realskolebestyrer I. P. Jensen, der sad for bordenden, foldede sine hænder og bad så bordbøn med høj røst: - I Jesu navn går vi til bord, at spise, drikke på dit ord, Gud til ære os til gavn, så får vi mad i Jesu navn! Det kom bag på mig. Han var altså missionsk, realskolebestyreren. Det havde mor og far dog vist nok fortalt mig, men jeg havde ikke bidt mærke i det. Derfor var det lidt af en overraskelse.

Nu var der ikke noget galt i at være missionsk. Men far og mor var ikke missionske, selv om jeg dog havde lagt mærke til, at far altid foldede hænderne i kirken, når der blev bedt Fadervor, ligesom mor, da vi var små, havde lagt vægt på at bede Fadervor med os om aftenen, når vi var kommet i seng.

Men derudover prægede det religiøse ikke mit barndomshjem. I Nystrup bad vi aldrig bordbøn eller sang salmer, bortset fra juleaften. Der blev heller aldrig læst op af Bibelen, ja, jeg tror ikke en gang vi havde en Bibel stående.

Det betød ikke, at vi levede et syndigt liv, selv om man en gang imellem skulle tro det, når indremissionæren fra Klitmøller pludselig kom cyklende ind på gårdspladsen.

Det skete en gang en søndag eftermiddag bedst som vi sad og spillede kort med far og mor. - Få kortene væk, udbrød mor, da hun gennem vinduet så missionæren stille cyklen. Og så sad vi pænt og uskyldige i stuen, da missionæren kom ind.

Efter kaffen, og æblekagen med det røde gele oven på flødeskummet, "underholdt" missionæren os længe, frygteligt længe, med diverse skriftsteder og formaninger, indtil far fik ham gjort forståelig, at det vist var blevet tiden, hvor han skulle ud og se til køerne. Så cyklede missio-

næren af sted igen, og så tog vi kortene frem igen som om intet var hændt.

Hverken far eller mor sagde noget forkert om missionæren, far mumlede bare noget om, at de missionske vist altid mente, at de var bedre end os andre.

Her på Hvidbjerg Kost- og Realskole skulle jeg altså vænne mig til en daglig tilværelse, hvor folk syntes de var lidt bedre end andre. Det var de måske også. Det var jeg temmelig spændt på. Og minsandten om ikke også realskolebestyreren sluttede aftensmaden med en bøn. Der ville vist blive meget, jeg skulle vænne mig til!

Blandt andet skulle jeg vænne mig til, at jeg på elevfløjen ret hurtigt blev kaldt Bette Mand. Om det var allerede den første aften eller et par aftener senere, husker jeg ikke. Men et par af de store kostelever begyndte at snakke om, at jeg var både den yngste og den mindste, og så udbrød en af dem, Sofus tror jeg han hed: - Fortæl os så, Bette Mand, hvor gammel er du egentlig?

Fra da af kaldte de andre kostelever mig næsten altid Bette Mand. Det er noget af det du skal høre mere om i næste brev, Minner Mand!

Venlig hilsen

Knud - nu kaldet Bette Mand

Kostskolen og Minner Mand

Kære Minner Mand!

Nu var jeg her altså, på Hvidbjerg Kost- og Realskole, her skulle jeg for første gang for alvor stå på egne ben, her skulle jeg finde nye mennesker at tilbringe hverdagen sammen med, hvordan ville det gå? Aldrig havde jeg prøvet noget mere spændende. Efter morgenmaden bød den første skoledag på en fælles andagt med morgensang og så I. P. Jensens velkomst til det nye skoleår. Efter bønnerne omkring aftensmaden dagen i forvejen kom andagten og morgensangen ikke særlig meget bag mig, og gennem de følgende tre år syntes jeg faktisk det var rigtig hyggeligt med denne stemningsfyldte start på skoledagene.

Blot stod vi sommetider lidt klemte i det, der vist må betegnes som aulaen. Men det var sjældent, der var antydning af uro i rækkerne. Disciplinen var med andre ord i orden, og det havde utvivlsomt noget at gøre med den autoritet, som I. P. Jensen og måske ikke mindst Johannes Hovgaard udstrålede.

Jeg var optaget i 2. klasse, men hvem vi havde den første time med, er gået i glemmebogen. Måske var det I. P. Jensen selv, måske var det broderen Kaj Jensen, måske var det Johannes Hovgaard, den høje skaldede og rødmossede lærer, som jeg efterhånden lærte at sætte stor pris på. Eller kan det have været en fjerde? Jeg husker det ikke. En del af navnene på de øvrige elever har jeg heller ikke helt present. Men jeg konstaterede da, at de fleste kom fra byen og oplandet. I klassen var vi med andre ord kun nogle få kostelever, og de øvrige af dem var "kun" piger.

Måske var det derfor, at ingen af dem, jeg gik i klasse med, nogensinde kaldte mig Bette Mand, hvem ved, men det var jeg i hvert fald taknemlig for. Enkelte kaldte mig til gengæld Knud Jørgen. Det tog jeg ret afslappet.

En af de følgende dage skete der i et frikvarter noget betydningsfuldt. Henrik, der skilte sig ud fra flokken, både fordi han var en flot fyr med mørkt hår og brune øjne og fordi han havde træben, kom hen til mig og spurgte, om jeg ville være med til læse lektier sammen med ham.

Den henvendelse gjorde mig rigtig glad. Det var en form for accept. Jo, det ville jeg da hellere end gerne.

Jamen, så skulle jeg bare komme ned i købmand Gades købmandsforret-

Minner Mand som FDFer

ning så snart jeg kunne i eftermiddag efter den sidste time. Det var jeg spændt på, og det var der i høj grad grund til at være. Henriks far og mor var, hvad jeg senere fandt ud af, nogle af byens mest respekterede mennesker, og Henriks lillesøster Kis var noget af det sødeste, med lyst hår, brune øjne og store smilehuller, og så var der også hans lillebror Jørgen, der virkede som en lidt vild krabat, men som efterhånden viste sig at være en prægtig knægt. I samtlige tre år i Hvidbjerg læste Henrik og jeg lektier sammen, og vi havde det mageløst. Tit var vi sammen også om aftenen og om søndagen, og ikke sjældent kom jeg med familien på ture i bilen, sommetider til sommerhuset ved Søndbjerg

Strand.

Det var i det sommerhus, vi en gang som FDFere kom gruelig galt af sted med kakaoen. Jeg tror, det var Viggo, der skulle lave kakaoen. Han greb en pose, som han troede var fyldt med sukker. Det hældte han ned i kakaoen, og så blev der skænket op - og så viste det sig at kakaoen var udrikkelig. Det var nemlig salt, Viggo havde hældt i gryden.

Ja, jeg husker ikke, om du også var med til det, Minner Mand, men på et tidspunkt var vi da i hvert fald FDFere sammen. Først pilt, siden væbner og så patruljeførerelev.

FDF-tiden blev jeg mindet om, da jeg forleden kiggede på din hjemmeside. Ups, der så jeg et gammelt billede af ikke bare dig, men også af mig selv. Jeg i den FDF-uniform, som min mor af sparehensyn syede til mig. Den var ikke af helt samme stof som I andres, og snittet var også lidt anderledes.

Bette Mand som FDFer

Jeg var derfor ikke særlig stolt af min FDF-uniform, men så sagde Henrik, at den da var rigtig pæn, og så var jeg tilfreds.

Mit prægtige arrangement med Henrik betød, at jeg gik glip af nogle timers samvær med de øvrige kostelever. Men jeg følte mig ikke af den grund overset eller set skævt til. Om jeg sad på mit værelse og læste lektier, eller om jeg cyklede ned i byen og læste lektier sammen med Henrik, kunne jo også være de andre ret så ligegyldigt.

Men selvfølgelig bød kostskolelivet hen ad vejen på episoder, som jeg stadigvæk mindes - og de fleste med stor fornøjelse.

En episode, der ikke havde særlig meget med kostskolelivet at gøre, udspillede sig, da statsminister Knud Kristensen skulle udråbe Frederik den Niende til konge efter Christian den Tiende. I elevfløjen var vi samlet omkring en radio, og vi sad andægtigt og lyttede til reportagen, musikken og Knud Kristensens proklamation af den nye konge. Det var utrolig højtideligt, lige indtil Knud Kristensen var ved at glemme at sige "Hans Majestæt".

Da lød der et latterbrøl, og i mange dage efter gik kosteleverne og morede sig med sætningen "Kong Frederik, nej, Hans Majestæt Kong Frederik den Niende længe leve!". Det kunne få selv I. P. Jensen og Johannes Hovgaard til at trække på smilebåndet.

Bedst husker jeg dog nok den aften, da jeg blev konfronteret med kostelevernes husregler. Ligesom du, Minner Mand, senere blev udsat for det, blev jeg vækket af nogle af de ældre kostelever. De lyste mig i øjnene med en skarp lommelygte og sagde, at de var udsendt fra Struer til alle landets kostskoler. Og ligesom du oplevede det, forklarede de derefter en hel masse, som mandede ud i, at jeg ville blive stillet over for et krav om at lære "loven" udenad.

"Loven" blev jeg præsenteret for dagen efter. Der var nogle bestemmelser, som jeg skulle kunne remse af mig når som helst. For eksempel skulle man altid banke på, inden man gik ind hos andre. Svineri måtte man ikke gøre sig skyldig i, og banden og sværgeren skulle man også afstå fra. Det sidste havde jeg slet ingen problemer med. I min barndom hørte jeg aldrig min mor eller far bruge bandeord, og deres gode eksempel har helt sikkert smittet af på mig.

Nå, men jeg skulle altså lære "Loven"s forskellige paragraffer uden ad, og hvis jeg overtrådte dem, ville jeg blive straffet. For eksempel skulle jeg så pudse de sko, som de ældre kostelever om morgenen ville stille

uden for døren. I andre tilfælde tror jeg nok jeg kunne nøjes med at sige undskyld.

Der blev også lagt op til, at jeg til sidst skulle have buksevand oppe i gymnastiksalen, men det slap jeg dog for.

- Nej, det er synd for Bette Mand, mente Sofus.

Og netop i den situation var jeg ikke ked af at blive kaldt Bette Mand.

Du slap ikke helt så heldig, Minner Mand, da du holdt dit indtog på kostskolen. Måske var du en smule mere frimodig for ikke at sige en anelse frækkere overfor de store. Som den lille morsingbo du var, svarede du godt igen i forskellige situationer, og da de store kostelever nåede til buksevands-straften, var der ikke nogen Sofus, der brød ind med et "det er synd for, Minner Mand".

Jeg husker ikke, om du allerede da havde fået navnet Minner Mand, men jeg husker udmærket, at nogle i første omgang kaldte dig Bette Mand, og at der så var nogle, som kom i tanke om, at det navn ikke passede, når man allerede havde en Bette Mand. - Og han er jo også mindre end Bette Mand, var der så en, der udbrød. - Ja, og så skal han hedde Minner Mand, replicerede en anden.

Dermed var sagen afgjort. Du fik kælenavnet Minner Mand - og jeg var faktisk en lille smule misundelig på dig. Jeg syntes, at "Minner Mand" var langt flottere end "Bette Mand" - og det synes jeg stadig. Der er sving over "Minner Mand". "Bette Mand" derimod, ja, det lyder bare lidt noller. Så jeg siger gudskelov, at det øgenavn ikke er blevet hængende ved mig.

Venlig hilsen

Knud - af dig kaldet Bette Mand

Henrik - min bedste ven

Kære Minner Mand!

Hvad husker jeg ellers fra Hvidbjerg Kost- og Realskole?

Jo, at der i hvert fald var et par fag, som jeg havde besvær med. Det var først og fremmest fysik og matematik. I disse fag kom jeg helt uden forkundskaber fra den lille skole i Vang. Indimellem forekom det mig at være ren volapyk, når der blev opstillet lignelser med x og y og hvad ved jeg, og de forskellige fysikforsøg havde jeg heller ikke meget ud af. Det gik betydeligt bedre med dansk og historie samt engelsk og til dels også tysk.

Underligt nok søgte jeg alligevel senere optagelse på det nye Thisted Gymnasiums matematisk-naturvidenskabelige linje - og blev også optaget. Men en overgang på gymnasiet fortrød jeg bittert, at jeg ikke havde valgt den sproglige linje. Det kommer jeg tilbage til, når jeg får skrevet færdig om Hvidbjerg Kost- og Realskole.

Gymnastikken havde jeg mine helt specielle problemer med. På grund af mit venstre ben, der var blevet opereret efter min børnelammelse, turde jeg ikke være med til spring, og det måtte jeg gentagne gange forklare til ikke bare alvorsmanden lærer Hovgaard men også til mine klassekammerater, som ikke rigtig kunne forstå, at jeg skulle have lov at stå over, når hesten og plinten blev trukket frem.

Mit dårlige ben generede mig dog ikke, hvis jeg kunne komme til at spille badminton med nogle af de andre kostelever. Ligeledes glemte jeg også alt om benet, hvis jeg kunne komme til at spille fodbold. Jeg må allerede da have været lidt af et konkurrencemenneske.

Fodboldspillet var jeg dog næppe særlig god til, jeg var vist lidt for langsom, tror jeg, og derfor var det nok også min egen skyld, at jeg uden for skoletiden en aften på fodboldbanen fik sparket en fortand ud. Den aften blev jeg imponeret af I. P. Jensen. Han beordrede mig ud for at finde tanden og kørte mig derpå til en tandlæge i Struer, som han havde fået overtalte til at åbne sin klinik for mig.

På klinikken kom tanden på plads igen. Den groede bare aldrig rigtig fast, og efter nogle år blev den grå og næsten sort, og jeg begyndte at tænke på mig selv som en anden Harald Blåtand. Det var jeg ikke stolt af.

I modsætning til mig var Henrik noget af en oplevelse på fodboldbanen. Selv om han havde træben, kunne han både dribble og sparke. Og så havde han den lille fordel, at vi andre var en smule ængstelige i nærkampene med ham. Vi var bange for at få hans træben plantet oven på tærne.

Det tror jeg nu aldrig skete. Det var Henrik selv god til at undgå. Han var i det hele taget ferm på banen, hurtig i opfattelsen af spillet og god til at spille sammen med andre. Uden sit handicap var han blevet en glimrende fodboldspiller.

I gymnastiktimerne var det generelt Viggo vi beundrede. I lighed med de øvrige Raaby-sønner var han fremragende i både gulvøvelser og til spring. Jeg ved ikke, om Viggo nogensinde blev konkurrencegymnast, men han havde alle forudsætninger for det.

I øvrigt var Viggo en af dem, der kaldte mig Knud Jørgen. Det fandt jeg ud af mange år senere, da jeg flyttede til Bjerringbro og her igen mødte Viggo, som nu var borgmester. - Knud Jørgen, sagde han nogle gange til mig, indtil det efterhånden gik op for ham, at jeg foretrak at blive kaldt Knud.

Viggo husker jeg også for hans gode sangstemme og for hans talent på de skrå brædder ved FDFs forårsfester. Her var det dog især hans storebror Jørgen, der tog kegler. FDFs forårsfester var en af Hvidbjergs attraktioner på den tid. I lang tid forud blev der øvet på sketches og fællessange, og der var en stemning af den anden verden, når showet gik overscenen.

Men det jeg husker bedst fra Hvidbjerg-tiden, er og bliver dog alle de timer, jeg tilbragte sammen med Henrik.

Vi var nærmest uadskillelige, og vi havde utroligt mange fælles oplevelser. Vi læste lektier sammen, vi røg cigaretter sammen, vi spillede fodbold, vi cyklede rundt i byen, han fik mig med i FDF, og jeg var som sagt med familien på mange bilture. Jeg var også med, når købmand Gade og hans kone tog hele familien med til basar i missionshuset.

Hjemme i Thy ville jeg have forsvoret, at jeg nogensinde skulle komme inden for i et missionshus. Men det var faktisk ikke så slemt. Der var noget andagtsfuldt over det, ligesom når man var i kirke. Der var også lidt rigeligt med bønner og salmer, men den slags havde jeg jo efterhånden vænnet mig til på skolen.

Så det var absolut ikke nogen lidelse at blive taget med i missionshuset, og efterhånden havde jeg lidt svært ved at følge min far i hans karakteri-

stik af de missionske som folk, der synes de er lidt bedre end andre. Det gjaldt i hvert fald ikke Henriks far og mor. Den eneste gang jeg syntes de stillede sig lidt bedre an end de måske var, var en aften, da de havde provst Hermansen på besøg. Han var en rigtig missionspræst og temmelig højtidelig, og det smittede af på købmandsparret. Men det var altså også den eneste gang.

Apropos provst Hermansen, så var det ham, jeg gik til konfirmationsforberedelse hos og blev konfirmeret af. Jeg husker ham som en pæn lidt stiv ældre herre med helt hvidt hår. Derimod husker jeg ikke meget af hans undervisning, mest at den var tør og kedelig.

Selve konfirmationsdagen gjorde til gengæld stort indtryk. Far og mor var kommet til Hvidbjerg, og bagefter satte vi kursen mod Nystrup. Og mon ikke vi kørte i bil, jeg tror det, og mon ikke det var farbror Johannes, der kørte for os, for hjemme på Nystrup havde vi endnu ikke fået bil, selv om Nystrup lå helt derude, hvor byboerne tror kragerne vender. Ja, jeg tror ikke en gang min far havde fået kørekort på det tidspunkt, men det havde farbror Johannes. Som den første i familien havde han anskaffet sig en bil, fordi han for vist nok Øster Vandet Mejeri havde påtaget sig at sælge mælk i Klitmøller. Så det var helt naturligt, at det var ham, min far og mor henvendte sig til, da de skulle til konfirmation i Hvidbjerg Kirke og bagefter skulle have mig med hjem til konfirmationsfesten på Nystrup.

Sammenlignet med de gaver og pengebeløb, som konfirmander får i vore dage, var der ikke noget at prale af for mig.

Jeg husker dog stadig, at der blandt gaverne var en flot papirkniv, en fyldepen og en brevholder med en glinsende marmorfod, og at jeg bragte såvel brevholder som fyldepen og papirkniv med mig til både København, Fjerritslev, Ringkøbing og Nakskov og så igen København og derefter Silkeborg og vistnok også Hjørring, indtil tingene til sidst røg ud under en flytning, måske da vi flyttede til Kjellerup.

Desuden fik jeg forskellige bøger, fortrinsvis rejseskildringer. Blandt andet en bog om Mads Lange til Bali og "Kondorens Land" af Hakon Mielche. Det var bøger, der blev læst igen og igen i de følgende år. Vi læste jo utrolig meget i de år. Jeg gjorde i hvert fald.

Selve konfirmationsfesten formede sig som en pæn stor familiesammenkomst, hvor det jeg især husker var den sære fornemmelse at være

Min klasse fra Hvidbjerg Kost- og Realskole. Jeg står uden slips lidt uskarpt yderst til højre. Ved min side en smilende Henrik. I midten med lyst hår Viggo, der som en anden borgmester har indtaget en central plads

midtpunktet for det hele. Det var som om de smil, jeg fik fra de voksne, var lidt anderledes end tidligere. Disse smil fik mig til virkelig at tro på det, når de sagde, at jeg jo nu var blevet voksen. Naturligvis skulle der gå yderligere nogle år, inden jeg blev rigtig voksen. Men den dag i dag står konfirmationsdagen som noget særligt. Og mon ikke det helt særlige ved den dag var, at det var den første dag i mit liv, hvor jeg følte, at alting handlede om mig.

Ja, kære Minner Mand, det var så yderligere lidt om Hvidbjerg-årene. Men der kom jo et liv efter kostskolen, og det vil jeg nu bruge lidt tid på. Lejlighedsvis smutter der forhåbentligt flere glimt fra Hvidbjerg med ind i brevene.

Venlig hilsen

Knud - af nogle kaldet Bette Mand

Dumpekandidat

Kære Minner Mand!

Nu skal du holde ørene stive. For med dette brev forlader jeg Hvidbjerg Kost- og Realskole, hvor vi havde en herlig tid, jeg havde i hvert fald. Da vi derefter ikke så eller hørte det mindste til hinanden i over 50 år, er der en del af det jeg nu fortæller, som sikkert forekommer dig noget fjernt for ikke at sige uvedkommende.

Men jeg håber, du vil høre på det alligevel, for på en eller anden måde synes jeg, det er rart at have fundet en, der gider lytte til ens oplevelser og tanker undervejs gennem livet. Hvis det bliver for kedeligt og uinteressant, må du sige fra. Så sætter jeg proppen i igen.

Da jeg i sommeren 1949 havde fået min præliminæreksamen, også kaldet den almindelige forberedelseksamen, med nogenlunde karakterer, vendte jeg tilbage til Nystrup.

Far var åbenbart begyndt at kigge lidt på økonomien. I alt fald havde han flere gange i løbet af foråret snakket en del om, at vi skulle finde en læreplads til mig, eventuelt i en bank, i en boghandel eller på et kontor af en eller anden slags.

Men jeg havde fået den ide, at jeg ville have en studentereksamen. Det tiltalte mig især, at jeg kunne blive student nummer to i familien. I hele den store familie var der kun en enkelt student. Det var fætter Christian, søn af moster Lene og hendes mand Jeppe Knakkegaard Møller.

Christian havde taget en meget flot studentereksamen på Viborg Katedralskole, og han læste nu kemi på Københavns Universitet.

Fætter Christian beundrede jeg ud over alle grænser. Og ikke mindst mor havde det på samme måde. Når Christian i sommerferierne kom cyklende og blev et par dage eller tre på Nystrup, satte han huset på den anden ende. Hans moster Frida diskede op med det bedste af det bedste og fik Christian til at fortælle om både sine gymnasieår i Viborg, om studierne i København og om en venlig københavnsk fru Flor, som han havde lejet værelse hos og som han blev boende hos vist nok lige indtil han en gang i 60'erne blev professor i Odense. Han var rigtig god til at fortælle, og min mor lyttede altid begejstret.

Så jeg havde en god støtte i mor, da jeg gav udtryk for, at jeg ligesom fætter Christian gerne ville have en studentereksamen.

Et par år forinden var et nyt gymnasium blevet etableret i Thisted, og jeg kunne derfor udmærket bo hjemme på Nystrup og så cykle over til Vester Vandet, hvorfra jeg kunne køre med Klitmøller-rutebilen til Thisted. - Ja, ja, så siger vi det, bemærkede far lidt opgivende, og så tog jeg til Thisted og fik en samtale med rektor Rosholm.

Egentligt havde jeg foretrukket gymnasiets sproglige linje, men det kunne ikke lade sig gøre, fordi jeg ikke havde den lille latinprøve. Jeg blev derfor optaget i den matematisk-naturvidenskabelige gymnasieklasse.

Gymnasiet skulle begynde til august, og det glædede jeg mig så umådeligt til sommeren igennem.

Det blev en vidunderlig sommer. Oven på min eksamen var det som om solen skinnede uafbrudt. I tilgift havde vi i en uges tid besøg af et par københavnske ferieborn, søskendeparret John og Vibeke. De kom fra en familie, som min far havde fået et nært bekendtskab med, da han aftjente sin værnepligt i København.

John og Vips, som hun blev kaldt, satte ekstra kolorit på mange ting. Han på grund af sin videbegærlighed. Hun fordi hun simpelthen var fortryllende, med spillende brune øjne, smilehuller og en latter så herlig.

Nu skal du ikke tro, Minner Mand, at det er ved at udvikle sig til en af disse hersens bekendelsesromaner, som er så populære i vore dage. For der er ikke noget at gå til bekendelse om. Vips var bare en dejlig pige, som enhver 16-årig måtte blive betaget af. Da John og Vips var taget tilbage til København, glemte jeg snart alt om dem. For derefter kom fætter Christian på besøg, og så skulle jeg i nogle dage bagefter hjælpe far og Thomas med at høste. Og endelig nærmede den første gymnasiedag sig jo også.

Der var med andre ord mere end nok at spænde sine forventninger til, og alt i alt betød det, at Hvidbjerg efterhånden gled langt tilbage i mine tanker.

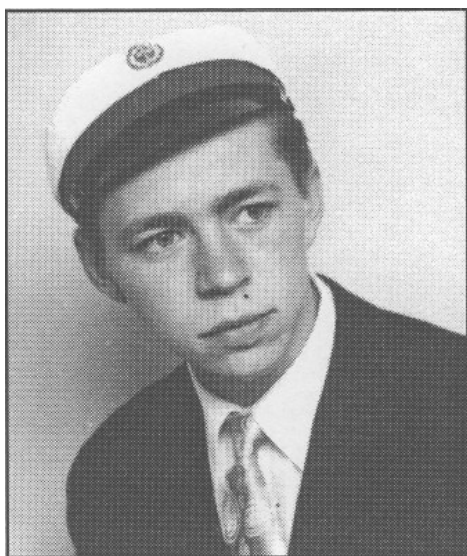
Gymnasiet i Thisted blev en god tid for mig, især efter at jeg havde fået det første år bag mig.

Der skete nemlig det uventede, at jeg ikke blev rykket op i 2. g, men måtte gå 1. g om. Mine karakterer i matematik og især kemi var simpelt hen himmelråbende dårlige. Jeg dumpede altså! Det var en svær kamel

at sluge. Ikke kun for min far og min mor, men sandelig også for mig selv.

I den situation fandt jeg ud af, hvilke vidunderlige forældre jeg havde. De kom ikke med en eneste bedrevidende bemærkning. Ikke noget med, at jeg nok havde læst for lidt. Ikke noget med, at det nok alligevel ville være bedre med en læreplads. Efter nogle dage spurgte far bare forsigtigt: - Nå, hvad vil du så? Og da havde jeg svaret parat: - Jeg prøver igen!

Det gjorde jeg så, og tre år senere, da jeg endelig fik studenterhuen på,

**Jeg dumpede, men fik alligevel til
sidst huen på**

havde jeg den store tilfredsstillelse at en af mine lærere, Frøken Hviid, kom og gav mig hånd med disse ord: - Tillykke Knud, du er det bedste bevis jeg nogensinde har oplevet på, at der er en ide i at gå en klasse om. Rigtig hjerteligt tillykke! Jeg fik ikke nogen kæmpeflot eksamen, men der var ikke noget at skamme sig over. Og først og fremmest havde jeg bevist over for mig selv, at jeg kunne, når jeg bare ville. Den erfaring gav mig siden hen i livet mod på at prøve mange forskellige ting. Det var ikke alting der lykkedes, men ofte lykkedes det, og jeg har ikke en eneste dag fortrudt, at jeg i sommeren 1950

knyttede næverne og besluttede mig for at vise både mig selv og min far og mor, at jeg kunne bestå en studentereksamen.

Hvad der egentligt gik galt det første år i gymnasiet har jeg naturligvis spekuleret en del på.

Det var ikke noget med, at jeg var optaget af piger eller af samvær med kammerater. Faktisk interesserede pigerne mig ikke særlig i mine gymnasieår, og kammerater så jeg stort set ikke noget til uden for skolen. Efter skoletid skulle jeg jo med rutebilen hjem til Vester Vandet, hvor jeg stod af ved brugsen og derfra gik eller cyklede de sidste tre kilometer hjem til Nystrup.

Men måske jeg i starten i gymnasiet manglede en sparringspartner, en læsekammerat, sådan som jeg havde haft det med min gode ven Henrik i

Hvidbjerg. Eller måske jeg bare ikke var moden nok. I hvert fald fik jeg ganske anderledes styr på mine læsevaner, da jeg i anden omgang tog fat på 1. g.

Moster Signe var et af de mest interesserede vidner til mit gymnasieforløb. Hun boede tæt på skolen og ikke langt fra det stoppested, hvor jeg skulle hoppe på rutebilen. Da der normalt var tre kvarter at løbe på, kiggede jeg daglig ind til moster Signe og fik en kop kaffe og en kage, inden jeg tog rutebilen.

Moster Signe var stort set altid hjemme, og derfor var hendes stue et samlingspunkt for hele den store familie i oplandet. Den ene dag kunne jeg måske møde moster Agnes fra Vesløs, den næste dag var det måske onkel Alfred fra Vester Vandet, den tredje dag måske kusine Mette fra Sjørring, og den fjerde dag måske "kun" moster Thea, jeg skriver "kun" fordi moster Thea ligesom moster Marie kom næsten daglig.

Der var med andre ord næsten altid besøg hos moster Signe, og det var ikke så få nyheder fra familien og lokalområdet i det hele taget, der blev udvekslet i villaen på Kastet.

En ubarmhertig iagttager ville måske have karakteriseret villaen som en simpel sladdercentral, og lidt sladder var der vel også. Men der blev også berettet om masser af kontante begivenheder både her og der i familie- og vennekredsen, og derfor var moster Signe med sit åbne hjem med til at holde sammen på hele min mors store familie.⁶

Når jeg kom hjem fra skolen, glædede mor sig altid til at høre, om der var noget nyt fra moster Signe.

Men når jeg så fortalte, kunne hun pludselig afbryde mig med et udbrud som: - Jamen, hun er da også for nysgerrig! Det var når jeg kom ind på, hvordan moster Signe havde spurgt mig ud om, hvordan det gik i Nystrup. Så der var den igen, den med min mors og moster Signes hadkærlighedsforhold.

Det var naturligvis mere kærlighed end had, men det var et forhold, der varede livet ud. Da det mange, mange år senere viste sig, at moster Sig-

⁶ Det var hos moster Signe, jeg erfarede, at Thomas en dag var blevet sparket af en hest og kørt ind på Thisted Sygehus. Mor var hos ham på sygehuset, så jeg fik de første bulletiner med hjem, og jeg glemmer aldrig, hvordan min far den dag tog imod mig, da jeg kom hjem fra rutebilen. Han stod syd for gården og ventede, og det var ganske bevægende at se den lettelse, der gled over fars ansigt, da jeg kunne fortælle, at Thomas klarede det.

ne havde betænkt mig i sit testamente, vakte det min mors mistænksomhed: - Hvorfor skulle du absolut have noget og ikke de andre?, spurgte hun og føjede til, at moster Signe vist altid havde prøvet på at tage hendes drenge fra hende!

Men moster Signe tog nu på ingen måde hverken mig eller mine brødre fra min mor, tværtimod. Vi elskede vores mor. Men det betød jo ikke, at vi ikke også godt kunne lide moster Signe, og jeg var i hvert fald glad for, at moster Signe havde tænkt på mig, da hun skrev sit testamente.

Beløbet jeg fik var godt nok kun 2.000 kroner, og da jeg ikke fik andel i alt det andet, der var i bohavet, var det ikke nogen god forretning for mig. Men pyt, det vigtigste var, at moster Signe havde tænkt på mig. Hun havde helt sikkert været meget glad for mine daglige besøg, da jeg gik på gymnasiet.

Ja, det var lidt pudsigt med forholdet mellem min mor og moster Signe, men sådan oplever man jo så meget i denne verden. Jeg fik efterhånden masser af andre spændende oplevelser, og dem vil jeg fortælle videre om i de kommende breve. Du kan roligt blive ved med at holde ørerne stive, Minner Mand!

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Kunstakademiet

Kære Minner Mand!

Det er sine nederlag, man skal lære af. Som jeg skildrede i forrige brev, tog jeg ved lære af mit første store nederlag. Jeg begyndte at læse mere struktureret og koncentreret det andet år, jeg gik i 1. g.

En overgang spekulerede jeg på, om jeg skulle forsøge at tage den lille latinprøve og på den måde blive i stand til at skifte fra den matematiske naturvidenskabelige retning til den sproglige, for de såkaldt humanistiske og sproglige fag havde jeg lettere ved end matematikken og kemien. Men det blev ved spekulationerne.

Det virkede for uoverkommeligt at opsøge for eksempel en præst, der ville påtage sig at læse latin med mig. Var det blevet til noget, havde mit liv sikkert fået et helt andet forløb. Så var jeg måske blevet præst!

Ja, fald nu ikke ned af stolen, Minner Mand. Efter det jeg har skrevet om de missionske, må du jo have det indtryk, at religion og den slags ikke lå for mig.

Men årene i Hvidbjerg havde nok alligevel bidraget til at give mig et mere nuanceret syn på det, der har med det åndelige at gøre. Og så havde jeg jo nået en alder, hvor livets store spørgsmål begyndte at spille en rolle i min tankeverden. Jeg læste bøger af en anden karat end de spændingsromaner, jeg slugte i drengeårene. Jeg var vel også blevet følelsesmæssigt påvirket af de dønninger der kom af, at jeg dumpede i 1. g. Det kunne en psykolog sikkert få meget ud af at granske i.

Men jeg havde ingen psykolog ved hånden. Jeg havde heller ikke en nær og fortrolig ven, som jeg kunne diskutere mit følelsesliv igennem med. Så det blev ved de spredte tanker, for nu gjaldt det altså om at få den studentereksamen.

Og så var der også en række praktiske ting, der fyldte i min daglige tilværelse. Jeg boede hjemme på Nystrup. Her havde far og mor sammen med Thomas og en karl nok at bestille. Hvis jeg en gang imellem kunne lade lektierne ligge og give en hånd med, var jeg mere end velkommen. Det gjorde jeg nok ikke i nær det omfang, som min far og måske også min lillebror syntes, jeg burde.

Men indimellem skete det dog, at lektierne blev skubbet lidt i baggrunden. Om ikke fordi jeg skulle hjælpe til i stald og mark, så fordi der

skete så meget hjemme på gården, som jeg naturligvis også måtte følge med i.

For eksempel fik vi i de år omsider det elektriske net lagt helt ud til Nystrup. Det var en kæmpeomvæltning. Nu havde vi pludselig elektrisk lys både inde og ude. Mor kunne få et køleskab, og far kunne udskifte den batteridrevne radio, han havde købt et par år i forvejen, med en bedre og mere driftssikker radio.

Far anskaffede sig også en traktor, en lille Massey Ferguson, og den optog os temmelig meget. Jeg tror også, det var i de år, far fik den første bil. Det betød altsammen en masse omvæltninger i dagligdagen, og naturligvis var jeg lige så optaget af de nye spændende ting som de andre hjemme på gården.

Så der var nok at blive distraheret af. Og så har jeg ikke en gang nævnt den ikke ubetydelige rolle, som familiesammenkomster spillede for os allesammen. Mine forældres mange søskende indbød med mellemrum til gilde, og mine forældre måtte naturligvis gøre gengæld.

Selvfølgelig var der ikke fest hver og hveranden dag. Men når der var fest, var det ofte med mange gæster, og det krævede mange forberedelser. Der var duge, der skulle rulles, der var der nips, der skulle pudses, der var møbler, der skulle poleres, og der varer, der skulle hentes. Og bagefter skulle der ryddes op.

Til gengæld var festerne højdepunkter, som vi kunne snakke om længe efter. Ikke mindst hvis det havde været en så stor fest, at også onkel Iversen og tante Anna fra Kolding var kommet kørende hjem til Thy for at være med.

Men mere distraheret blev jeg trods alt ikke end at jeg som 20-årig fik min matematisk-naturvidenskabelige studentereksamen.

Så var spørgsmålet, hvad jeg ville bruge min eksamen til. Det havde jeg ikke fået taget stilling til. Jeg havde forstået på min far, at han stadigvæk ville se med sympati på, om jeg søgte ind i en bank eller lignende. Men jeg tænkte i større baner.

Det med det teologiske studium havde jeg droppet, da jeg jo ikke fik en sproglig studentereksamen. Andre muligheder som for eksempel cand. mag. i historie så jeg også bort fra. Og fysik eller kemi i lighed med fætter Christian erkendte jeg, at mine karakterer ikke tydede på var noget for mig.

Men jeg syntes, at jeg var helt god til at tegne, og efterhånden modnede den tanke sig, at jeg nok skulle være arkitekt.

Mine forældre var efterhånden vant til, at jeg havde en overraskelse i baghånden, så det kom tilsyneladende ikke bag på dem, at jeg pludselig en dag forklarede, at jeg allerhelst ville læse videre på Kunstakademiet i København. Her kunne jeg søge ind på et tre måneders forberedelseskursus, og hvis det lykkedes, kunne jeg blive optaget på arkitektskolen.

Det var efterhånden ikke helt dårlige år i landbruget, og far gik med til, at jeg forsøgte arkitekt-vejen. Han skulle nok sende de checks, der var nødvendige til at begynde med, og så måtte vi jo se, hvordan det udviklede sig.

Gennem en skolekammerat kunne jeg skaffe et værelse hos en venlig dame i nærheden af Toftegårds Plads i Valby, og så måtte jeg vel kunne finde ud af at cykle mellem Valby og Kongens Nytorv, hvor Kunstakademiet lå. Det havde jeg mod på.

Spændt drog jeg til København, og spændende var det både at opleve tilværelsen på stenbroen og at komme til at studere sammen med vidt forskellige unge mennesker, hvoraf adskillige ligesom jeg kom langt borte fra.

De følgende måneder udviklede sig noget broget. Jeg var absolut ikke det største talent, Kunstakademiet havde oplevet. Men jeg klarede mig gennem forberedelseskursuset og opnåede også at få tildelt en friplads på arkitektstudiet.

Efter en god juleferie hjemme i Thy begyndte jeg at læse til arkitekt. Det blev kun til nogle få uger. Så konstaterede jeg, at der var lidt rigeligt med ingeniør-agtige beregninger. Det var ikke noget for mig. Efter nogle dages grublen, besluttede jeg at droppe arkitektstudiet.

- Jamen, De er jo lige blevet tildelt en friplads!, udbrød professoren, som jeg opsøgte. Det var jo rigtig nok, men jeg ville nu alligevel stoppe. - Ja, ja, men så held og lykke med det, De så vil i gang med, sagde professoren.

Og så gik jeg ud på Kongens Nytorv og glædede mig over, at himlen stadig var blå, og at solen skinnede lige så dejligt som før - også på alle de huse, som jeg nu havde opgivet at komme til at bygge nogle tilsvarende af.

Men efterhånden begyndte jeg naturligvis at fundere lidt over den situation, jeg var i, og jeg nåede hurtigt til den erkendelse, at gode råd nu pludselig var dyre, for jeg turde nemlig ikke straks skrive hjem til far og mor, at jeg havde droppet studiet. Hvad skulle jeg så give mig til?

Jeg besluttede at gå ud på Studenternes Arbejdsanvisning for at finde et midlertidigt job.

Det gav et par interessante resultater. Jeg blev om formiddagen telefonpasser hos en kul- og kokshandler på Frederiksberg, og jeg fik et aftenjob som statist på Det Ny Teater.

Her var man i færd med at sætte Kaj Munks "Cant" op, og i lighed med fem-seks andre studenter skulle jeg stå og holde en fakkel, når Gunnar Lauring i rollen som Henrik den Ottende skred ind på scenen. Det var fantastisk på den måde at få et indblik i livet bag kulisserne, og jeg mindes stadig masser af pudsige mennesker og sære situationer i løbet af de vel omkring 30 aftener forestillingen blev opført.⁷

En lidt tragikomisk situation oplevede jeg med Gunnar Lauring i en af hovedrollerne.

Blandt statisterne var en ung teologisk studerende. En aften udeblev han fra forestillingen. Ligeledes den næste aften. Først den tredje aften mødte teologistudenten op, og da var han i en ynkelig forfatning. Han var temmelig beruset, og det forstod vi, at han også havde været de foregående dage.

Der var nemlig sket det, at han havde fået et stipendium, og det havde han absolut måttet fejre med sine kammerater. Men nu var han altså kommet i tanke om, at han havde et statistjob, som han selvfølgelig skulle passe. Og så mødte han op, trods den ynkelige forfatning han var i.

Teologistudenten kom sammen med os andre ind på scenen, og her stod han vaklende med sin fakkel, da Henrik den Ottende tronedede frem. Naturligvis gennemførte den store skuespiller rollen som om intet var hændt, men jeg tror nok, at alle vi statister bemærkede det forundrede glimt i Gunnar Laurings øjne, da han passerede studenten med den svajende fakkel.

Så gik tæppet ned - og så skete der noget. Gunnar Lauring drejede rundt på hælen, satte armene i siden og brølede med stentorrøst mod den dinglede student: - Det der, det vil jeg altså ikke se igen!

Det blev den teologiske students sidste medvirken i forestillingen. Han fik sin afsked på gråt papir. I øvrigt var han søn af en præst fra Vestjylland, og efter sigende skal præstesønner være nogle af de værste.

⁷ Blandt statisterne var også et par skuespilelever, blandt andet den senere nok som bekendte Klaus Pagh.

Tjah, han havde i hvert fald festet rigeligt, og stipendiet var drukket op, da han omsider mødte på teatret.

Men jeg kunne jo hverken leve eller dø af mine småjobs som statist og telefonpasser, så jeg besluttede omsider at skrive til mine forældre, at jeg havde droppet arkitektstudiet, og at jeg nok snart ville rejse hjem til Thy.

Hvad far og mor har sagt til hinanden i den anledning, har jeg aldrig fået at vide. Men der stod knapt så meget på min fars checks som hidtil. Og jeg havde det allerstørste besvær med at skrabe penge sammen til at rejse med færgen til Århus, hvor min storebror Niels på det tidspunkt gik på Købmandsskolen. Nåede jeg først over til ham, kunne jeg vel tage resten af turen på tommelfingeren, tænkte jeg.

Og som tænkt så gjort. Jeg kom med færgen til Århus, jeg blev modtaget af Niels, og jeg nåede omsider hjem til Nystrup, hvor jeg blev modtaget af min mor med den overraskende besked, at der var en Ejnar Damsgaard fra Fjerritslev, der havde ringet. Ham skulle jeg ringe til dagen efter.

Det kræver altså sammen en nærmere forklaring, som du må vente med til næste brev, Minner Mand. Men der skete store ting, det håber jeg, du også vil synes, når jeg skriver igen.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Kusine Maries gode råd

Kære Minner Mand!

Inden du indvies i, hvad jeg skulle ringe til Ejnar Damsgaaard i Fjerritslev om, skal du have lidt mere rede på, hvad jeg foretog mig i København i efteråret og vinteren 1953-54.

Timerne på Kunstakademiet og arkitektstudiet var kun en del af mit liv. Jeg brugte også mange timer på at cykle rundt i storbyen og se de steder, som jeg havde læst og hørt om. Grundtvigskirken for eksempel. For det var gratis.

Det kostede heller ikke noget at cykle ind på Amalienborg Slotsplads og ud til Den lille Havfrue. Tivoli syntes jeg ikke, jeg havde råd til. Men ude fra kunne jeg studere de kulørte lamper og nogle af forlystelserne, og så var det jo i sig selv en fornøjelse af cykle over Rådhuspladsen og kigge op på Københavns Rådhus og de andre store bygninger. Om ikke andet så inspirerede forelæsningerne på Kunstakademiet mig til med næsten sagkyndig mine at studere de forskellige bygningsværker med deres meget varierede murværk og tage og dekorationer. Jeg skulle jo måske en gang selv til at opføre sådanne bygninger, så det kunne jeg få megen tid til at gå med.

På Tandlægehøj skolen havde jeg også min gang. Ikke som studerende, men som prøveklud eller forsøgskanin om du vil. De vordende tandlæger skulle jo have nogen at øve sig på.

En af mine klassekammerater fra det første år på gymnasiet studerede til tandlæge, og hun gav mig ideen til på den måde gratis at få hullerne i mine tænder fyldt ud. Som barn og ungt menneske var jeg aldrig blevet sendt til tandlæge, bortset fra den aften, da jeg i Hvidbjerg fik en fortand sparket ud og måtte køres på klinik i Struer.

Tandpleje tog man i min barndom afslappet på, når man boede på landet, og når tænderne i 30-40 års alderen ikke længere duede, fik man forlorne tænder. Det havde både min far og min mor.⁸

⁸ Lidt "tandpleje" var der måske alligevel. Vi børstede tænder i vand, som mor puttede salt i - og så opfordrede hun os gang på gang til at gnave gulerødder og spise æbler. Slik fik vi kun, når far havde betalt regningen i brugsen. Så gav uddeleren ham en pose bolsjer med hjem til drengene.

I København besøgte jeg også indimellem vores ferieborn John og Vibeke og deres forældre, Anders og May. De boede på Hulgårdsplads, og jeg følte mig mere end velkommen.

Det var Mays familie, min far i sin soldatertid havde fået et nært bekendtskab med. Mays mor, fru Frederiksen, boede i Mysundegade, en sidegade til Istedgade, og hende besøgte jeg også et par gange.

Fru Frederiksen var københavner med stort K og fortalte ivrigt den unge student fra det mørke Jylland om hvordan livet for år tilbage udfoldede sig i Kongens København. Hendes nu afdøde mand havde været soldaterkammerat med min fars storebror, onkel Knakkegaard. Derfra stammede hele bekendtskabet.

May slægtede sin mor på. Hun kunne berette endnu lystigere ting fra københavnerlivet, og hun så tilsyneladende også gerne, at jeg og Vibeke blev kærestes. Hun forærede Vibeke og mig et par biografbilletter og kiggede undersøgende på os, da vi kom tilbage efter en vist i øvrigt udmærket film.

Jeg husker ikke filmen som sådan. I den mørke biograf sad jeg bare og rødmede og var nervøs. Skulle jeg tage hendes hånd, eller skulle jeg lade være? Jeg lod være, og det tror jeg nok, at både Vibeke og bagefter også May blev forundrede, ja, endda lidt skuffede over.

Nogle dage senere spurgte May ligesom tilfældigt, om jeg virkelig aldrig nogensinde før havde været i byen med en ung pige. Ja, hun spurgte mig faktisk også, om jeg virkelig aldrig havde været i seng med en pige!

Det måtte jeg altsammen svare nej til, og så grinede hun højt og fortalte Anders om hvor morsomt det var at møde en fuldstændig uskyldig ung fyr på 20 år. - Men han kommer jo også helt oppe fra det allernordligste af Jylland, helt oppe fra Thy, klukkede hun. Jeg rødmede bare endnu en gang.

I København boede også min kusine Marie fra Hassing. Hun gik på børnehaveseminarium, og selv om hun havde masser af veninder, tog hun sig tid til også at være lidt sammen med fætter Knud. Vi havde det rigtig hyggeligt og fik efterhånden et ret fortroligt forhold til hinanden. Jeg indviede Marie i, hvordan jeg i den mørke baggård hos kul- og kokshandleren havde siddet og skrevet nogle smådigte. Dem skulle jeg læse op for hende. Noget særligt var det ikke, men hun syntes absolut, at jeg skulle blive ved med at skrive. - Du kan jo en masse ord, bemærkede hun.

Marie var også den, jeg tog med på råd, da jeg på arkitektstudiet begyndte at føle, at det vist slet ikke var noget for mig. - Hvis ikke du har lyst, synes jeg du skal springe fra, erklærede hun lige ud og udbredte sig så om sit eget studium. Det var så og så spændende med alle de nye pædagogiske ting, der var på vej. - Vi skal først og fremmest bruge vores tid på det vi er gode til og på det vi har lyst til, erklærede Marie, og så cyklede jeg hjem og besluttede mig for at gå op til professoren og melde fra.

- Jeg tror, du skal være journalist, udbrød Marie, da vi mødtes nogle dage senere. Du er så god til sprog, og jeg ved tilfældigvis, at der er en ledig stilling som journalistelev på Fjerritslev Avis. Den skal du søge! Inden Marie kom til København, havde hun været i huset hos præsten i Fjerritslev, og derfor havde hun masser af kontakter i Fjerritslev. På den måde var hun blevet klar over den ledige elev-stilling på Fjerritslev Avis.

Jeg havde ingen alternativer til hendes forslag, så jeg satte mig til at skrive et brev til redaktør Ejnar Damsgaard på Fjerritslev Avis. Det postede jeg et par dage før jeg vendte København ryggen, og for mine sidste penge købte jeg så en færgebillet til Århus.

I Århus mødte jeg min storebror Niels, som på det tidspunkt gik på Købmandsskole. Han tog pænt imod mig, men siden hen fortalte han ofte, at han faktisk havde skammet sig en smule over mig. Min cottoncoat var krøllet og beskidt, og det samme gjaldt det meste af mit øvrige tøj. Mit humør havde heller ikke været allerbedst, så han havde været lidt bekymret, da jeg sagde farvel og gik nordpå ud af Århus med studenterhuen på.

Jeg fik hurtigt kørelejlighed til Ålborg, men heroppe i det nordjyske virkede studenterhuen ikke, og jeg måtte til sidst bruge de penge, Niels havde lånt mig, til bussen det sidste stykke vej til Thisted.

Da jeg omsider nåede hjem til Nystrup, var der altså en naturlig forklaring på, at min mor tog imod mig med den besked, at der var en Ejnar Damsgaard, vist nok en redaktør, fra Fjerritslev, der havde ringet for at få fat i mig.

Næste morgen, mens mor kiggede nærmere på mit snavsede tøj, gik jeg op til Brunbjerg og lånte telefonen. Vi havde endnu ikke fået telefon i Nystrup.

- Ja, det er rigtigt, sagde Ejnar Damsgaard, jeg har jo fået et brev fra dig, hvor du spørger, om du kan blive journalistelev hos os her i Fjer-

ritslev. Hvis du kommer herved allerede i morgen, kan vi snakke om det!

Sådan gik det til, at jeg blev journalistelev, og, kære Minner Mand, siden har journalistikken været hele mit liv.

De oplevelser, det bragte mig, vil jeg fortælle om i mine næste breve. Måske jeg dog lige skal runde denne min første omgang i København af med en lille bekendelse.

Allerede inden kusine Marie foreslog mig at søge til Fjerritslev Avis, var jeg faktisk blevet en smule interesseret i Fjerritslev som sådan. Det skyldtes, at Marie havde en god veninde fra Fjerritslev. Poula hed hun. Og Poula var jeg så småt begyndt at få et godt øje til. Hun besøgte mig på mit værelse ved Toftegårds Plads, og jeg besøgte en gang hende på hendes værelse, hvor, nej det husker jeg ikke.

Men Poula var en frisk pige med masser af mod på livet, og hun skulle ikke have opmuntret mig ret meget mere, før jeg var gået i gang med mine første forsøg i elskovskunsten.

Egentlig tror jeg, at hun efterhånden blev lidt skuffet over den sløve banan, som hun brugte nogle af sine fritimer på. Da jeg var flyttet til Fjerritslev, mødtes vi dog yderligere et par gange, en dag spillede hun på klaver for mig, og jeg så i ånden, at det var ved at udvikle sig til noget meget, meget spændende.

Men den næste gang, jeg kom ud til husmandsstedet i Kollerup for at besøge Poula, sad hun på græsplænen sammen med en anden ung mand. Hun havde knappet blusen ned, og han sad tæt sammen med hende og nød udsigten.

Da følte jeg mig absolut som en bette mand. Jeg fortrak lige så stille som jeg var kommet og tog tilbage til Fjerritslev Avis, hvor der var nok at koncentrere tankerne om.

Det blev til i alt et år på Fjerritslev Avis. Så fik jeg på ny storhedsvanvid og søgte en anden elevplads.

Men, kære Minner Mand, det vender jeg alltsammen tilbage til, og jeg håber, du er med endnu, også selv om jeg ikke mere nævner ret meget om Hvidbjerg.

Venlig hilsen

Knud - en gang en rigtig Bette Mand.

Storhedsvanvid i Fjerritslev

Kære Minner Mand!

Den lidt ulykkelige begivenhed, jeg sluttede mit sidste brev med, er nok forklaringen på, at mit kærlighedsliv i Fjerritslev sluttede endnu før det var begyndt. Da jeg siden flyttede til Ringkøbing, foldede det sig til gengæld ud.

Men det venter vi lidt med, Minner Mand, der er andet, du først skal indvies i. Især skal jeg have fortalt, hvordan det gik til, at jeg fik storhedsvanvid sådan cirka et år efter, at jeg begyndte som journalistelev i Fjerritslev.

Allerførst vil jeg dog slå fast, at Fjerritslev Avis var et godt lærested, og at Ejnar Damsgaard var en rigtig god læremester.

Ejnar Damsgaards far havde oprettet bladet, først som en ugeavis, der kom tre gange ugentlig, siden som en hverdagsavis.

Næsten ni ud af hver ti husstande i Han Herred abonnerede på avisen. Ikke blot fordi den var billigere end både Aalborg-aviserne og Thisted-aviserne, men også fordi Fjerritslev Avis gik mere i detaljen med det lokale stof.

Der var ikke den runde fødselsdag, der ikke kom med i Fjerritslev Avis. Der foregik ikke noget som helst i Fjerritslev og sognene omkring, uden at det både forud og bagefter blev nøje beskrevet. Ejnar Damsgaard var en knag til at snakke med mennesker. Alle kunne lide ham, og alle følte, at hans avis var målrettet netop til dem. Der stod også en del om, hvad der skete ude omkring i det øvrige land, men ikke så meget som i naboaviserne, og når man kom til udlandsstoffet, var det meget begrænset, hvad man kunne læse i Fjerritslev Avis. Det kneb også lidt med de såkaldte landsannoncer, men til gengæld havde Avisen en fremragende lokal annonceportefølje. Som journalist var Ejnar Damsgaard en god håndværker. Faget havde han lært på Silkeborg Avis, og det vil du, Minner Mand, nok finde lidt pudsigt, når du efterhånden får flere breve fra mig!

Som sagt var Ejnar Damsgaard en god håndværker, sådan rent journalistisk. Han svang sig ikke op til de store lyriske højder, men sprogets mange detaljer havde han udpræget sans for. - Det hedder vandrerhjem og ikke vandrehjem, for det er et hjem for vandrere og ikke et hjem, der

vandrer, forklarede han og lærte mig på den måde at vende og dreje ordene og finde meningen med dem.

Ikke så få gange markerede han med rødt i de notitser og artikler, jeg afleverede, og det lærte jeg også af. Jeg lærte også værdien af illustrationerne. Der var kun få billeder i aviserne den gang, og i hvert fald alt for få fra læserkredsen, mente Ejnar Damsgaard. Derfor anskaffede Fjerritslev Avis som vist nok den første lokalavis i landet et apparatur til fremstilling af klicheer.

I begyndelsen foregik det i Ejnar Damsgaards badeværelse i privaten. Her fremkaldte han sine film og lavede sine billeder, og her fik han fremstillet klicheer efter billederne, så læserne ikke blot kunne læse om begivenhederne, men også se billeder fra nogle af egnens arrangementer. Det var ganske imponerende, bladets størrelse taget i betragtning.

Som sin højre hånd på redaktionen havde Ejnar Damsgaard ansat en midaldrende journalist, Harald Kristensen. Han var fantastisk hurtig ved skrivemaskinen. Især imponeredes jeg, når der blev indtelefoneret stof fra Venstres Pressebureau, som Fjerritslev Avis trods sin upartiskhed abonnerede på.

Når VP's redaktør H. Hansen var i telefonen og dikterede det ene telegram efter det andet, indimellem næsten ordret efter en hovedstadsavis, sad Harald Kristensen strunk på sin stol og skrev i et tempo, det måtte gøre enhver kontordame grøn af misundelse. Jeg var målløs.

Jeg havde i København taget et kort skrivemaskinekursus, hos Remington, og jeg ville derfor fortsætte med at skrive med alle ti fingre. Men det voldte mig kvaler. Ikke bare var jeg langsom, jeg ramte også gang på gang en forkert tast.

Så der gik lang tid, inden jeg blev så fortrolig med skrivemaskinen, at jeg kunne påtage mig at tage imod telegrammer fra VP. Men indimellem kunne det naturligvis blive nødvendigt, hvis redaktøren og journalisten var optaget af andet.

Specielt husker jeg en januardag i 1955. Harald Kristensen var vist nok ude af huset for at lave et interview, og Ejnar Damsgaard havde lagt sig i sengen med influenza.

Jeg var derfor alene tilbage på redaktionen og var nødt til at sætte mig til skrivemaskinen, da Venstres Pressebureau ringede op. H. Hansen begyndte at diktere et dødsfald. Det var statsminister Hans Hedtoft, der var død af et hjerteslag under Nordisk Råds møde i Stockholm.

Jeg blev ganske febrilsk, for det var jo en stor nyhed, der skulle dominere forsiden.

Jeg kunne ikke ramme tasterne, og jeg kunne slet ikke følge med. Da H. Hansen sluttede, var det kun lykkedes mig at få nogle få stikord på papiret. I min nød ringede jeg til Thisted Amts Tidende og spurgte, om de havde fået telegrammet. Det havde de naturligvis, og en utålmodig kollega hjalp mig i al hast med at rette op på det, jeg havde fået ud af H. Hansens diktat.

Umiddelbart efter kom Ejnar Damsgaard i slåbrok ned på redaktionen. I radioen havde han hørt nyheden, og han ville nu sikre sig, at den blev ordentligt sat op. Dermed kom meddelelsen om Hans Hedtofts pludselige død også på forsiden af Fjerritslev Avis.

Netop den dag følte jeg mig ikke fuldbefaren som journalist!

Det gjorde jeg til gengæld få måneder senere. Nu syntes jeg, at jeg kendte hver en krog af Han Herred, landet mellem Thy og Vendsyssel, og der var ikke det, jeg ikke havde prøvet på Fjerritslev Avis.

Jeg skrev både større og mindre artikler, jeg læste korrektur,⁹ jeg hjalp kontordamen med at tage imod annoncer, og indimellem gav jeg sågar en hånd med i trykkeriet, hvor aviserne ikke måtte hobe sig op på rotationsbåndet. Ja, jeg cyklede såmænd også ud med glemte aviser, altså aviser til abonnenter, som et avisbud i farten havde glemt. Nu kunne jeg det hele, mente jeg.

Da jeg en dag blev ringet op af min gamle klassekammerat fra gymnasiet, Børge Visby Sørensen, som havde fået en elevplads på Ringkjøbing Amts Dagblad, var jeg derfor lutter øren. Han forklarede, at han var på jagt efter en afløser i sit elevjob, fordi han kunne få en anden elevplads, nemlig på den socialdemokratiske avis i Thisted, hvilket han meget hellere ville. Om jeg var interesseret i at overtage hans plads på venstreavisen Ringkjøbing Amts Dagblad?

Det var jeg - og så var det, jeg fik storhedsvanvid: Jeg gik ind til Ejnar Damsgaard og forklarede, at jeg vist ikke kunne lære mere på Fjerritslev Avis, hvorfor jeg gerne ville frigøres, så jeg kunne rejse til Ringkjøbing!

⁹ Korrekturlæsningen hører bly-alderen til. Når en artikel var blevet sat i blylinjer, blev der taget et aftryk, og dette tryk læstes omhyggeligt igennem. Maskinsætteren rettede fejlene med nye linjer, der erstattede dem med fejl i. I vore dage skal journalisterne bare sørge for, at det hele er rigtigt, når artiklen sendes ind i computeren. Derfor er der lidt for mange fejl i vore dages aviser.

Ejnar Damsgaard kiggede noget på mig og bemærkede, at elevkontrakten jo gjaldt for tre år. - Men, sagde han så, når du hellere vil til Ringkøbing, så bliver du nok ikke meget værd her! Og så accepterede han min opsigelse, selv om han, hvad han senere fortalte mig, undrede sig noget over mit argument.

Selvfølgelig kunne jeg have lært meget, meget mere på Fjerritslev Avis. Men jeg forestillede mig, at det kunne blive til endnu mere på Ringkøbing Amts Dagblad.

Ringkøbing-avisen var et mere kendt blad med et stort oplag og flere journalister på redaktionen. Og så var byen Ringkøbing jo også noget større end Fjerritslev. At Ringkøbing Amts Dagblad desuden var en af De Bergske Blade kunne vel kun være en fordel. Så var der jo en hel koncern bag avisen.

Mit ræsonnement var ikke så skævt endda. Jeg lærte meget på Ringkøbing Amts Dagblad, og frem for alt lærte jeg meget hurtigt Alice at kende, da jeg flyttede til Ringkøbing den 1. juni 1955.

Kun to-tre uger efter min ankomst, gik jeg ud i roklubben og søgte optagelse. En høj lyshåret pige med et strålende varmt smil slog følge med mig, da jeg skulle hjem. Alice hed hun. Hende blev jeg først forlovet og siden gift med, og sammen fik vi børnene Lene, Peter og Sanne.

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal fortælle om Alice og vores liv sammen, for når jeg tænker på hende og den skæbne hun fik, får jeg en klump i halsen. Da hun døde i sommeren 1988, havde vi været mange steder, og jeg havde prøvet mere end de fleste journalister.

Det vil jeg forsøge, om jeg kan samle mig sammen til at skrive om i de næste breve.

Men, kære Minner Mand, der går nok nogen tid, inden du hører fra mig. Jeg skal lige have lidt mere styr på mine tanker.

Venlig hilsen

Knud- en gang kaldet Bette Mand

Kejseren i Ringkøbing

Kære Minner Mand!

Fire gode år blev det til i Ringkøbing. Fire år, der kom til at betyde utrolig meget for mig. Jeg ved knapt, hvor jeg skal begynde, og hvor jeg skal ende.

Men, kære Minner Mand, du vil nok helst først høre om Ringkjøbing Amts Dagblad. Her begyndte jeg altså som andet års journalistelev, få

En maskinsætter på Ringkjøbing Amts Dagblad. Han havde svært ved at tyde kejser Vilhelms håndskrift

uger før jeg fyldte 22.

Den altdominerende figur på bladet var redaktøren himself, kejser Vilhelm, som han blev kaldt i folkemunde. Nogen ørn til at skrive, var Vilhelm Nielsen ikke. Jeg mindes ikke at have set ham ved en skrivemaskine. De få manuskripter, han selv leverede, var håndskrevne, og hans kragetæer voldte typograferne adskilligt hovedbrud.

Det værste var dog at maskinsætterne næsten ikke turde spørge, hvad der skulle stå.

Måske kunne de være heldige, at Vilhelm Nielsen var i godt humør, og så fik de straksforklaringen. Men var han i ondt lune, risikerede de et møgfald - og det var ikke nogen nydelse, når det var Vilhelm Nielsen, der var afsenderen.

Journalisterne havde det med redaktøren lidt på samme måde

som hele det tekniske personale havde det. Når Vilhelm Nielsen kom ud fra sit kontor, var det lige før journalisterne sprang op og stod ret. - Javel, det har redaktøren selvfølgelig ret i! Denne og lignende sætninger hørte jeg adskillige gange.

Selv blev jeg en dag sat eftertrykkeligt på plads. I lighed med journalisterne røg jeg på redaktionen. Temmelig mange cigaretter endda.

En dag sidst på formiddagen kom Vilhelm Nielsen forbi og stoppede op. - Hvem har røget alle de cigaretter, spurgte han brysk og pegede på askebægeret med en halv snes skod i. Ja, det havde jeg jo altså. - Fra i dag er det forbudt, at journalistelever ryger på arbejdet!, erklærede redaktøren. Hans ord var lov. I resten af tiden under Vilhelm Nielsen gik jeg uden for huset, hvis jeg skulle ryge.

Titlen "kejser" havde Vilhelm Nielsen dog hentet uden for avis-huset på Steen Blichers Vej. Som fremtrædende medlem af Venstre havde han en gang været borgmester i byen, og som borgmester havde han optrådt nogenlunde på samme måde som han optrådte på bladet. Hans politiske modstandere havde sjældent fået et ben til jorden, og han havde benyttet ethvert kneb for at få specielt socialdemokraterne kørt ud på et sidespor.

Da der for eksempel var konkrete planer om at placere et nyt slagteri i Ringkøbing, havde Vilhelm Nielsen som borgmester straks fejlet forslaget af bordet. Han ville ikke risikere, at der flyttede slagteriarbejdere til byen, for de var jo socialdemokrater, og med dem ville det socialdemokratiske islæt i byrådet blive for stort. - Nej, havde han sagt, lad Skjern få det slagteri!

Sådan blev det. Og det ærgrede stadigvæk de gode venstrefolk, da jeg kom til Ringkøbing, for slagteriet havde bragt en vækst i Skjern, som man var gået glip af i Ringkøbing.

Der gik kun et lille års tid, inden Vilhelm Nielsen stødte mod De Bergske Blades 70 års alders grænse.

Dermed undgik jeg den skæbne, som adskillige af mine forgængere i elevstillingen var blevet ramt af. De havde fået besked på, at der til journalistelevens pligter også hørte pligten til at slå redaktørens græsplæne! Det slap jeg for, fordi græsset ikke var begyndt at gro, da Vilhelm Nielsen gik på pension og en ny redaktør blev hentet til Ringkøbing fra Venstres partisekretariat. Det var Venstre-lederen Erik Eriksens gode ven Holger Sørensen.

Holger Sørensens måde at lede bladet på var lidt mere i tidens ånd - og vel også mere i pagt med den kamp for demokratiet, som i bund og grund var årsagen til, at den gamle Venstre-leder Christen Berg i århundredet forud oprettede en række dagblade rundt om i provinsen, nemlig foruden Ringkøbing Amts Dagblad også dagbladene Thisted Amts Tidende

(senere Thisted Dagblad), Holstebro Dagblad, Viborg Stifts Folkeblad, Kolding Folkeblad og Frederiksborg Amts Avis.

Bladkoncernen lededes fra Svendborg af landsretssagfører Kristensen Randers. Ham hørte vi meget lidt til i det daglige. Når han havde ansat en redaktør på et af bladene, gik han ud fra, at bladet blev ledet i den ånd, hvori det var oprettet. Og så kiggede Kristensen Randers ellers først og fremmest på, hvad der stod på regnskabets bundlinje.

Men et godt og nært forhold til partiet Venstre lå dog også Kristensen Randers stærkt på sinde. Ellers var Holger Sørensen næppe blevet hentet til redaktør-stolen på Ringkjøbing Amts Dagblad. Holger Sørensen var mere partiets mand end han var journalist, men han skrev selv sine ledere, og dem blev der, nok mere på grund af indholdet end på grund af udformningen, lagt mærke til, specielt fordi Holger Sørensens nære venskab med Erik Eriksen var kendt i brede politiske kredse.

I en periode var Ringkjøbing Amts Dagblad derfor et af de hyppigst citerede dagblade, og det var til megen inspiration for mig. Jeg begyndte nemlig at interessere mig lige så meget for det politiske som for det journalistiske.

Sammen med Alice meldte jeg mig ind i Venstres Ungdom, og her havde jeg faktisk lidt af en glørværdig karriere. Jeg blev formand for VU for Ringkjøbing og Omegn, og jeg kastede mig i den sammenhæng også ud i et indædt arbejde for Liberalt Oplysningsforbund.

Sammen med Alice arrangerede jeg møder, studiekredse og foredragsrækker, og takket være nogle gevaldige VU-baller på Højskolehjemmet fik vi et kæmpeopsving i VUs medlemstal. Det resulterede i, at jeg i sommeren 1959 fik titlen "Årets VU'er" på VUs landsstævne.

Inden det skete var jeg kort forinden, den 21. marts, blevet gift med Alice, og pr. 1. juni var vi til Holger Sørensens store fortrydelse flyttet til Lollands Tidende i Nakskov.

Da jeg sagde op, sagde Holger Sørensen synligt irriteret: - Jamen, så bliver Deres chancer for en karriere inden for De Bergske Blade jo lig nul! Det tog jeg afslappet på, for kunne jeg gøre det godt i Nakskov, ville jeg vel være lige så interessant som så mange andre, og jeg kunne på det tidspunkt ikke forestille mig, at De Bergske Blade ikke en gang mere ville hente en mand ude fra, sådan som de havde hentet Holger Sørensen selv.

Det var ikke kun Holger Sørensen, der var negativ overfor min beslutning om at rejse til Nakskov. Alice var rent ud sagt meget ked af det. Hun havde sin mor og en stor familie i Ringkjøbing, hun havde et godt

kontorjob på Hedeselskabets lokale kontor, og hun frygtede, at det ville blive svært at finde et job i Nakskov.

Jeg aner den dag i dag ikke, hvordan jeg specielt over for hende kunne få mig selv til at holde fast i beslutningen om at sige ja, da jeg fik tilbuddet fra Lollands Tidendes redaktionssekretær Heinrich Knudsen, som jeg havde lært at kende gennem VU.

På trods af både Holger Sørensens advarsel ¹⁰ og Alice's store bekymringer gennemtrumfede jeg mine planer. Men vores VU-kammerater i Ringkøbing syntes åbenbart, at jeg skulle hædres for min indsats. De indstillede mig til titlen som Årets VUer, og da jeg omkring 1. juli deltog i landsstævnet i vist nok Slagelse blev jeg til min store overraskelse kaldt op på scenen og fik diplommet overrakt af selveste Henry Christensen, den senere landbrugsminister.

At jeg var både stolt og beæret, siger sig selv. "Årets VUer", det lød da af noget, ikke! - Jamen, hvad kan du bruge det til, husker jeg at Alice bemærkede. Men mands vilje, mands himmerige! Hun tørrede sine tårer væk og støttede mig derefter i mit nye job på Lollands Tidende sådan som hun så mange gange senere i vores fælles tilværelse støttede mig i alt hvad jeg foretog mig.

Men inden jeg fortæller om Nakskov og om Lollands Tidende, skulle jeg måske fortælle lidt mere om Ringkøbing-årene og også om Ringkøbing Amts Dagblad som sådan. Det bliver nok også til et helt langt brev, kære Minner Mand, og heller ikke i det brev vil der blive der nævnt noget om det Hvidbjerg, der kan betegnes som vores fælles udgangspunkt. Hvidbjerg Kost- og Realskole var lige som gymnasiet i Thisted og den korte studietid i København rykket langt tilbage i mine tanker. Nu var jeg inde i et karriereforsøg, som havde taget sin begyndelse i Fjerritslev og via Ringkøbing førte videre til Nakskov. Jeg troede på mig selv og mine egne ideer.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

¹⁰ Holger Sørensen blev efter nogle år chefredaktør på Fyns Tidende, hvor han efterfulgte den legendariske S. P. Quist. Som formand for Fyns Tidendes bestyrelse så Erik Eriksen åbenbart en chance for at få sin gode ven inden for rækkevidde igen. Senere blev Holger Sørensen betegnet som en fiasko i cheffrollen på Fyns Tidende. Fiaskoen begyndte vist, da bladet gik over til såkaldt frokostformat.

Kom her, Ingemann!

Kære Minner Mand!

Jeg ved ikke, om du kan forstå det, men jeg kan altså blive helt salig ved tanken om Ringkøbing-årene fra 1955 til 1959. Ikke blot fordi jeg der fandt Alice. Også fordi jeg følte, at jeg som journalist omsider var kommet på min rette hylde.

Ude i den store verden foregik der mange omvæltninger i de år. Vi levede i den såkaldte kolde krigs første periode, og Sovjetunionens brutale nedkæmning af opstanden i Ungarn i 1956 var en begivenhed, der kaldte følelserne frem.

Det var nok primært den begivenhed, der skabte min politiske interesse. Gang på gang blev det ungarske eksempel på det kommunistiske tyranni trukket frem af de talere, jeg af Ringkøbing Amts Dagblad blev sendt ud for at referere.

Indimellem skete det ved møder i VU, som jeg skulle dække, og i de forsamlinger følte jeg mig kapabel til at stille spørgsmål til de forskellige foredragsholdere. På den måde fik andre i VU øje på mig, og de drog mig helt naturligt ind i foreningsarbejdet.

En af dem, der kraftigst opfordrede mig til at blive aktiv i VU, var bladets redaktionssekretær Hans Ingemann-Petersen.

Ingemann var en bedre skribent end både først redaktør Vilhelm Nielsen og senere redaktør Holger Sørensen, men Ingemann manglede totalt pondus. I hvert fald på det tidspunkt, Ingemann blev nemlig mange år senere selv redaktør på Ringkøbing Amts Dagblad, det var dog først på den tid, da titlen var blevet til "chefredaktør".

Men den gang i SOerne regnede journalisterne knapt nok med redaktionssekretær Ingemann, og det samme gjaldt den tekniske afdeling. Derfor oplevede jeg mest Ingemann som en lus mellem ikke bare to men mange negle, og den negl, der klemte ham hårdest var i første omgang Vilhelm Nielsen og siden Holger Sørensen.

Specielt husker jeg, hvordan Vilhelm Nielsen en dag kritiserede en artikel, som Ingemann havde sat i bladet. I artiklen var den effektive rente regnet forkert ud.

- Kom her, Ingemann! nærmest råbte Vilhelm Nielsen og kaldte samtidig alle de øvrige på redaktionen til. Nu skal jeg forklare, hvordan vi regner den effektive rente ud!

Og så måtte Ingemann stå skoleret. Kejser Vilhelm gav med blyant og papir et eksempel, som Ingemann derefter skulle gentage. Det havde den stakkels Ingemann svært ved. Han vred og vendte sig, og jeg tror såmænd at både journalist Blicher, journalist Just, journalist Malmgreen og journalist Sausdal stod og fik frygteligt ondt af Ingemann. Men så fik de hver især samme omgang.

Den eneste, der slap for regnestykket, var lille mig; næppe fordi Vilhelm Nielsen tog særligt hensyn til mig, men nok fordi det var håbløst at sætte en elev til et regnestykke, som selv uddannede medarbejdere havde besvær med.

Som du kan forstå, Minner Mand, så var jeg ikke særlig imponeret af Vilhelm Nielsen. Og efterfølgeren Holger Sørensen syntes jeg også havde visser mangler. Måske især fordi de forskellige journalister gik og satte små spørgsmålstegn ved Holger Sørensens ellers ganske venlige måde at lede bladet på. Jeg var selvfølgelig stærkt påvirket af mine ældre kolleger.

Specielt Julius Blicher, der var den ældste af journalisterne, kunne være hård i sin dom over først Vilhelm Nielsen og senere Holger Sørensen, han var dog noget hårdere ved Ingemann, som han betegnede som en lille gnom. Blicher havde en særlig status på bladet. Han skrev blandt andet satiriske vers, som også blev bragt af de øvrige Bergske Blade, og han hævdede gang på gang at de skiftende redaktører i Ringkøbing ikke kunne afskedige ham, for han var blevet ansat af selveste Kristensen Randers.

Sausdal var også noget hård i sin vurdering af Holger Sørensen og Ingemann, men Sausdals flagrende facon mildnede hans skrappe ord. Sausdal var nok den mest farverige af journalisterne, men indimellem kunne han være lige godtroende nok. Han havde fiskeristoffet, og fiskerne i Hvide Sande kunne af og til finde på at binde ham en gal historie på ærmet. Den gik Sausdal troskyldigt videre med, indtil en eller anden på redaktionen stillede spørgsmålstegn ved de fantasifulde ting, han var i gang med at skrive om.

Malmgreen og Just var lidt mere stilfærdige. Malmgreen husker jeg først og fremmest som en temmelig fraværende litterær person, men som den bedst skrivende, og Just husker jeg især som en af de journalister i tiden, der brugte mange timer på værtshuse.

Just havde blandt andet politistoffet, og han skulle en gang have gjort sig skyldig i en slem forseelse. Hos politiet havde han fået en opsigtvækkende nyhed om et mord i læserkredsen. Den nyhed var så godt stof,

at den skulle på forsiden. Derfor lagde Just sine notater i vindueskarmen og koncentrerede sig om de øvrige småting, der skulle skrives. Dermed glemte han alt om mordet - indtil de konkurrerende aviser kom på gaden. De havde selvfølgelig mordet på forsiden, mens Ringkjøbing Amts Dagblad ikke havde en eneste linje!

Hvornår det egentlig var sket, ved jeg ikke, men det var just ikke en god historie at være kendt for blandt kolleger.

Som yngste mand på redaktionen fik jeg i første omgang rutineprægede opgaver, blandt andet huskeliste og sportsresultater, men efterhånden blev jeg primært bladets landbrugsreporter. Det var et stort område på det tidspunkt, blandt andet med masser af foredragsmøder og dyrskuer. Fra landbrugsstoffet var der ikke langt til det politiske, og derfor blev det også til referater fra adskillige politiske møder.

Blandt andet skulle jeg en gang referere Erik Eriksen fra et møde i Hvide Sande. - Jeg sætter en side af, sagde Ingemann, inden jeg tog af sted. Det holdt hårdt, men det lykkedes mig med møje og besvær at få siden fyldt med et kæmpelangt referat, som jeg skrev på det meste af natten.

Det pudsige er, at hvis mødet havde været med statsminister H. C. Hansen, så var der nok kun blevet sat et par spalter af til referatet. Det var jo en rigtig venstreavis, jeg var på, og det var en rigtig venstremand, vi havde som redaktør. Så der var ingen tvivl om, at Erik Eriksen skulle fylde. Blot få år senere ville det have været noget anderledes. Så ville selv en socialdemokratisk statsminister have fået mindst lige så stor omtale som Venstres formand.

Men, kære Minner Mand, det var naturligvis ikke journalistik og politik det hele, mens jeg var i Ringkjøbing. Det meste af min fritid tilbragte jeg sammen med Alice. Ofte gik vi i biografen, hvor det ikke var som med Vips i sin tid i København. Jeg havde ikke svært ved at finde Alices hånd. Ja, det havde jeg nu heller ikke svært ved uden for biografen. Vi lagde nemlig ikke på nogen måde skjul på, at vi var glade for hinanden.

Meget af tiden, i hvert fald det første par år, tilbragte vi i roklubben, hvor vi havde hyggelige rokammerater. I weekenderne var vi ofte med på såkaldte langture, hvor vi roede tværs over Ringkjøbing Fjord til Hvide Sande og indimellem overnattede i telte. Flere aftener om ugen trænede vi, sommetider med små ture op ad Vonåen mod Nissum Fjord, og andre aftener forsøgte vi at få skrevet et medlemsblad til roklubben.

Det var jo, mente man i rokklubben, en naturlig opgave for en roende journalist.

En overgang havde jeg værelse hos en af byens kendte missionsfolk. Det generede ham tilsyneladende, at Alice's cykel ofte stod uden for, sommetider fordi vi skulle redigere robladet, og han spurgte, om ikke hun kunne stille cyklen om bag huset. Jo, jo, det skulle hun da nok gøre. Han ville åbenbart nødigt risikere at naboerne snakkede om, at han tillod sine unge mandlige logerende at have piger på værelset.

Nogen tid senere blev den samme missionsmand sigtet for uterlighed over for små piger, og byens missionske præst begyndte at samle underskrifter ind på en opfordring til politiet om at frafalde sigtelsen, for den måtte jo være helt forkert, eftersom der var tale om et anerkendt medlem af missionen.

Det forargede Alice. Fra sin barndom vidste hun, at små piger skulle vogte sig for netop denne missionsmand. Han var altså kort sagt et godt eksempel på det indtryk, jeg fra min barndom havde af missionsfolk: De gør sig ofte bedre end de er!

Episoden med missionsmanden bidrog til genoplivelse af de fordomme, jeg havde haft, før jeg i Hvidbjerg oplevede at missionsfolk faktisk kan være gode nok!

Som årene gik blev det til mindre tid i rokklubben, fordi vi engagerede os i VU og også brugte mange timer på arbejdet med LOF. Alt dette knyttede os tæt sammen, og efterhånden var vi ikke i tvivl: Vi ville giftes og

En enkelt gang var min familie på besøg i Ringkøbing. Her fra venstre Niels's gode ven Drejer, bag ham min mor og Alice's mor samt Alice's lillebror Arne, i midten Alice, bag hende Niels og til højre min far og Thomas

finde en god lejlighed i Ringkøbing, hvor i hvert fald Alice mente vi skulle bo i rigtig mange år fremover.

Vi fandt lejligheden, oven i købet tæt ved avisbygningen, men som jeg allerede har røbet i mit sidste brev til dig, Minner Mand, så gik det ikke som Alice havde tænkt sig.

Kort efter brylluppet i Ringkøbing Kirke¹¹ blev hun slæbt med helt ned til Lolland, og det blev til en ikke helt så uforglemmelig tid som årene i Ringkøbing.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

¹¹ Min storebror Niels var en af de bryllupsgæster, vi savnede. Kort før brylluppet kørte han galt på en scooter i København, hvor han var ansat i Irma. Jeg besøgte ham og mødte ved den lejlighed for første gang Irma-pigen Inge Lise, som han siden blev gift med og har fået børnene Anne Marie, Hans Ole, Vibeke, og Bente sammen med.

Det flade Lolland

Kære Minner Mand!

Sukkerroefabrikken og skibsværftet. Det var de to store virksomheder i Nakskov, da vi flyttede til byen den 1. juni 1959.

Hver på sin måde prægede disse to arbejdspladser byen, og et par af folks sanser blev indimellem sat på prøve. Ofte genlød det af motorlarm, når der blev afprøvet motorer, og af andre former for høje lyde, når der blev hamret, svejset og boret på værftet. Og når transporten af sukkerroer om efteråret gik i gang og sukkerfabrikken startede op, drev der tågelignende gullige skyer ud fra fabrikken og efterlod en ildeduftende lugt i alle gaderne og også i folks tøj.

Efter nogle uger forsvandt lugten igen, men støjen fra skibsværftet var der næsten hele tiden, bortset fra de forskellige ferier.

Sammen med slagteriet satte de nævnte to store arbejdspladser deres præg på egnen. Fagbevægelsen var stærk, socialdemokraterne dominerede byens styre, og det borgerlige islæt i byrådet havde svært ved at gøre sig gældende. I landkommunerne sad venstrefolkene på flæsket, men i de fleste sogneråd var der en betydelig socialdemokratisk opposition med solide forbindelser ind til de stærke venstrefløjskræfter i byen. Derfor havde venstrefolkene det ikke let hverken i by eller på land, og på samme tid havde Venstre et noget anstrengt forhold til de konservative. Sommetider lignede forholdet til de konservative en ekstra modstanderfront for Venstre.

Alt i alt var der derfor meget større politiske og kulturelle spændinger i Lollands Tidendes læserkreds, end det jeg havde oplevet i Vestjylland og Han Herred. Dertil kom, at der i Nakskov blev udgivet den socialdemokratiske avis "Ny Dag", som havde en ganske pæn udbredelse. Den var med til at proklamere Nakskov som landets "rødeste by".

Samlet satte alt dette sit præg på den avis, jeg kom til at arbejde på i de følgende to år.

Redaktøren hed Ejnar Jacobsen. Som "Per Nilen" var han kendt ud over landet for sine satiriske vers og viser. Også hans ledende artikler citeredes ofte. Måske lige så meget på grund af det elegante sprog som på grund af budskabet.

I den spændingsfyldte læserkreds følte Ejnar Jacobsen naturligt nok et behov for ikke at føre sig alt for udfordrende frem, en facon, der i øvrigt passede godt med hans gemyt, venuesæl og forstående, som han altid var.

Ejnar Jacobsen havde derfor også svært ved at irettesætte en medarbejder, der havde lavet en fejl. Det oplevede jeg en gang, da jeg blev sendt ud for at skrive om præsentationen af en ny Opel model. Jeg var godt tilfreds med resultatet og sad stolt og kiggede artiklen igennem for måske tredje gang, da Ejnar Jacobsen kaldte på mig. - Luk døren, sagde han og pegede så på artiklen: - Det er udmærket, hvad De skriver, det var bare ikke en Opel Rekord men en Opel Kaptajn, De var sendt ud for at skrive om! Det havde jeg ikke ventet af Dem, jeg er skuffet over Dem! En venligere irettesættelse har jeg hverken før eller siden stået model til. Måske den derfor gjorde så meget større indtryk.

En anden belæring fik jeg efter et kongebesøg i Nakskov. Jeg skrev malerisk om, hvordan kongeskibet lagde til, og om hvordan kong Frederik og dronning Ingrid og de tre prinsesser blev modtaget på kajen, og så føjede jeg til, at beboerne i husene ved havnen nærmest hang ud ad vinduerne for nysgerrigt at følge med.

- Det hedder ikke "nysgerrigt", når der er tale om de kongelige, så hedder det "interessert", belærte Ejnar Jacobsen mig om. Den dag føjede han dog ikke til, at han var skuffet over mig.

Journalistisk kunne og burde jeg have lært meget mere af Ejnar Jacobsen. Men allerede et års tid efter at jeg kom til Lollands Tidende forlod han desværre Nakskov for at sætte sig i redaktørstolen på De Bergske Blades flagskib, Frederiksborg Amts Avis i Hillerød.

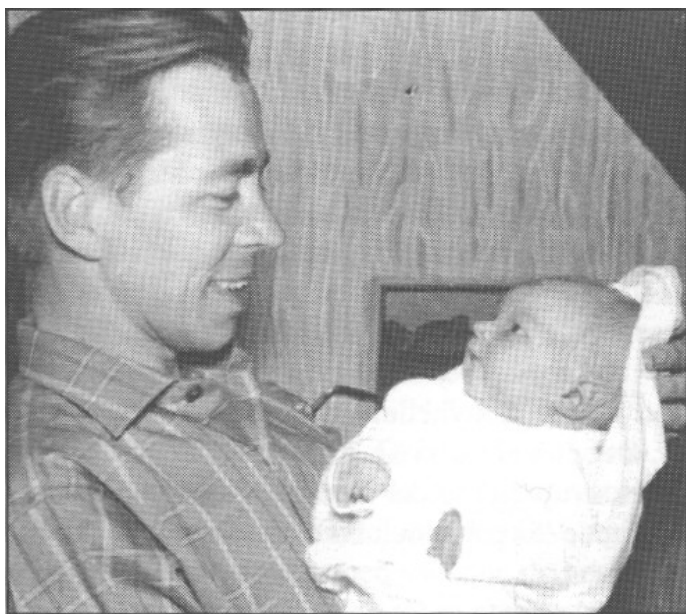
At Einar Jacobsen blev hentet til Hillerød, tog jeg som en lille personlig bekræftelse på, at jeg havde haft ret, da jeg i Ringkøbing tillod mig at tvivle på Holger Sørensens påstand om, at jeg med mit farvel til Ringkøbing Amts Dagblad også for evigt havde sagt farvel til en eventuel karriere inden for De Bergske Blade.

Oven i købet skete der så det, at den nye redaktør på Lollands Tidende, min gamle VU-kammerat Heinrich Knudsen, forfremmede mig til redaktionssekretær.

Det var, følte jeg, et udmærket hop videre frem i den karriere, som jeg mere og mere bevidst stiledede efter. Den karriere kunne, mente jeg, lige så vel blive inden for det politiske som inden for det journalistiske. Jeg følte mig i høj grad som en "coming man".

Set i baklyset overvurderede jeg mig selv ganske betragteligt. Jeg var absolut ikke den bedste redaktionssekretær, Lollands Tidende havde haft, og min politiske indsigt havde også sine begrænsninger. Men hvordan får man øje på egne svagheder, når ens kolleger og ens nærmeste bærer over med en.

Nå, helt umulig på jobbet var jeg vel ikke, men frem for alt var jeg lykkelig gift, idet Alice ret hurtigt var kommet sig oven på forskrækkelsen

Lene er født på Løjtoftevej i Nakskov og ta'r bestik af sin meget stolte far

ved at blive hevet med til den anden ende af landet. Det var svært at finde et job, men hun gav sig i lag med LOF i Nakskov sådan som hun havde gjort det i Ringkøbing, og så skaffede hun os let gode venner. Ret hurtigt blev hun gravid, og den 25. juni 1960 fødte hun vores første barn, en yndig lille pige, som Alice's søster Ruth fra Esbjerg kom og var med til at tage imod. Et par måneder senere blev Lene døbt i Nakskov Kirke,

men kun få fra vores familie deltog. Der var simpelthen for langt til Lolland.

Fra en lillebitte lejlighed på Løjtoftevej flyttede vi kort efter fødslen ind i et ikke særligt stort hus, som vi kunne leje på Fastings Alle, og her trivedes vi med vores førstefødte, indtil Venstres Ungdoms Landsorganisation skulle have ny landssekretær.

Den stilling var jeg ivrig efter, og takket være min titel som "Årets VU-er" fik VUs landsformand, den senere minister Knud Enggaard, øje på mig. Jeg blev ansat som VUs landssekretær, og i august 1961 flyttede vi til København, hvor vi fik en pæn stor lejlighed på Sirgræsvej i Lufthavnsparken i Kastrup.

Vi syntes ikke, vi havde mulighed for at investere i et hus, og det er jo bare kedeligt at tænke på, når man ved, hvordan udviklingen forløb i 60'erne. I det årti tjente folk formuer på fast ejendom!

Med ansættelsen i VU havde jeg taget et ret stort skridt i retning af det politiske. At det ikke førte helt så vidt, som jeg nok på det tidspunkt forestillede mig, skal du nok få en forklaring på, Minner Mand.

Men forinden er der mere at fortælle om Lollands Tidende og Nakskov. Som allerede antydnet blev Nakskov ikke det mest mindelige sted for os, selv om vi som familie havde det godt, og selv om jeg på bladet blev placeret i den centrale rolle som redaktionssekretær.

En redaktionssekretær har en frygtelig masse områder at tage vare på. Meget af tiden går med planlægning og møder. Møder med både redaktør og journalister, møder med annoncefolk og folk fra den tekniske afdeling og i tilgift et væld af telefonsamtaler, sommetider med lokalredaktioner, sommetider med læsere, der er utilfredse med et eller andet i gårsdagens avis, eller læsere som måske føler sig forkert behandlet af en-journalist.

Midt i det hele kommer strømmen af nyheder og artikler, der skal læses, vurderes og placeres. Der er både små og store ting, der skal holdes rede på - og når de første eksemplarer af det færdige resultat bringes ind fra trykkeriet, er du allerede langt henne i forberedelserne af næste dags avis.

Det kan altså være ret så hæsblæsende at fungere som redaktionssekretær. Det fik jeg i høj grad at føle, og indimellem tænkte jeg ret så meget på den stakkels pressede Ingemann på Ringkjøbing Amts Dagblad. Nu forstod jeg langt bedre hans situation end jeg havde gjort i sin tid i Ringkjøbing.

Oven i alt det, jeg nu følte på min egen krop som redaktionssekretær, fik jeg yderligere nogle opgaver, fordi Lollands Tidende overtog den radikale avis i Nykøbing F. Den var et af ofrene for den avis-død, der bredte sig, og de radikale kræfter bag den døende avis ønskede at knytte sig til Lollands Tidende frem for til Lolland-Falsters Folketidende i Nykøbing F.

Lige som Lollands Tidende var Lolland-Falsters Folketidende et venstreblad. Men Folketidende var et familieejet blad, mens Lollands Tidende var ejet af den lokale venstrebefolkning i form af et aktieselskab. Derfor - og vist nok også fordi Ejnar Jacobsen havde beredt jorden - ønskede de radikale en fusion med Lollands Tidende.

Det var vi på Lollands Tidende selvfølgelig begejstrede for. Men sikkert besvær det gav, ikke mindst for redaktionssekretæren, der i det daglige skulle holde rede på alt det redaktionelle, så der kom et ordentligt produkt ud i både den gamle og den nye læserkreds.

At jeg slap helskindet gennem Nakskov-tiden, kan jeg takke Alice for. Der var ingen bebrejdelser, når jeg indimellem kom sent hjem eller om aftenen måske igen skulle af sted på redaktionen.

Hun havde efterhånden kurserne i LOF at tage vare på. Desuden var hun en flittig gæst på biblioteket, og når hun ikke var i LOF eller sammen med vennerne, læste hun bøger eller hørte radio.

Fjernsyn havde vi ikke. Det var der godt nok enkelte i vennekredsen, der anskaffede sig netop på den tid, men dem kunne man jo ikke besøge hver og hveranden aften. Så det gjaldt for Alice om at fylde tilværelsen med andre aktiviteter, når redaktionssekretæren havde travlt.

Det kunne dog ske, at vi blev inviteret til en tv-aften, mest hos Else og Poul. Poul var slagteriarbejder og Else vist syerske, men som de fleste andre på den tid gik hun hjemme.

De var vores bedste venner i Nakskov, og da Lene skulle døbes, foreslog vi dem at stå faddere. Det gjorde de gerne, og det var vi naturligvis glade for. Men senere hen, da der var blevet langt til Nakskov og vi efterhånden mistede forbindelsen med Else og Poul, indså vi, at man skal være mere omhyggelig med sådanne dispositioner.

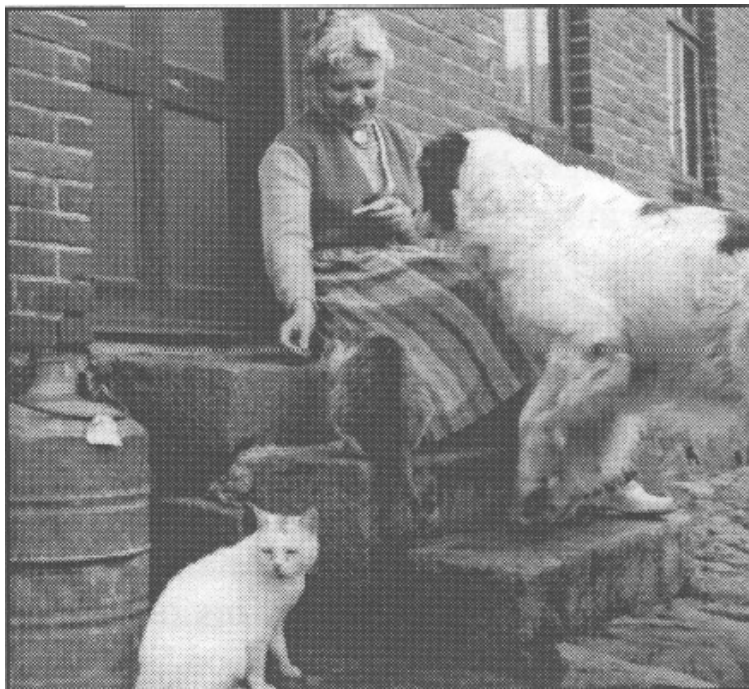
Ikke at det behøver få den helt store betydning, hvem der står fadder til dit barn, men trods alt knytter du en forbindelse mellem dit barn og nogle personer, og i nogle tilfælde kan det blive til en forbindelse, som barnet siden hen får megen glæde af. Jeg tror aldrig Lene nogensinde under sin opvækst eller som voksen har mødt Else og Poul, og det føler jeg trods alt er lidt underligt.

Men Else og Poul frydede sig altså tit over hende, da hun var helt lille. Meget mere end hele vores øvrige familie havde lejlighed til.

Fra Nakskov var der jo rigtig langt til både Thy og Vestjylland, og med det job, jeg havde, var det kun et par gange om året, vi kunne rejse den lange tur. Et par gange lejede vi en lille bil, en folkevogn, og så tog vi turen med færgen til Langeland og derfra med færgen til Svendborg og derfra først til Ringkøbing hos Alice's mor og derpå videre til Thy, hjem til Nystrup hos far og mor og selvfølgelig også Thomas, hvis han da ikke havde job som karl på landet eller var på højskole eller land-

brugsskole. I de perioder havde far ansat en karl som medhjælper på Nystrupgård.

I både Vestjylland og Thy var det som at komme til en helt anden og ganske vidunderlig verden, og jeg måtte give Alice ret: Vi var virkelig kommet langt hjemmefra, da vi slog os ned på det fede, men flade Lolland. Derfor var Alice heller ikke helt så ked af det, da vi flyttede til København, som da vi i sin tid flyttede til Nakskov.

Alice i Nystrup med kattene og sanktbernhardshunden Thor. Thor havde Niels overrasket os med, da han en juleaften kom med den i en sæk! Da var den en lille hvalp.

Om årene i København begynder jeg så at skrive i næste brev. Jeg skal prøve at gøre det kort.

Men der skete faktisk meget, Minner Mand. Så du får igen brug for al din koncentrationsevne, hvis du fortsat vil følge mig på min færd.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

VU som springbræt

Kære Minner Mand!

Breidablik. Ja, det navn siger dig sikkert ikke en døjt, Minner Mand. Men Breidablik var altså en slags VU-højskole, indrettet i en gamle patriciervilla i Holte. Her fik jeg i nogle uger et værelse, indtil Alice og Lene kunne flytte med mig ind i den pæne store lejlighed på Sirgræsvej 3 i Kastrup, som Knud Enggaard gennem gode forbindelser havde skaffet os.

På Breidablik kom jeg ofte i mine 17 måneder som landssekretær for Venstres Ungdom, fra 1. august 1961 til udgangen af 1962.

VU havde ansat en forstander, udenrigskommentatoren Per Møller, som på deltid tog sig af skolen og aktiviteterne. Som landssekretær var jeg sekretær i det udvalg, som forstanderen drøftede og tilrettelagde tingene sammen med.

Jeg var med andre ord tæt på alt det der foregik på Breidablik, og det påhvilede også mig at undervise eleverne i visse emner, specielt det vi kaldte organisationslære.

Flere af mine elever blev siden hen kendte offentlige personer, en af dem var Ivar Hansen, der senere blev først minister og derpå formand for Folketinget, en anden var Sven Ove Gade, som i en lang årrække gjorde sig gældende som en aggressiv chefredaktør på Ekstra Bladet. Men jeg er ikke så selvoptaget, så jeg tror det var på Breidablik, at disse og andre kendte personer hver især fik lagt grunden til en senere succes i tilværelsen. Dog håber jeg, at jeg i min undervisning fik sagt enkelte ting om det at organisere og drive en forening, som de kunne bruge.

Men ellers er jeg overbevist om, at det, de især lærte af, var Per Møllers forelæsninger samt undervisningen i det politiske kørekort, som den senere EU-kommissær Henning Christophersen efter svensk forbillede havde udformet og også selv underviste i på Breidablik.

Som landssekretær påhvilede det mig at sørge for en række praktiske ting i forbindelse med VUs stævne- og kursusaktiviteter. VUs landskursus, der dengang hvert år i januar eller februar blev holdt på Christiansborg med deltagelse af flere hundrede VUere fra hele landet, var no-

get af det, der optog mig meget. Her skulle jeg ikke blot tilrettelægge alt det praktiske, blandt andet skaffe talere, jeg skulle også fungere som kursusleder.

En af de store udfordringer i den forbindelse var, at jeg skulle lede en debat mellem statsminister Viggo Kampmann og oppositionslederen fhv. statsminister Erik Eriksen. Det rystede jeg på forhånd noget for, men arrangementet forløb yderst tilfredsstillende, og specielt morede det VU-erne, da jeg satte punktum for debatten med at overrække et eksemplar af Erik Eriksens nye bog om liberal politik til Viggo Kampmann! - Du har vist noget at lære om liberalismen, tillod jeg mig at bemærke, da jeg overrakte Viggo Kampmann bogen. Han smilede, men tog pænt imod bogen.

En anden gren af min beskæftigelse som landssekretær gik ud på at besøge VU-foreninger både nær og fjern. Ofte skulle jeg holde en kort tale i forbindelse med en VU-fest, andre gange skulle jeg give et oplæg ved en generalforsamling eller et andet organisatorisk møde.

Men der, hvor jeg først og fremmest skulle lægge mine kræfter, var naturligvis på det kontor, som Venstres Ungdom havde i Hammerichsgade i det indre København.

Her havde også Venstres Landsorganisation kontorer, og her mødte jeg tit og ofte en eller flere af datidens kendte venstrepolitikere, eksempelvis partiformanden, fhv. statsminister Erik Eriksen, partisekretæren, folketingsmand Harald Nielsen, den senere partisekretær Kurt Sørensen og den senere statsminister Poul Hartling, der på det tidspunkt var ude af Folketinget men nu var formand for Det sjællandsk-bornholmske Venstre.

Det var en spændende men også hæsblæsende periode, hvor jeg trak betydeligt på Alice's tålmodighed.

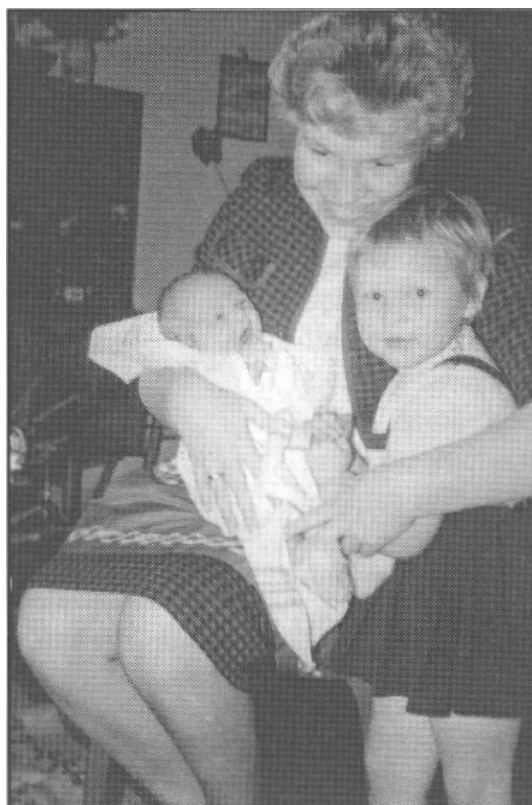
Men det havde jeg næppe øje for. Jeg var heller ikke opmærksom på, at de to kontordamer på VUs kontor efterhånden syntes, at jeg tog for lidt del i det almindelige kontorarbejde. Det udviklede sig til et modsætningsforhold, som i det sene efterår 1962 førte til et opgør i VUs landsstyrelse, hvor "Bette Mand" blev den lille.

Forretningsudvalget indstillede mig til afskedigelse, og jeg havde ikke pondus til at tage kampen op.¹² Derfor endte "Bette Mand"s landssekretær-tid med en besked om, at han burde finde et andet job.

Det var næsten ikke til at bære, men skulle jeg ikke være politiker, havde jeg jo min uddannelse som journalist at falde tilbage på.

Jeg vurderede et par jobmuligheder og kom blandt andet til samtale med redaktør Aage Rosted på Venstres Pressebureau, og her viste det sig, at VU faktisk kunne bruges som et springbræt for mig. Hans behov var en journalist med politisk interesse, og han ansatte mig i en stilling som reporter på Christiansborg. Dermed var jeg ovenpå igen. Den 19. december 1962 blev jeg inviteret med til VPs julefrokost. Alice var højgravid, ja, fødslen var faktisk så småt gået i gang, da jeg skulle af sted til julefrokosten. Det tav Alice om. Først da jeg kom hjem, blev jeg klar over situationen. En time senere blev Peter født, og jeg gik ud på gaden og pralede af, at jeg havde fået en søn. Vi var bare så lykkelige.

Juleaftensdag om morgenen fik vi en ekstra julegave. Aage Rosted ringede og fortalte, at hans redaktionssekretær netop havde sagt op. Om jeg ville have titlen og dermed også en lidt højere løn, end vi allerede havde aftalt? Naturligvis ville jeg gerne det! På den måde oplevede jeg at blive forfremmet endnu inden jeg begyndte på mit nye job på VP den 1. januar 1963. Wouw!

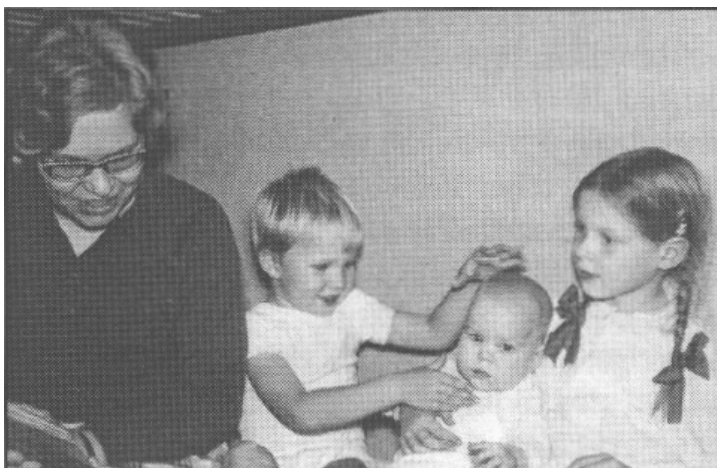
Peter er født - og både Alice og store søster Lene er åh så stolte

¹² VUs daværende næstformand, Peter Holst, undrede sig over, at jeg ikke tog kampen op. Han sagde siden til mig, at jeg sandsynligvis havde vundet, hvis jeg havde krævet min afskedigelse til afstemning i VUs landsstyrelse.

Husker jeg ret, var det kun ganske få uger efter, at vi anskaffede os det første fjernsyn. Det var også "wouw", selv om det kun kunne videregive signalerne i sort/hvidt. Farver på skærmen fik vi først langt senere.

De følgende år som politisk journalist havde jeg min daglige gang på Christiansborg. Jeg lærte en frygtelig masse politikere og journalister at kende, og i perioder havde jeg det lige så hektisk som jeg havde haft det i VU og på Lollands Tidende.

Specielt i forbindelse med jordlovsafstemningen i juni 1963 havde jeg travlt, og måske var det mine kommenterende artikler her, der lagde grunden til min succes som lederskribent. Jeg skrev indigneret om, hvordan hver eneste kvadratmeter af Danmark nu skulle under planlægning, noget som frihedselkende liberale mennesker måtte væmmes ved! Ak ja, siden fandt jeg og det meste af det liberale Danmark ud af, at der var en ganske god ide i den planlægning, der blev lagt op til, men det tog sin tid.

Sanne er født - og Alice læser godnathistorie for Peter, Sanne og Lene

Indimellem havde jeg lange ferier, og efterhånden var vores

økonomi også helt god. Derfor trivedes Alice og jeg godt sammen med vores to små, Lene og Peter, og i foråret 1967 kunne vi føje endnu en solstråle til familien.

Den 2. april 1967 blev Sanne født. Hun var søndagsbarn og oven i købet født på H. C. Andersens fødselsdag! Det fik mig dog ikke til at skrive et digt. Jeg var mere prosaisk, for det første jeg gjorde var at køre ud og skifte den da to år gamle lille røde Fiat 850 ud med en splinterny cremefarvet Volvo Amazon, så der kunne være plads til os alle fem i bilen.

Den nye bil var jeg mere optaget af end af den ligeledes nye flotte blå Itkin barnevogn, som Alice frydede sig over. Det fortalte hun senere hen ofte med stor fornøjelse om.

Året 1969 var det næste vendepunkt i vores tilværelse. Lene var ni år, Peter næsten syv og Sanne to. Deres opvækst begyndte at ligge både Alice og mig meget på sinde. Vi ville gerne flytte tilbage til Jylland, og da der var en stilling ledig som medredaktør på Randers Dagblad undersøgte jeg mulighederne for den. Jeg ringede til Viggo Sørensen på Silkeborg Avis. - Nej, du skal ikke til Randers, du skal til Silkeborg! Vi kan sagtens lave en stilling som medredaktør her på avisen, sagde han. Dermed havnede vi i efteråret 1969 i Silkeborg, og for første gang var Alice jublende glad for en flytning. Nu kom vi inden for rækkevidde af både hendes familie i Ringkøbing og min familie i Thy.¹³ Vi kunne flytte i hus med have og få både hund og senere også kat. Og frem for alt kunne vi give børnene den opvækst, som mere end noget andet lå Alice på sinde.

Naturligvis er der meget mere at fortælle om årene på Venstres Pressebureau end det jeg her har fortalt. Det vil jeg gøre i næste brev, Minner Mand. Jeg håber ikke, det bliver til en omgang politisk ævl, men noget af det politiske bliver du altså nødt til at have med.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

¹³ Far og mor boede nu i Tvorup, hvor de efter salget af Nystrup havde overtaget et mindre husmandssted. Her døde min far i 1976. To år efter flyttede min mor til Sjørring, hvor hun i mange år boede alene i et lille hus på Fredensvej, indtil hun måtte tage ophold på plejehjemmet Søskrænten.

Farverige politikere

Kære Minner Mand!

Som jeg skrev, så er der meget mere at fortælle om årene på Venstres Pressebureau end det jeg fortalte i sidste brev, Minner Mand!

Jeg kan fortælle om, hvorfor bureauet i 1968 skiftede navn til Venstrepressens Bureau. Jeg kan fortælle om selve arbejdet som reporter og referent. Jeg kan fortælle om, hvordan jeg især i Venstres folketingsgruppe kom tæt på mange både kendte og mindre kendte politikere, for eksempel gruppens sekretær Peter E. Eriksen, der boede i Bjerringbro og senere blev amtsborgmester i Viborg amt.

Også skarpe replikker fra folketingsgruppen husker jeg, blandt andet dem, der udveksledes, da Niels Westerby og Børge Diderichsen brød ud og dannede Liberalt Centrum, og ligeledes replikkerne mellem Erik Eriksen og Poul Hartling, da skiftet mellem dem indtraf, efter at Erik Eriksen var kommet i mindretal med sin ide om en sammenlægning af Venstre og konservative.

Jeg kan ligeledes fortælle om interessante møder i Venstres Redaktørforening, hvor jeg lærte blandt andre min senere chef, redaktør Viggo Sørensen, at kende.

Som politisk journalist var jeg medlem af Folketingets Presseloge. Her mødte jeg dejlige kolleger, som jeg stadig mindes med glæde. I mine første år på "Borgen" for eksempel den senere så kendte venstrepolitiker Jens Peter Jensen¹⁴ og tv-journalisten Henning Schmaltz Jørgensen, som jeg i øvrigt efterfulgte på VP.

En sen aften, da vi som så ofte før stod og ventede på resultatet af vanskelige politiske forhandlinger, udspandt der sig mellem netop de to et replikskifte, som vi i presselogen morede os længe over.

Jens Peter Jensen var den gang ansat på Børsen, og det var almindelig kendt, at han ledte efter en valgkreds - enten for de radikale, for de konservative eller for Venstre. Faktisk vidste vi på det tidspunkt ikke rigtig, hvor vi havde Jens Peter rent politisk.

Og så kommer det morsomme. Børsens deadline var nået, og Jens Peter Jensen begyndte at gå rundt og lede efter et eller andet. - Hvor søren er

¹⁴ Jens Peter Jensen var far til den senere Venstre-leder og udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen.

min frakke, spurgte han til sidst. - Din frakke? Jeg troede, du mente din vendekåbe!, udbrød Schmaltz Jørgensen og udløste dermed et sandt latterbrøl fra alle journalisterne.

Det er en af de få gange, jeg oplevet, at Jens Peter Jensen ikke havde et lunt fynsk svar på rede hånd. Og så var det oven i købet en af de muntre oplevelser, vi roligt kunne fortælle videre om.

Det var noget andet med de ting, der blev fortalt "i logens tegn", som det hed. Det kunne være om en politikers lidt pinlige optræden ved et selskab, hvor der var blevet drukket rigeligt, eller det kunne være om enkelte af de meget kendte politikeres forskellige kvindelige bekendtskaber.

Den slags kendte vi naturligvis temmelig meget til, og vi snakkede selvfølgelig også om disse forhold, men altid "i logens tegn", og det betød, at det ikke var noget, der skulle skrives om eller fortælles videre i kredse, hvor det ikke hørte hjemme.

Sladderer kunne vi også blive ajourført med, hvis vi kiggede ind til Gammelgaard på Ritzaus Bureaus kontor på Christiansborg. Her havde Gammelgaard altid hængende et opslag med overskriften "Gossips", og her kunne man læse små notitser om det, som Gammelgaard havde hørt eller set. - Og husk, indprentede han os altid, det er ikke uddrag af en retsprotokol, så det må ikke bringes videre!

I dag foregår sladderer vist ikke bag så tætte skodder som i sin tid. Men nu hjem søges "Borgen" jo også af diverse medier, som først og fremmest går efter sensationer og skandaler.

Apropos mere eller mindre kendte politikere, så havde jeg en pudsigt oplevelse med Vagn Bro, den noksom bekendte politimester fra Køge. Vagn Bro var l. viceformand i Folketinget og havde derfor sin egen lejlighed på Christiansborg. En dag ringede han og bad om at blive interviewet.

Jeg opsøgte ham, og det blev til min sjoveste interview-oplevelse. Vagn Bro havde sirligt nedskrevet både alle spørgsmålene og alle svarene på forhånd, og så sad han som en anden sherif og dikterede det hele til mig. Kun et par gange gik han med til mindre rettelser.

Desværre har jeg ikke gemt det, der blev det endelige resultat. Det var nok heller ikke værd at gemme på. Det var i hvert fald ikke intervieweren, der styrede, og det var for mig personlig en bekræftelse på, at presbureauet burde skifte navn fra Venstres Pressebureau til Venstrepressens Bureau.

På den måde kunne vi markere, at det ikke var partiet og politikerne, der skulle bestemme, hvad der blev skrevet i venstrebladene. Det var der stadig enkelte politikere, der havde svært ved at forstå.

Samme Vagn Bro er af eftertiden måske mest husket for sin køretur med den smukke Vivi Bak, en af periodens feterede filmstjerner. Det var en køretur, der ikke mindst i ugebladene fik megen omtale, og det var naturligvis formålet, for Vagn Bro havde som en af de første politikere her i landet stort flair for, hvad der gør indtryk på vælgerne. Det er ikke altid de politiske meninger, vælgerne hæfter sig ved, og da slet ikke nu, hvor fjernsynet er blevet en dominerende faktor i det politiske spil. Nu kommer man ofte længere som klovn end med skarpe replikker.

De mere fornøjelige replikker var Vagn Bro også en mester i. En af dem jeg mindes, er en lille beretning om, hvordan Vagn Bro en dag sejlede med en af Storebæltsfærgerne. De, der husker færgerne, vil også huske, hvordan det ofte gjaldt om at stå forrest i køen i cafeteriet. Vagn Bro havde dog sat sig ind i restauranten, hvor han bestilte en menu. I nærheden sad et selskab og råbte højere og højere på tjeneren. - Tag bare dem først, bemærkede Vagn Bro, for jeg skal helt over!

I øvrigt mener jeg Vagn Bro var valgt i Koldingkredsen og her blev efterfulgt af Poul Hartling.

Den kreds, folketingsmedlemmerne hver især var valgt i, spillede den gang en endnu større rolle for det enkelte folketingsmedlem end i vore dage. Derfor kunne jeg opleve det pudsige, at en folketingsmand fra for eksempel en sydjysk valgkreds, kun kom til mig og fortalte noget fra et udvalgsmøde, hvis der var behandlet en sag, som vedrørte netop denne valgkreds.

Det gjaldt jo om at blive omtalt i den lokale avis,¹⁵ og kunne man få journalisten fra Venstres Pressebureau til at viderebringe en nyhed, som man selv var ophavsmand til, var der måske en ekstra chance for god lokal omtale, måske man endda kunne få sit kontrafej i avisen hjemme i valgkredsen.

Det var ikke kun venstremændene, der havde øje for det. Også medlemmer fra alle de øvrige partier kunne indimellem være ivrige efter at få fat i en af journalisterne fra Venstres Pressebureau.

¹⁵ Venstrepressen omfattede i min første tid på VP 27-28 selvstændige aviser, der alle sammen var andelshavere i VP.

For eksempel husker jeg socialdemokraten Jens Risgaard Knudsen fra en af de nordjyske valgkredse som en flittig leverandør af større og mindre nyheder, når begivenhederne havde lidt med Vendsyssel at gøre. Han gik livet igennem mest op i det taktiske politiske spil og fik senere ærestitlen "Rigstaktikeren", men allerede den gang havde han sin egen taktik, når det gjaldt om at råbe de nørrejske vælgere op. Var der en lille bevilling til et eller andet i Frederikshavnkredsen, kunne vi på Venstres Pressebureau regne med ret hurtigt at få Jens Risgaard Knudsen i telefonen.

Det kunne sommetider være sværere at lokke nyheder ud af de folketingsmedlemmer, der var valgt i København.

I hovedstaden havde Venstres presse ingen aviser, og derfor var Venstres Pressebureau ikke særlig interessant for de politikere, som de københavnske vælgere stemte ind i Folketinget. Disse politikere forsøgte i stedet at trænge igennem hos journalisterne fra Ritzaus Bureau, hovedstadsaviserne, Radioavisen og fjernsynet.

Ja, fjernsynet, det er et kapitel for sig. Netop i de år, jeg var politisk journalist, begyndte tv-journalisterne for alvor at gøre sig gældende på "Borgen". Journalisterne fra fjernsynet stod efterhånden alle politikere på pinde for.

Et af de bedste eksempler på det udspillede ved afslutningen på Det røde Kabinet¹⁶, da SF i 1968 blev sprængt og partiet Venstresocialisterne opstod. Alle vi journalister fra den skrevne presse jagtede uden held to centrale personer som Pia Dam og Hanne Reintoft. Et par timer senere blev vi klar over, hvorfor det havde været så svært at få fat i dem. De to kvindelige SF-oprørere var taget til damefrisør, fordi de lidt senere skulle i fjernsynet! Det var vigtigere for dem at håret sad rigtigt, end at svare på spørgsmål fra os skrivende journalister.

Vilkårene for den skrevne presses medarbejdere er næppe blevet lettere, siden jeg i 1969 forlod Christiansborg. Men er jeg er glad for, at jeg lige akkurat nåede at få også den del af udviklingen med. Det har givet mig forståelse for, hvorfor det ofte kan være svært for aviserne at komme først med en nyhed. Til gengæld kan de skrevne medier gå så meget mere i

¹⁶ Det røde Kabinet er betegnelsen for samarbejdet mellem socialdemokrater og folkesocialister i årene 1966-68. Jens Otto Krag regerede med SF som støtteparti, selv om han før valget havde erklæret, at det ikke kunne komme på tale. "Man har vel et standpunkt, til man tager et nyt", forsvarede han sig.

detaljen. At avisstoffet sjældent bliver læst af lige så mange mennesker som et tv-indslag bliver set af, er en anden sag.

Det er nok noget af forklaringen på, at det poppede i den sidste fjerdedel af 1900-tallet kom til at spille en ofte større rolle end selve det politiske budskab.

I øvrigt var det tæt på, at jeg selv var blevet tv-journalist. Venstres nye partisekretær, Kurt Sørensen, spurgte mig diskret, om jeg var interesseret i at komme til TV-Avisen.

Erik Eriksen var på det tidspunkt medlem af radiorådet. Her var det kulturen, at der blev skelet til, hvor mange journalister der var kommet fra den socialdemokratiske presse og hvor mange fra de borgerlige og liberale dele af pressen. Og nu havde Erik Eriksen altså nævnt, at turen vist var kommet til en journalist fra Venstrepressen.

Jeg var ikke interesseret, og hvem der fik jobbet, husker jeg ikke. Men det var åbenbart den gang en slags uskreven lov, at der blandt TV-Avisens medarbejdere skulle være en vis politisk balance. Siden erkendte selv garvede venstrepolitikere, at den politiske observans ikke er afgørende for en journalist, der kan sit fag.

Hvor optaget jeg var af hele det politiske liv kan måske bedst illustreres med en lille episode hjemme i badeværelset på Sirgræsvej.

Lene sad i badekarret, mens jeg barberede mig. Hun havde netop lært sine første bogstaver, og pludselig spurgte hun: - Far, hvad betyder V og K? - V og K, svarede jeg, det står for Venstre og Konservative! - Jamen, far, hvorfor står det så på vores vandhaner?

- Ups, nu er du vist tæt på at leve i en politisk osteklokke, bemærkede Alice og morede sig mange gange senere, når hun fortalte den historie.

Jeg kan som sagt fortælle en masse om disse år på Christiansborg. Jeg kan også fortælle om rejser, jeg måtte på, både i ind- og udland. Specielt en enkelt rejse til Jylland er jeg nødt til at nævne.

Jeg skulle følge VUs landsstævne i Silkeborg i forsommeren 1964. Her skulle Erik Eriksen holde festtalen, og Aage Rosted forventede, at jeg ikke blot kom hjem med udførlige referater af alle begivenhederne, men også med en ledende artikel med udgangspunkt i Erik Eriksens tale ved landsstævnefesten.

Ved landsstævnet i Silkeborg mødte jeg for første gang Birthe, som jeg nu mange, mange år senere er blevet gift med, efter at Alice døde i

1988. Birthe var på det tidspunkt journalistelev og skulle dække landsstævnet for Silkeborg Avis.¹⁷

Jeg mødte også Viggo Sørensen, som jeg altså kendte ganske godt fra Venstres Redaktørforenings møder.

Viggo Sørensen fortalte mig siden, at det var i forbindelse med landsstævnet, han traf beslutningen om, at jeg en gang skulle ansættes på Silkeborg Avis. At jeg havde skrevet et referat, som han syntes dækkede alt ved landsstævnet, havde gjort et godt indtryk. Men helt imponeret var han blevet af, at jeg også gennem VP fik udsendt en kommentar, som han kunne bringe som ledende artikel allerede i mandagsudgaven af Silkeborg Avis. - Da besluttede jeg reelt, at du en gang skulle til Silkeborg, sagde Viggo Sørensen mange år senere til mig!

Ja, Minner Mand, hvor hænger tingene dog ofte besynderligt sammen, når man sådan sidder og tænker tilbage.

Men nu gælder det altså de følgende år som medredaktør på Silkeborg Avis, der ret hurtigt skiftede navn til Midtjyllands Avis.

Det kommer jeg frem til i næste brev, og det vil du måske læse med øget interesse. Forstår jeg dig ret har du jo selv i en årrække boet i et hjørne af Avisens store midtjyske læserkreds, ja, i Bryrup var det vist du boede gennem godt 20 år frem til 1996, og det oven i købet uden at vi i hele den periode fik kontakt med hinanden.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

¹⁷ Birthe hed Tychsen til efternavn, da jeg første gang mødte hende. Siden blev hun gift Winther Sørensen. Hendes mor, Ella Tychsen, 88 år, lever endnu og bor i Skanderborg tæt ved Birthes bror, Leif Tychsen. Birthes far, Richard Tychsen, døde i 1993.

Det skønne Silkeborg

Kære Minner Mand!

- Jeg glæder mig på dine vegne! Med de ord ønskede Venstres forholdsvis nye formand, udenrigsminister Poul Hartling, mig tillykke med stillingen som medredaktør på Silkeborg Avis.

Det skete på Bornholm i sommeren 1969. Venstres folketingsgruppe var samlet til et sommermøde, og som altid i mine år som politisk journalist på Christiansborg overværede jeg sammen med Aage Rosted folketingsgruppens møde.

Naturligvis var jeg særlig glad for Poul Hartlings lykønskning. Han var blevet mit idol. Med udgangspunkt i sin berømte tale i Svanninge Bakker havde han på kort tid ført Venstre tilbage til det politiske centrum efter den lange ørkenvandring, som partiet kom ud på, fordi Erik Eriksen knyttede partiet alt for tæt til Det konservative Folkeparti under ledelse af Poul Sørensen og Poul Møller.

Den radikale Hilmar Baunsgaard havde dannet trekantregeringen, og det borgerlige Danmark knyttede især sine forventninger til Poul Hartling.

Et års tid efter regeringsdannelsen flyttede Alice og jeg med vores tre børn til Silkeborg, hvor vi med god støtte fra Viggo Sørensen havde fundet en nybygget villa i Gl. Balle kvarteret. Her indrettede vi os, og her forberedte vi os på en række gode år i Silkeborg.

Efter nogle få år fik Alice på trods af sin manglende uddannelse et job som lægesekretær hos ørelægerne i Søndergade, og det gav os i 1973 mod på at flytte til et noget større hus ligesom vi nu også investerede i et farvefjernsyn.

Silkeborg Avis var i de år inde i en kraftig vækstperiode. Næsten hvert år øgedes Avisens oplag med flere hundrede nye abonnenter,¹⁸ og der var stor optimisme på både redaktionen og i de øvrige afdelinger.

Bladet var ejet af familien Sørensen. Viggo Sørensen var yngste generation. Han var cand. polit. og var blevet hentet hjem til bladet i 1962

¹⁸ I de år, hvor abonnementstallet steg med et tusinde nye abonnenter, gik der en kasse øl fra det lokale bryggeri Neptun af sted til annoncebureauerne. Kai Sørensen ville på den måde sikre sig, at Silkeborg Avis blev opnoteret i listen, som landsannoncerne fordeltes efter. Også til samtlige medarbejdere i alle afdelinger var der en kasse Neptun. Den fik vi i julegave. Det oplevede jeg to gange.

med henblik på at overtage Avisen efter faderen, bogtrykker Kai Sørensen, og farbroderen, chefredaktør Svend Sørensen.

Svend og Kai kunne indimellem knurre af hinanden. Men det havde været meget værre med deres indbyrdes forhold før i tiden. Faktisk kunne de knapt tåle synet af hinanden på det tidspunkt, da Viggo Sørensen blev hentet hjem. Det har jeg blandt andet læst dramatiske ting om i erindringer, som Thisted Dagblads mangeårige chefredaktør Chr. P. Fogtmann har skrevet. Fogtmann var i sin tid først lokalredaktør i Kjellerup og siden medredaktør på Silkeborg Avis, inden Viggo Sørensen landede på bladet.

Det var Viggos første store fortjeneste, at forholdet mellem hans far og den noget ældre farbror var blevet meget bedre. Det var altså også Viggos fortjeneste, at jeg nu var blevet hentet til Silkeborg.

Nå, der kom jeg vist til at tage munden lidt for fuld! Jeg tror ikke, der kom helt det ud af investeringen i "Bette Mand", som Viggo Sørensen måske havde sat næsen op efter.

Nok fyldte jeg rollen som lederskribent ud, og nok tog jeg del i meget af det øvrige redaktionelle. Men jeg begyndte at bruge rigeligt mange kræfter på Venstres lokale organisationer, hvilket jeg jo havde alle forudsætninger for med min fortid på VP/VB og i VU.

Set i bakspejlet fornemmer jeg, at jeg indimellem slækkede på den journalistiske indsats, bladet havde brug for.

Det tog andre sig af. Først og fremmest Viggo Sørensen selv, dernæst en kreds af gode solide medarbejdere. I min nærhed redaktionschef Knud Køhler og redaktionssekretærerne Anne Margrethe Rasmussen (Ami) og G. Nørgaard Jepsen samt efterhånden ikke mindst redaktionssekretærerne Erland Olsen og Aksel Evin Olesen.

Sidstnævnte blev hentet til Silkeborg kort efter min ansættelse. Faktisk fordi jeg fra Venstrepressens Bureau havde fået øje på Aksel Evin som en ihærdig redaktionssekretær på den allerede den gang skrantende Aalborg Amtstidende. Især Aksel Evin blev en dynamisk kraft på Midtjyllands Avis, som Silkeborg Avis kom til at hedde i vist nok 1971, da Viggo Sørensen og hans far Kai Sørensen følte et behov for at markere, at Avisen ikke kun var avis for Silkeborg og nærmeste omegn.

Aksel Evin Olesen var altså min "opfindelse".

En anden fortjeneste, som nogle måske i højere grad vil rose mig for, er, at jeg knyttede tegneren Julius til bladet. Som ung seminariestuderende kom Julius en morgen ind med nogle tegninger og spurgte, om vi kunne

bruge dem. Det kunne vi, og Julius er i dag en af landets kendte og meget brugte satiretegnere.

En tredje god fortjeneste fra min side var, at Knud Enggaard blev opstillet som Venstres folketingskandidat i Silkeborgkredsen efter Viggo Hauch. Den gode kontakt jeg havde med Knud Enggaard fik i de følgende år stor betydning for mig. Via ham fik jeg ekstra indblik i, hvad der foregik på Christiansborg, og det benyttede jeg mig af både som lederskribent og i mit arbejde i Venstres organisationer.

Ved siden af Avisen og Venstre kom Rotary-bevægelsen i disse år til at spille en betydelig rolle i min tilværelse.

Viggo Sørensen sørgede for, at jeg blev optaget i Silkeborg Østre Rotary Klub, og takket være min journalistiske profession blev jeg ret hurtigt sekretær i klubben.

I Rotary fik jeg mange gode kontakter, og i 1974 bragte medlemskabet mig en af mine helt store oplevelser. Som leder af et udvekslingshold besøgte jeg i to måneder de tre amerikanske stater Iowa, Minnesota og South Dakota. To-tre dage boede vi i en by, så videre til den næste, og alle steder var vi privat indkvarteret hos lokale Rotary-medlemmer. Det gav et fantastisk indblik i den hverdag, som gode, solide amerikanske familier havde i disse år.

Blandt oplevelserne var mødet med mange dansk-amerikanere, adskillige af dem havde ikke været i Danmark, siden de udvandrede for 40-50 år siden, men deres kærlighed til lille Danmark var ikke blevet mindre. Tværtimod.

Derfor pinte det dem, at Danmark nu nærmest måtte anses for at være et socialistisk land. De spurgte med gru ud om vort høje skattetryk, og de beklagede dybt, at det var kommet så vidt med deres elskede fødeland, at vi på det nærmeste var kommet under ledelse af den opportunistiske advokat Mogens Glistrup, der åbenbart ville gøre skattesnydere til helte og helt uforstandigt erstatte medlemskabet af NATO med en telefonsvarer, som lakonisk skulle meddele russerne, at lille Danmark var parat til at overgive sig!

At de selv i USA netop det efterår havde deres problemer med benådnin-gen af en vis hr. Nixon, var de ikke særlig glade for at snakke om, i hvert fald ikke på det tidspunkt.

Men tilbage til Silkeborg, hvor børnene voksede op og hvor Alice og jeg havde mange rigtig gode år og helt som ventet fik meget mere sam-kvem med vores familier i Thy og Vestjylland.

På Avisen koncentrerede jeg mig om de ledende artikler og debatstoffet, og i Venstre deltog jeg i både det ene og det andet møde.

På et tidspunkt blev jeg spurgt, om jeg var parat til at overtage posten som Venstres kredsformand, idet de pågældende spørgere fra Silkeborg kommune ikke ønskede, at formandsposten skulle havne i en af kredsens mindste kommuner, Gjern, Ry og Them.

Børnene havde en god opvækst i Silkeborg. Fra venstre ses Peter, Sanne og Lene med hunden "Pelle"

Selv om jeg åbenbart kun var en slags nødløsning, var jeg til at lokke med. Nok specielt fordi jeg stadig havde mine ambitioner. Jeg forestillede mig blandt andet, at en tillidspost som kredsformand ville se godt ud i en ansøgning, hvis jeg på et tidspunkt ville søge en stilling som chefredaktør på en af de jyske venstreaviser. Så jeg sagde ja og sad på formandsposten i et par år.

Jeg havde ikke tænkt helt forkert. Da jeg i slutningen af 1980 lagde billet ind på chefredaktør-posten på Vendsyssel Tidende, talte det med for de gode venstrefolk i bladets bestyrelse, at jeg havde været formand for Venstre i Silkeborgkredsen. Jeg fik stillingen - og jeg fik rigeligt med kam til mit hår!

Men det skal jeg nok fortælle om i et senere brev, Minner Mand.

Først skal jeg sige farvel til Silkeborg. Det er ikke så let, for der havde vi som sagt en række dejlige år med ikke mindst strålende minder fra børnenes opvækst.

En enkelt stor sørgelig begivenhed var vi også ude for. Op mod jul 1980 kørte Lene galt i vores efterhånden gamle Volvo Amazon. Hun havde været til en fest i Århus, og på vejen hjem var det pludselig glat. Sidst på natten kørte hun mod et vejtræ og kom slemt til skade. Først efter et par uger kunne lægerne fortælle os, at hun kunne blive helt rask igen. Det var en slem omgang for os allesammen, og det var lige ved, at jeg opgav min netop afsendte ansøgning til Vendsyssel Tidende.

I dag tror jeg stadigvæk på, at det havde været bedst for både Alice og mig og alle tre børn, om jeg havde trukket ansøgningen tilbage. Men da først Lene var ovre det værste, begyndte jeg at bilde mig ind, at der lå en glørværdig fremtid og ventede i Vendsyssel.

Ja, hvor indbildsk kan man være! Det var i hvert fald ikke Alice, der skyndede på. Hun var alt andet end varm på tanken. Faktisk var hun meget imod, men som hun før havde sagt: Mands vilje, mands himmerige! Så hun lod mig fastholde ansøgningen, og fra 1. maj 1981 blev jeg chefredaktør på et hæderkronet gammelt blad, som var ved at blive kørt i sæk.

Jeg begyndte at køre frem og tilbage mellem Silkeborg og Hjørring - og med tiden var det ikke bare Vendsyssel Tidende, men også "Bette Mand", der på det nærmeste blev kørt i sæk. Måske er jeg ikke i stand til at skrive om det. Det vil vise sig.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Villa, Vovse og Volvo

Kære Minner Mand!

Som jeg skrev i det sidste brev, så var jeg nu på vej til at blive kørt i sæk på Vendsyssel Tidende.

Men inden jeg skriver om det, Minner Mand, har jeg mere at fortælle om årene i Silkeborg, fra 1969 og helt frem til 1981, da jeg begyndte at køre frem og tilbage mellem Silkeborg og Hjørring.

70erne var for Alice og mig og børnene årtiet med de tre store V'er: Villa, Vovse og Volvo.

Den nybyggede udmærkede villa på Lille Ballevej, som vi flyttede ind i, da vi kom fra København, blev i 1973 udskiftet med en endnu større og splinterny udsigtsvilla på Kaj Munks Vej.

Tre vovser blev det til. Først den flotte men bidske boxer Rollo, som vi desværre efter kun få måneder måtte aflive. Så den kære lille langhårede dværggravhund Pelle, der desværre efter nogle år fik rygproblemer af en stor trappe på Kaj Munksvej. Og til sidst den frygtelige tibetanske terrier Zeeta, som desværre gennem en årrække til helt frem i 90erne levede op til racens ry som "tibetansk tæppetisser".

Volvo'en derimod holdt hele vejen igennem, lige indtil Lene kørte galt en sen december nat i 1980.

For børnene må 70erne have været en vidunderlig periode. De gik i skole i Skæggær, de fik en dejlig masse venner, og de fik lov til hver især at boltre sig med de interesser, de havde lyst til.

For både Lene og Sanne var ridesporten en overgang den helt overskyggende hobby, for Peter derimod drejede det sig mere om elektronik, om kammerater og om at fange frøer i nærliggende sumpede områder.

Forsøg på at engagere børnene i forskellige sportsgrene havde vi ikke rigtig held med. Det fængede heller ikke med vores initiativer til dans, gymnastik eller svømning eller for den sags skyld spejderlivet, som vi også forsøgte at lokke med.

Sanne foretrak i stedet leg med kammeraterne, og så udviklede hun sig især til noget af en læsehest. Også Peter læste meget, men ellers var det kammeraterne, elektronikken og frøerne, han fortsat var optaget af - og med tiden især knallerter og motorcykler.

Lene lagde hovedvægten på samvær med sine venner, og sammen med dem havde hun et gevaldigt mod på livet. Det lykkedes hende således efter de første to år i gymnasiet at overtale os til at "bevilge" hende et års "orlov" i udlandet, og jeg tror, at det år hun på den måde fik som ung pige i huset hos den danske ambassadør i London var med til at udvikle hende utrolig meget.

Børnenes gode fe i disse år var Alice's faster Martha i Ringkøbing. Faster var ugift og havde livet igennem været ganske sparsommelig. Hun rådede dermed over midler, som hun gerne brugte løs af, specielt når det gjaldt yndlingsniesen Alice's børn.

Børnene fik store gaver af Faster, blandt andet fik først Lene og derpå Peter en knallert foræret, og hvis Faster havde levet længe nok, var der helt sikkert også blevet en knallert til lille Sanne, som vist var Fasters øjesten.

Alice's mor, der også boede i Ringkøbing, havde ikke tilsvarende midler at dele ud af. Hun var enke for anden gang i sit liv, og i sine sidste år blev hun ramt af en kræftsygdom, der langsomt tog hendes kræfter. Men hendes store kærlighed var børnene aldrig i tvivl om.¹⁹

I årene i Silkeborg nød vi i fulde drag den smukke natur. Ikke en men mange gange kørte vi ud til Slåen Sø og gik alle fem rundt om søen. Adskillige gange blev det til en tur med Hjejlebådene til Himmelbjerget.

Hele sceneriet står levende for mig, bådene fyldt med glade mennesker, de lange åstrækninger med kanoer og kajaker og alle de lækre huse mellem de grønne træer. Og ikke mindst de varme farver i skovene sidst på sommeren og om efteråret.

Silkeborg var på den måde noget helt, helt andet end både det barske Vestjylland, Alice kom fra, og det forblæste Thy, jeg kom fra -ja, min barndomsegn, hvor træerne som regel mister bladene i løbet af et par døgn, fordi den kraftige vind river og slider i dem, inden de når at få de gyldne farver, som de midtjyske egne er så rig på, når sommeren går på hæld.

Det blev i Silkeborg-årene til mange ture til både Thy og Ringkøbing, ligesom familierne derfra hyppigt besøgte os, blandt andet min-

¹⁹ Alice's mor hed Sigrid Jensen, og foruden Alice havde hun fire børn: Storesøstre Margit og Karen Marie (Mie), lillesøsteren Ruth og lillebroderen Arne. Alice var tvilling, men hendes tvillingsøster Jonna døde som spæd.

des jeg varme juleaftener i Silkeborg med Alice's Faster og festlige nytårsaftener hos Alice's søster Ruth, hendes to børn Annette og Helene og hendes daværende mand Walter i Esbjerg.

Både Alice og jeg nød i fulde drag det familieliv, som vi syntes vi havde genvundet ved at flytte fra København til Jylland. Dertil kom, at Alice var strålende glad for det job hun havde fået som lægesekretær hos ørelægerne, og at jeg fandt stor tilfredsstillelse i både jobbet på Avisen og i mine interesser i Venstre og Rotary.

Vi var kort sagt en lykkelig lille familie med både Villa, Vovse og Volvo. Netop de tre V'er, som de venstreorienterede kræfter i Danmarks Radio på det tidspunkt havde så travlt med at latterliggøre.

Ja, verden omkring os, den var jo i forvandling i netop de år - og især den del af verden, der gjaldt det politiske liv i Danmark. Det var ikke rigtig lykkedes med den borgerlige trekant-regering under Hilmar Baunsgaard fra 1968 til 1971. Den førte jo bare den socialdemokratiske velfærdspolitik videre, og det borgerlige og liberale Danmark følte sig svigtet.

Godt nok var der klart flertal for Europa, da der skulle stemmes om EF-optagelsen i 1972. Men hverken Venstre eller de konservative havde til trods herfor tag i de borgerlige vælgere, og Socialdemokratiet havde på den anden side sine store problemer med at holde SF og VS og alle de venstreorienterede kræfter stangen.

Dermed blev der ved folketingsvalget i december 1973 banet vej for Mogens Glistrup og Erhard Jacobsen - og Fremskridtspartiet og Centrumdemokraterne tordnede ind på Christiansborg til forsvar for henholdsvis skatteyderne og for begrebet "Villa, Vovse og Volvo". Også Venstresocialisterne og Danmarks Kommunistiske Parti opnåede repræsentation.

Om det så var Kristeligt Folkeparti fik de ved dette såkaldte jordskredsvalg et solidt fodfæste i Folketinget, og det undrede mig nok især. Var vi ikke allesammen kristne? Jo, men der var åbenbart nogle, der mente, de var bedre kristne end andre! Jeg mindedes i den sammenhæng mine forskellige oplevelser med de missionske både hjemme i Thy, i Hvidbjerg og i Ringkøbing.

I mit job som lederskribent måtte alle disse begivenheder naturligvis optage mig mere end noget andet i disse år. "Har du læst min leder?", spurgte jeg som regel Alice, når vi satte os til aftensmaden. Det havde

hun sommetider, men ikke altid, og så hentede jeg Avisen og begyndte at læse op.

At det ikke interesserede Alice helt så meget, som jeg troede, og at det slet ikke interesserede børnene, havde jeg sjældent blik for. Og i dag forstår jeg egentlig godt, at det er noget af det, som børnene elsker at drille mig med. "Har du læst min leder?", kan Peter stadigvæk finde på at spørge med et drillende, men dejligt godmodigt smil.

Jo, jeg levede vist lidt i en anden verden end min kære familie. Men trods alt må også jeg have bevaret en vis jordforbindelse, for børnene mindes alle tre deres barne- og ungdomsår i Silkeborg som en stribe gode år, hvor deres mor og også deres far i betydeligt omfang levede op til forælderrollen.

Sådan som jeg i dag hører børnene snakke om Silkeborg, så star deres barndomsby som en skøn by, en by med farver, fester og oplevelser, og de mange erindringer de har fra deres opvækst har helt sikkert været en god ballast for dem på deres senere vej gennem livet.

Og hvad kan jeg så egentlig forlange mere af den periode i mit liv!

Det er muligt, at du, Minner Mand, nu sidder og undrer dig over, at den lykkelige Silkeborg-tid ikke kunne fortsættes. Jeg har vist allerede givet forklaringen: Jeg blev grebet af den forestilling, at der lå en glørværdig fremtid og ventede i Hjørring.

Men var det ikke sket, så var der måske sket noget andet. Intet er jo evigt her i livet. Om det er os selv eller skæbnen, der fører os videre frem, ja, hvem ved. Og hvem ved hvordan det var gået, hvis vi var blevet i Silkeborg. Måske var jeg på mit job blevet kørt ud på et sidespor. Måske var Alice alligevel blevet syg og på et alt for tidligt tidspunkt gået bort.

En ting er i hvert fald sikkert: Børnene ville alle tre være fløjet fra reden, og deres lykkelige barndomstid ville ikke på nogen måde være blevet ret meget længere end den blev. Barndomsårene har børnene stadigvæk gode minder om. Heldigvis.

Venlig hilsen

Knud - en gang kaldet Bette Mand

Hjørring og Kjellerup

Kære Minner Mand!

Der gik to år, inden vi fik solgt huset på Kaj Munksvej i Silkeborg. I hele den periode var jeg kun hjemme hos Alice og børnene i weekenderne. På Vendsyssel Tidende havde jeg et lille værelse øverst oppe i bladbygningen. Her sov jeg. Resten af tiden var jeg på mit kontor eller til møder.

I den første lange tid var bladet lammet af den omfattende bladkonflikt, som foråret og sommeren 1981 bød på. Jeg var altså chefredaktør uden avis! Og da konflikten sluttede, var vi nødt til at reducere betydeligt i især den tekniske afdeling.

Det gav dønninger, men det hjalp på økonomien, og efterhånden gik det ganske godt på bladet, også selv om vi tillod os den luksus fortsat at udkomme om søndagen. Det var nok Vendsyssel Tidendes egentlige problem.

Men vi kom altså nogenlunde gennem den værste krise, og med tiden begyndte der faktisk at spire en vis optimisme, og jeg følte mig efterhånden helt godt tilpas i jobbet.

Det plagede mig imidlertid, at vi i to år ikke kunne få huset på Kaj Munksvej solgt, dels fordi det ligesom det første på Lille Ballevej var med fladt tag, dels på grund af den almindelige afmatning i konjunkturerne.

Dertil kom, at Alice fik problemer med ryggen. Efter talrige behandlinger hos en kiropraktor og diverse undersøgelser på sygehuset i Silkeborg måtte hun i det sene forår 1983 indlægges på Kommunehospitalet i Århus. Til vores store forskrækkelse blev der sagt, at hun måske havde sclerose, men det viste sig at være en diskusprolaps, som hun så blev opereret for.

Netop da havde vi med betydeligt tab afhændet huset i Silkeborg og købt et ombygget tidligere husmandssted i Ulvegravene i Hjørring. Hertil flyttede Sanne og jeg, mens Alice lå på Kommunehospitalet. Den flytning mindes jeg ikke som en god oplevelse. Men naturligvis hjalp det på humøret, da Alice omsider blev udskrevet og vi kunne begynde at indrette os på en ny fælles tilværelse i Hjørring.

Det lykkedes dog ikke at få tingene til at køre som jeg havde håbet. Vendsyssel Tidende havde godt nok fået troen på sig selv tilbage, og vi var oven i købet kommet så vidt, at vi havde taget initiativ til forhandlinger med Aalborg Stiftstidende om en form for borgfred og deling af landsdelen mellem vore to blade. Forhandlinger, der naturligvis blev ført i dybeste hemmelighed, og som i øvrigt ikke førte til noget. Men der ville have rejst sig et ramaskrig, hvis det var kommet frem, at to store borgerligt-liberale blade på denne måde overvejede at sætte den frie konkurrence ud af spillet. Især ville det have vakt opsigt, fordi den tidligere forsvarsminister Erling Brøndum sad på den ene side af bordet som ny chefredaktør på Aalborg Stiftstidende.

Midt i det hele begyndte det imidlertid at knirke ganske alvorligt mellem mig og direktør L. Juhl Andersen. Vi var ligestillede, og det var nok den største fejl ved det hele. Det udnyttede personalegrupperne til at sætte os op mod hinanden, og til sidst måtte jeg fortælle et bestyrelsesmedlem, at det måtte blive enten direktøren eller mig - og så blev det mig, der måtte forlade bladet.

Jeg mindes blandt andet, hvordan bestyrelsesformand Knud Uggerhøj var så venlig at fortælle mig, at jeg jo heller ikke rigtig havde levet op til forventningerne. Han havde heller ikke levet op til det, jeg forventede af ham. Det fik jeg senere præciseret, da jeg på bladets generalforsamling stillede en slags mistillidsvotum til ham. En dum og uklog handling, der kostede mig en rimelig fratrædelsesordning.

Afskedigelsen tog hårdt på både Alice og mig, men Viggo Sørensen var straks klar med et tilbud om en stilling som lokalredaktør for Midtjyllands Avis.²⁰ I juni 1985 flyttede vi derfor til Kjellerup, hvor jeg forsøgte at glemme alt om perioden i Hjørring.

Helt let havde vi det ikke. Vores økonomi lå i ruiner, fordi vi ikke kunne sælge ejendommen i Ulvegravene, og til sidst rådede banken os til at lade den gå på tvangsauktion.

Familiemæssigt var der heller ikke styr på det. Sanne havde ikke mod på at flytte med os til Kjellerup. Hun rykkede snarest muligt tilbage til Hjørring, hvor hun havde en kreds af venner, som hun delte ungdomsårene med, mens hun tog sine eksaminer. Peter boede fortsat i Silkeborg,

²⁰ Min forgænger som lokalredaktør i Kjellerup var Sven Faaborg. Han stoppede på grund af sygdom og døde et par år efter, at jeg begyndte som lokalredaktør. Sven Faaborg var bror til redaktionssekretær Anne Margrethe Rasmussen, og han var et ivrigt medlem af Venstre, som han repræsenterede i Viborg Amtsråd.

hvor han tog tilløb til at læse på handelsskolen, og Lene boede i Århus, hvor hun læste til cand. merc. på Handelshøjskolen.

Kort efter flytningen til Kjellerup gav Peter os en større forskrækkelse. Han hjalp min "gamle" kortklub-kammerat Hugo Krogh med at fælde træer, og et af dem vippede Peter højt i vejret. Vi måtte i hast til Skanderborg Sygehus, hvor Peter lå med fire-fem brækkede ribben. Puha. Det var slemt, men det kunne være gået meget værre.

Men vi var altså landet i Kjellerup, og jeg kastede mig over jobbet som lokalredaktør.

Desværre havde vi svært ved at finde den rette bolig. Tre forskellige steder blev det til, først lejede vi et i øvrigt helt godt hus i Ågade i Kjellerup, siden lejede vi en nogenlunde landarbejderbolig ved Frausinggård (hos en anden af mine "gamle" kortklubkammerater fra Silkeborg-tiden, møbelfabrikanten Mogens Lind)²¹ og endelig købte vi til sidst et ret så almindeligt hus på Skovbrynet i Kjellerup.

Dette hus hjalp Viggo Sørensen os til at overtage i efteråret 1987, og vi begyndte at tro på tingene igen.

Men så blev Alice endnu en gang syg. Kort efter jul blev hun opereret for en svulst i underlivet. Den 20. juli 1988 døde hun efter et smerteligt sygdomsforløb, og jeg følte, at min verden var sunket i grus. Mine børn og de svigerbørn, der efterhånden var kommet til, gjorde hvad de kunne for at hanke op i mig, og de kan i dag glæde sig over, at de var kraftigt medvirkende til, at jeg ikke blev slået totalt ud.

I januar 1990 indtraf der et vendepunkt. Jeg fik kontakt med Birthe - og hun forandrede mit liv. Det er jeg i dag dybt taknemlig for, og frem for at dvæle ved alle ulyksalighederne i 80'erne vil jeg langt hellere fortælle om, hvad jeg har oplevet siden jeg den 26. januar 1990 inviterede Birthe på en middag på restaurant Amadeus i Grønhøj nord for Kjellerup.

Hvis du har lyst, Minner Mand, så vil du i de næste breve blandt andet komme med på en masse rejser! Men inden vi ta'r ud på disse rejser og måske også når frem til nogle sammenfattende konklusioner om mit liv, føler jeg trang til at give dig et lille indblik i, hvordan jeg oplevede tilværelsen som lokalredaktør i Kjellerup i årene fra 1985 og fremover.

²¹ Foruden Hugo Krogh og Mogens Lind var også Aksel Evin Olesen og hans gode ven Preben Nibuhr med i den nævnte kortklub.

I Kjellerup var jeg kommet til et overskueligt samfund, som af alle de "indfødte" betragtedes som verdens navle.

Det var da interessant, at det omsider var lykkedes at få Anker Jørgensens socialdemokratiske regering skiftet ud med Poul Schlüters borgerlige regering, men det var for ingenting at sammenligne med, at der i byrådet i Kjellerup indtraf et skifte fra en venstreborgmester til en konservativ borgmester.

Det interesserede da også de gæve borgere i Kjellerup, at planerne om en forbindelse over Storebælt rykkede nærmere, men de var nu meget mere optaget af, om Torvet i Kjellerup kunne indrettes på en måde, så byens forretningsliv igen kunne blive interessant for et stort opland. Alting blev kort og godt anskuet ud fra den lokale vinkel, og det var så min opgave som lokalredaktør at leve op til dette krav i Avisens lokalrubrik for Kjellerup kommune og lokalrubrikken for Karup kommune, som også hørte med.

Det var absolut ikke en uinteressant opgave, men den kunne ikke løses til alles tilfredshed. Det var jeg ikke længe om at opdage. Det var ikke nok, at jeg skrev og skrev. Jeg skulle også vise mig både her og der. Denne den repræsentative side af lokalredaktør-jobbet havde jeg aldrig rigtig forstået fuldt ud, før jeg fik den at føle på min egen krop.

Havde jeg ikke været til møde i en enkelt forening gennem længere tid, undrede formand og bestyrelse sig over, hvad jeg egentligt gik og lavede. At der var skrevet om foreningens møder både i tide og utide, var ikke nok. De ville se "giraffen" - og så gjorde det ikke så meget, at jeg bare kiggede ind en halv times tid og derefter nøjedes med en lille notits. For så havde jeg jo været der!

Der var ikke gået mange måneder før jeg i en samtale med Viggo Sørensen kunne beskrive min nye situation som lokalredaktør på denne måde: - Jeg er gået ned til næsten det halve i løn, men jeg har fået mindst dobbelt så meget at lave!

Det syntes han lød interessant, og så klappede han mig på skulderen og roste mig for det interview jeg forleden havde skrevet med borgmesteren i Kjellerup! Viggo Sørensen var altså stadigvæk en ørn til at snakke udenom og alligevel få en medarbejder til at føle, at han havde fået et ridderslag. Tænk hvad han kunne have udrettet i den varme chefredaktørstol, som jeg fik hedeslag i oppe i Hjørring!

Nu må du ikke tro, Minner Mand, at jeg ikke kunne lide hverken Kjellerup-borgerne eller selve jobbet som lokalredaktør.

Der var mange herlige mennesker i Kjellerup, og jobmæssigt var det en god fornemmelse at have overblik over sine opgaver, selv om det indimellem kunne knibe at nå det hele. Specielt var det dejligt dagen igennem at møde den ene eller den anden og få en lun bemærkning om et eller andet, jeg havde skrevet i gårsdagens avis. Den nære kontakt med de mennesker man skriver om bevirker, at knokleriet er til at holde ud.

Men naturligvis var det særlig svært netop det halve år, hvor Alice blev meget syg og til sidst næsten daglig måtte køres til strålebehandlinger på Kommunehospital i Århus. Og naturligvis var det lige så svært i tiden efter hendes død, hvor jeg følte, at benene blev væk under mig.

Den gode støtte, jeg fik fra mine børn, var som sagt guld værd. Det fik også stor positiv betydning for mig, at jeg efter grundige overvejelser meldte mig til et psykologikursus i aftenskolen. Her fik vi blandt andet til opgave at skrive fem punkter ned om, hvad vi hver især ville med vores liv. Som første punkt skrev jeg, at jeg ville ønske, at jeg igen en gang måtte finde en som Alice, som jeg kunne dele resten af tilværelsen med.²²

Hvordan dette første store ønske efter små to år gik i opfyldelse, vil jeg forsøge at fortælle om i næste brev. Det bliver nok et noget mere positivt brev end det du sidder med her, Minner Mand, for nu er Bette Mand på vej ud af den allerværste knibe han har været i.

Venlig hilsen

Knud - en gang en Bette Mand i knibe

²² Som punkt to skrev jeg, at jeg gerne ville nå at skrive en bog. Det kom jeg først i gang med, da du Minner Mand igen dukkede op i min tilværelse!

Kæmpeoplevelser

Kære Minner Mand!

Som jeg skrev til dig sidst, så var min verden ved at synke i grus efter begivenhederne i Vendsyssel i årene 1981-85 og især efter Alice's død i Kjellerup i 1988.

Men Lene, Peter og Sanne hankede op i mig, og et par år efter begyndte Birthe og jeg at komme sammen, og dermed kom Bette Mand gennem sin hidtil værste krise.

I min nye tilværelse med Birthe har jeg rejst meget, så meget, at jeg næsten kan skrive en hel bog om mit rejseliv.

Men, kære Minner Mand, i virkeligheden begyndte mit rejseliv allerede, mens jeg var kostelev i Hvidbjerg. Så nu dukker atter en gang noget frem fra vores fælles fortid!

Under ledelse af lærer Johannes Hovgaard satte min klasse i 1948 eller måske var det i 1949 kursen mod Frederikshavn, hvorfra vi sejlede med "Sessan" til Göteborg og herfra kørte langs Götakanalen op til Trolhättan.

Det var en forunderlig oplevelse. De blågule farver i det svenske flag satte sig straks på nethinden. De gule vej skilte og de gule striber på asfalten ligeledes.

Det må have været i det tidlige forår, for noget af det, jeg især husker fra byområderne, er høje birketræer med lyse stammer og spirende grønne skud, der flere steder var ved at folde sig ud. Andet der gjorde indtryk var de lange strækninger af granskove, hvor der indimellem dukkede rødmalede træhuse frem. Selv ude på landet var det altså meget anderledes end hjemme i Thy og på Thyholm.

Helt vildt blev det, da vi nåede steder, hvor det var klipper og stengrund, der prægede landskabet.

Aldrig havde jeg forestillet mig, at et andet land kunne være så meget anderledes bare at se på og gå rundt i. Jeg var vildt betaget. Og endnu vildere blev det at studere, hvordan kanalen blev udnyttet. Ved store sluseanlæg fulgte vi, hvordan fartøjerne blev sænket eller løftet til en ny vandhøjde, og et sted så vi også, hvordan der blev bugseret med store træstammer i brusende vandløb.

Jeg ved ikke, om du fra Hvidbjerg var på en tilsvarende tur. Men det var du nok, for jeg husker turen som en også for skolen stor succes, så den

er sikkert blevet fulgt op af flere. Og for mit vedkommende har den tur jeg var på, bidraget til min forståelse for, at skoleelever i vore dage tidligt tilbydes rejser til andre lande.

Der skulle gå ganske mange år, før jeg næste gang kom uden for landets grænser. Mon ikke det var i februar 1960, da Alice og jeg var flyttet til Nakskov.

På baggrund af mit VU-engagement i Ringkøbing havde jeg fået en plads i LOFs landsledelse, og LOFs forretningsfører Egon Wagner Jensen ringede pludselig og spurgte, om jeg kunne tage til Norge i en uge. Norske oplysningsforbund arrangerede i skisportsbyen Dombås et kursus, hvor man gerne ville se repræsentanter for danske og svenske oplysningsforbund. Det sagde jeg straks ja til, og ved den lejlighed kom jeg for første gang ud på en flyvetur, fra Kastrup til Oslo.

Det var midt om vinteren, og jeg husker specielt turen med toget op gennem høje norske fjelde som en betagende oplevelse. Der var sne overalt, men det var strålende vejr, og jeg blev så solbrændt som aldrig hverken før eller siden.

I min VU-periode blev det også til en enkelt større rejse, nemlig i 1962 en NATO-finansieret flyvetur for ledere fra flere politiske ungdomsorganisationer. Vi landede først i Paris, derpå i Holland og til sidst i Berlin.

Det var kort efter at muren i Berlin var opført. Mange år senere kom jeg til Berlin for anden gang. Det var i 1990, altså året efter murens fald. Birthe og jeg var begyndt at komme sammen, og hun opfordrede mig til at søge optagelse på et kursus i tysk, som journalisternes efteruddannelse arrangerede.

Der var sket meget mellem mine to besøg i Berlin. Først og fremmest gør det indtryk at tænke på alle de mennesker, der satte livet til i forsøgene på at komme fra Østberlin til Vestberlin. Hvor kan verden være grusom!

Men verden byder altså også på mange dejlige oplevelser. Især er det en oplevelse at komme ud og se andre lande og møde andre mennesker.

I VU oplevede jeg som sagt udlandet en enkelt gang, og i mine år på Venstres Pressebureau blev det til mange flere udlandsture, blandt andet en rejse til Grækenland med udenrigsminister Per Hækkerup som en sprudlende rejsedeltager, en rejse til Sovjet med den lidt mere stive

statsminister Jens Otto Krag og hans den gang yndige fru Helle Virkner, og rejser til Nordisk Råds møder i Oslo og Stockholm.

Grækenland-besøget var i anledning af 100 års jubilæet i det græske kongehus i 1963, og en af oplevelserne var det kongelige bal på kongeslottet Tatoi.

Her blev Per Hækkerup væk for os danske journalister, men vi fandt ham snart bag nogle søjler. Der var der indrettet en bar, og der stod Per Hækkerup og drak en af sine tynde, men mange whiskysjusser.

Sovjet-besøget var statsministerens genvisit efter Krustjevs besøg her i landet. Sovjetlederen hed nu Leonid Bresjnev, og ham trykkede jeg hånd med i både Moskva og ved Sortehavet, hvor turen blev afsluttet med blandt andet et besøg i Sovjetledernes sommerhus, eller jeg skal vel snarere sige sommerresidens. Her var også Kosygin og den såkaldte overlever Mikoyan til stede.

Det var på turen til Sovjet, jeg blev radioaktiv! Hvad jeg mener med det, jo, vi besøgte et atomkraftværk nær Uralbjergene, og da vi skulle ud derfra, reagerede en detektor på mig.

Jeg blev holdt tilbage, indtil de russiske atomfolk fandt ud af, at det var mit selvlysende armbåndsur, der havde givet udslaget. - Han var altså alligevel ikke mere radioaktiv, end at hele selskabet derefter igen kunne komme videre, fortalte den kendte TV-mand og redaktør Jørgen Schleimann senere under stort morskab.

Det skete i Silkeborg-årene, da Jørgen Schleimann deltog i et Rotary-møde i Silkeborg, hvor jeg havde skaffet ham som taler. Han var en af de få andre journalister, der ledsagede statsministerparret på turen til Sovjet. Jørgen Schleimann var den gang ansat på dagbladet Information og han kom med på afbud i sidste øjeblik. Hans eneste bagage var derfor en tandbørste og en mappe med lidt papirer.

Men jeg synes specielt jeg skal prale af en oplevelse ved Nordisk Råds møde i Stockholm, hvor jeg forlod flyet sammen med SF-lederen Aksel Larsen.

Jeg tilbød at bære Aksel Larsens kuffert, og vi fulgtes ad helt til hotellet. Han fattede sympati for mig, og han fortalte i de følgende dage ganske meget om forhandlingerne om den nordiske toldunion, som aldrig blev til noget på grund af Finlands naboskab med Sovjet.

Aksel Larsens meddelsomhed bidrog til min indsigt i, hvad der foregik, og en uges tid senere havde jeg den fornøjelse i Snapstinget at høre, hvordan Aksel Larsen overfor et par venstrepolitikere fremhævede

reportager i venstrepressen som de absolut bedste fra Stockholm. Mens han forklarede det, blinkede han fortroligt til mig.

Men tænk dig en gang, Minner Mand, på den måde at blive rost af en tidligere kommunist! Hvilken anden borgerlig journalist har oplevet det - og vel at mærke uden at blive nervøs for det, der var blevet trykt.

Som allerede nævnt har jeg også i 1974 været to måneder i USA. Også det var en kæmpe stor oplevelse.

Men de fleste og bedste rejseoplevelser har jeg haft sammen med Birthe gennem de sidste nu 12 år siden 1990.

Sammen har vi gået på den kinesiske mur tæt ved Peking, sammen har vi sejlet på Nilen og besøgt Egyptens pyramider, og vi har været i både England, Spanien, Frankrig, Italien, Tyskland, Ungarn, Irland og på Færøerne samt på en helt vidunderlig tur med Hurtigruten fra Bergen via Nordkap til Kirkenäs og retur til Trondheim.

Specielt Spanien og

England har vi besøgt mange gange, fordi vi har nære venner i begge disse lande. Desuden har vi deltaget i pragtfulde familieture til Mallorca, Gran Canaria og Solkysten.

Birthe balancerede ind i mit liv, det blev et vendepunkt. Foto: Preben Baltzer

Ja, hvad kan man forlange mere. Bette Mand har virkelig set meget af den store verden, og de senere års oplevelser kan jeg takke Birthe for. Hun er ikke bare et varmt og dejligt menneske, hun forstår sig også på at organisere og virkeliggøre de drømme, som hun allerede som ganske

ung havde om at komme ud og opleve verden. Derfor tror jeg, der ligger mange, mange flere oplevelser og venter.²³

Så skal jeg slutte med en konklusion allerede her, Minner Mand, så kan den kort formuleres sådan: Bette Mand blev dukket flere gange på sin knudrede vej, men han blev aldrig foldet helt sammen. Han blev ikke selv en stor mand, men han fik lov at møde nogle af de rigtig store mænd og han fik store oplevelser.

Og hvem ved, det bliver måske til endnu en række breve til Minner Mand, for jeg har jo endnu ikke fået nær det hele fortalt.

Du bør da for eksempel vide lidt om, hvad der fik mig til fra begyndelsen af 1994 at sige farvel til lokalredaktørjobbet i Kjellerup til fordel for posten som redaktør på Avisens ugeblade Ekstra Posten og Kjellerup Tidende, inden jeg igen fik styr på min private økonomi og i begyndelsen af 1999 gik på efterløn som 65-årig.

Da havde jeg samlet været 25 år i det bladhus, som først familien Sørensen ejede og som derefter blev overtaget af Jyllands-Posten. Det er en del af den historie, jeg også mangler at fortælle.

Venlig hilsen

Knud - ja, kald mig bare Bette Mand

²³ Siden jeg skrev dette brev, har Birthe og jeg allerede haft en ny rejseoplevelse. Efter hendes jubilæum tog vi alene to til Kreta, hvor vi i otte dage slappede dejligt af i hinandens selskab. Zeus kan ikke have haft en bedre uge sammen med den skønne prinsesse Europa, som han ifølge den græske mytologi faldt for!

Spiddet i revyen

Kære Minner Mand!

Om jeg har fortrudt noget? Der er vel altid et og andet, man bagefter gerne ville have gjort anderledes, hvis man havde kunnet.

Der var for eksempel noget med en førsteklases sommerhusgrund ved Hvide Sande, som jeg helt tilbage i 1968 købte for 7.000 kr. og to år efter solgte for 15.000 kr. Jeg syntes den gang, det var en enorm fortjeneste, men den grund ville jeg gerne, om jeg stadigvæk havde ejet.

Der var også noget med en medarbejder på Vendsyssel Tidende, hvor det ene ord tog det andet og hvor den forkerte blev afskediget. Og når jeg sidder og tænker tilbage, så var jeg vel bagefter heller ikke altid lige lykkelig for, at jeg i sin tid satsede så stærkt på at komme fra Ringkøbing til Nakskov og senere fra Silkeborg til Hjørring.

Men der opnås ikke noget ved at fortryde. Intet kan ændres med tilbagevirkende kraft, og man kommer ikke langt med at spekulere på, hvordan det mon ville være gået, hvis man havde gjort dette eller hint anderledes.

Du står hvor du står, og det er den videre vej fremefter, du har indflydelse på, og det du kan få ud af din fortid er at lære af de ting du har gjort og måske også af de erfaringer, som andre har gjort.

Skal du lære af andres erfaringer, må du være god til at lytte. Blandt de mange mennesker jeg har mødt, var især min farbror Johannes god til det.

Farbror Johannes fulgte levende med, når andre fortalte. Han stillede de relevante spørgsmål, hvis der skulle spørges, og han tav stille, hvis der ikke skulle spørges yderligere. Farbror Johannes var et meget musisk menneske. Ikke fordi han spillede harmonika, for det gjorde han også, men fordi han havde melodien i sig, og fordi han havde sans for både de store og de små ting i tilværelsen. Farbror Johannes ville jeg gerne, om jeg havde fået mange flere timer sammen med. Ham kunne jeg have lært meget mere af.²⁴

En anden, der også var god til at lytte, var Poul Hartling. Jeg husker specielt en valgturné, hvor jeg fulgte Poul Hartling gennem flere dage.

²⁴ Farbror Holger var jeg også imponeret af. Sammen med hustruen Rigmor påtog han sig et langt liv igennem at passe deres retarderede datter Anne Marie. Hver gang vi mødte dem, var det dybt rørende at se, hvordan de tog sig af hende.

Vi sov på de samme hoteller, vi spiste morgenmad sammen, og vi kørte sammen fra den ene valgkreds til den næste. Det blev til mange samtaler, hvor det faktisk i højere grad var ham, der lyttede til mig end omvendt.

Næsten altid havde han et godt råd. Jeg mindes for eksempel en situation, hvor jeg for Venstres Månedssblad havde Poul Hartling til dobbeltinterview sammen med den konservative Poul Sørensen. Mod slutningen af interviewet stillede jeg et spørgsmål til Poul Sørensen om den uro i de konservative rækker, som Hartlings nylige Svanninge-tale havde skabt. Det var der gennem nogle uger skrevet om i alle landets aviser. Men det lod Poul Sørensen som om han ikke kendte til. - Hvad for en uro?, spurgte han.

Jeg var ved at falde ned af stolen. - Jamen, det er der jo skrevet en masse om, selv i Berlingske Tidende, begyndte jeg befippet at forklare og forsøgte forgæves at få spørgsmålet nøjere præciseret.

Poul Sørensen rystede bare på hovedet og konstaterede så, at vi nu vist var færdige. Han rejste sig, og det samme gjorde Poul Hartling. På vej ud af døren vendte Poul Hartling rundt og kom tilbage til mig: - Må jeg give dig et godt råd, når en mand som Poul Sørensen svarer med et modspørgsmål, skal du bare holde fast og sige "Det var mig der spurgte!". Så smutter han ikke så let uden om! forklarede Poul Hartling venligt og efterlod mig med sved på panden.

Den lille episode lærte jeg af.

Også en mand som Viggo Sørensen har jeg lært meget af. Ligesom både farbror Johannes og Poul Hartling havde også Viggo Sørensen evnen til at lytte og hurtigt finde ind til kernen i en problemstilling. Jeg husker blandt andet en dag, da jeg på Midtjyllands Avis havde dummet mig gevaldigt.

Jeg havde påtaget mig at skrive dagens tv-anmeldelse. Den skulle afleveres til sætteriet ved ni-tiden, og klokken halvti kom en typograf og efterlyste min artikel. Da havde jeg totalt glemt, at jeg skulle skrive dagens tv-anmeldelse. - Den kommer om en halv time, svarede jeg kvikt og flåede gårsdagens avis op for at se, hvad der havde været i fjernsynet aftenen i forvejen.

Jeg havde kun set TV-Avisen og var derfor nødt til at støtte mig til tv-programmet for at kunne skrive en tv-anmeldelse. Det gik lynhurtigt, og desværre alt for hurtigt, for en af de udsendelser, jeg knyttede et par kommentarer til, var i sidste øjeblik blevet taget af programmet, og det opdagede jeg først, da den friske avis blev bragt rundt.

Gode råd var dyre, jeg tumlede ind på Viggo Sørensens kontor og udbrød: - Jeg har dummet mig! - Nå, hvad så? spurgte Viggo, og jeg forklarede så forløbet. - Av, det var værre, men det er der jo ikke noget at gøre ved, bemærkede Viggo efter et øjeblikks eftertanke. - Du beklager bare fejlen, og så glemmer vi det!

Fejlen var bare ikke så let at glemme. Hele huset morede sig over, hvordan redaktør Stentoft havde anmeldt en fjernsynsudsendelse, der aldrig var blevet bragt! Episoden blev gjort til et af hovednumrene i revyen ved årets avis-fest, og jeg var flov og følte mig gjort komplet til grin. Den eneste, der ikke grinede larmende med, var Viggo Sørensen. - Lad som ingenting, bemærkede han og blinkede venligt til mig.

Viggo Sørensen havde straks lyttet sig frem til den sindstilstand, jeg var i. Det jeg havde behov for var et klap på skulderen og så en snak om helt andre ting! Sådan reagerer den, der kan kunsten at lytte til andre.

Hvis jeg noget tidligere havde været lige så god til at lytte som Viggo Sørensen var, havde mit liv på visse punkter sikkert fået et helt andet forløb.²⁵ Nu forsøger jeg efter bedste evne at gøre en dyd ud af det at lytte til andre. Men jeg lærer det aldrig fuldt ud, Minner Mand!

Det går mig ofte som den drømmende knægt, der bliver sendt i byen efter et rugbrød, men kommer hjem med et franskbrød. Han har hverken helt eller halvt hørt efter, hvad mor sagde. Jeg hører også alt for tit efter med et halvt øre.

Nå, men jeg havde jo bebudet en forklaring på, at jeg i 1994 stoppede som lokalredaktør i Kjellerup og i stedet påtog mig jobbet som redaktør på Ekstra Posten og Kjellerup Tidende, de to ugeaviser, som Midtjyllands Avis gennem mange år har udgivet i henholdsvis Silkeborgområdet og Kjellerupområdet.

Som du forlængst har fået at vide, så var jeg i 1990 begyndt at komme sammen med Birthe. Vi fandt det mest praktisk, at jeg flyttede over til hende i Bjerringbro, og det var der ret hurtigt en del mennesker i Kjellerup, som begyndte at få ondt af. I første omgang på det lidt mere humoristiske plan, senere på en lidt mere lumpen måde.

Den humoristiske vinkel fremgik af et indslag i en lokalrevy, der opførtes i Kjellerup Bio. Her gik en mand over scenen og efterlyste redaktør

²⁵ Om ikke Viggo Sørensen havde svage sider? Jamen, hvem har ikke det, pengene spillede måske en lidt for stor rolle for ham. Jeg synes for eksempel, Viggo skulle have afstået fra formandsposten i Jyske Bank. Den post fik nogle til at tro, at Avisen var "gift" med banken.

Stentoft. "Han er da taget på Winther-ferie", fremgik det i næste øjeblik af en plakat, der derpå blev båret over scenen. Ganske fikst og meget morsomt! Syntes også jeg, for Birthe hed jo Winther til efternavn! Da vi blev gift, tog Birthe mit efternavn. Det skete den 18. december 1993, og pudsigt nok blev vi viet af min gamle klassekammerat fra Hvidbjerg, Viggo Raaby.

Viggo var allerede da gammel i gårde som borgmester i Bjerringbro, og det har helt sikkert været en lidt underlig fornemmelse for ham, sådan at skulle læse vielsessritualet op for den lokale redaktør og en gammel klassekammerat.

Som sagt, så var der altså nogle i Kjellerup, der umiddelbart vurderede mit forhold til Birthe ud fra en humoristisk vinkel. Den lidt mere lumpne facon, hvorpå andre i Kjellerup med tiden reagerede, var med skriftlige og telefoniske beklagelser til chefredaktionen inde i Silkeborg. Redaktøren i Kjellerup havde ikke været til dette eller hint møde, og redaktøren havde den ene gang efter den anden udskudt et referat, som forlængst burde have været bragt! Sådan begyndte jungletrommerne at gå.

Viggo Sørensen overrækker mig en gave ved min fratrædelse i Kjellerup.

Foto: Leif Tychsen

At jeg brugte fuldt ud lige så megen tid på Kjellerup-redaktionen som tidligere, var der åbenbart ingen, der hæftede sig ved. Derimod hæftede man sig ved, at jeg efter arbejdstid kørte ud af byen og satte kursen mod nabobyen Bjerringbro. Det var ganske givet en torn i øjet på en del af de gode Kjellerup-borgere.

Da min gode ven Erland Olsen pludselig døde i efteråret 1993 og efterlod en tom redaktørstol på Ekstra Posten/Kjellerup Tidende, fik jeg derfor ret hurtigt den ide at lægge billet ind på jobbet.

Viggo Sørensen var omgående med på tanken. Dog bad han om at jeg lige ventede et par måneder, indtil de kommunale valg var afviklet, og indtil jule- og nytårsaviserne var overstået.

Nogen helt umulig lokalredaktør var jeg altså ikke set med hans øjne! Men i lighed med mig havde han forlængst fornemmet, at der var en del i Kjellerup, der nødigt ville dele "deres" lokalredaktør med nabokommunen, selv om det kun var i fritiden jeg drog til Bjerringbro.

På Ekstra Posten/Kjellerup Tidende blev det til fem overkommelige og gode arbejdsår, indtil jeg ved årsskiftet 1998/99 rundede mine tilsammen 25 år på Midtjyllands Avis.²⁶

Med jubilæet satte jeg punktum for min journalistiske karriere og gik en måned senere på efterløn som 65-årig. En beslutning, jeg ikke et øjeblik har fortrudt. Tværtimod. Lige siden har jeg daglig glædet mig over, at det er mig selv, der bestemmer, hvad jeg bruger min tid på. Bedre kan det ikke ende for en Bette Mand.

Venlig hilsen

Knud - nu igen en gift Bette Mand

²⁶ Da jeg gik på efterløn interviewede Midtjyllands Avis' nye chefredaktør Steffen Lange mig, og jeg fejlinformerede ham desværre i en enkelt forbindelse. Jeg sagde, at der var to skorstene på Nystrup. "Kan du nu heller ikke huske mere?", spurgte min bror Niels mig bagefter. Der var nemlig tre skorstene!

Retrætepost

Kære Minner Mand!

Som sagt, så havde jeg fem gode år som redaktør på ugeaviserne Ekstra Posten og Kjellerup Tidende, inden jeg den 1. februar 1999 gik på efterløn.

Hverken rent journalistisk eller på anden måde var tiden på disse gratis omdelte annonceudgivelser den store udfordring for mig. Jeg levede højt på min rutine.

I ugeaviserne bliver det redaktionelle stof som regel betragtet som fyld. Meget af det er skrevet for at takkes annoncørerne. Sådan følte jeg i hvert fald opgaven fra starten af. Samtidig måtte hverken Ekstra Posten eller Kjellerup Tidende blive så gode, at folk begyndte at sige, at de nu sagtens kunne undvære den daglige udgave af Midtjyllands Avis.

Den balancegang disse hensyn krævede havde jeg ikke svært ved at finde, og det lykkedes mig også at finde frem til en arbejdsfacon, så jeg omsider efter mange hæsblæsende år kunne nøjes med en 37 timers arbejdsuge.

På den måde blev de fem år på ugeaviserne til noget, der lignede en behagelig retrætepost for mig, og Birthe undrede sig over, at jeg begyndte at snakke om, at jeg snart ville gå på efterløn. Det lykkedes hende at få mig til at tage et eller måske to år mere, end jeg oprindeligt havde tænkt mig, men så var det nok, mente jeg.

Det skulle vise sig, at jeg var ret så heldig med tidspunktet. Efter Viggo Sørensens død i 1995 havde enken Helle Sørensen omsider fået Midtjyllands Avis afhændet til Jyllands-Posten.

Det opfattede Berlingske-koncernen som en udfordring, og derfor begyndte man via Aarhus Stiftstidende at udsende en konkurrerende ugeavis i Silkeborg-området. Konkurrencen fra "Midtjysk onsdag" tvang Midtjyllands Avis til at presse Ekstra Posten op i et lidt højere gear, og det skete just som jeg forberedte min afgang.

Den ekstra indsats, der var brug for, slap jeg altså for at bidrage til. Det var jeg tilfreds med. Ikke mindst glædede det mig, at jeg nu pludselig befandt mig i den situation, som alle burde have chancen for: Jeg slap

mit daglige arbejde på et tidspunkt, hvor jeg stadigvæk havde kræfter til at forberede den næste del af min tilværelse.

At jeg har haft megen glæde af det, er en ting. Men i virkeligheden har Midtjyllands Avis også lukreret på det. Jeg har nemlig haft overskud til at bidrage til Birthes lokalrubrik fra Bjerringbro! Samtidig har jeg kunnet skrive andre artikler til Midtjyllands Avis, blandt andet i serien "Lige et øjeblik", hvor et panel af midtjyske skribenter med udgangspunkt i dagens avis skriver en kommenterende artikel til den følgende dags avis.

Jeg har desuden haft tid til at gå på edb-kursus, jeg har fået bedre tid til min skak, og jeg har for eksempel også kunnet hjælpe håndboldklubben BFH med et par større publikationer.

Det sidste lokkede Birthes søn Mads mig til, og det har været virkelig morsomt her på min "gamle" dage at forsøge mig som en slags sportsjournalist. Det falder mig ikke spor svært, så måske jeg i sin tid skulle have valgt den gren af journalistikken i stedet for det politiske, men igen: Du kan ikke ændre noget med tilbagevirkende kraft.

For at bevise over for dig, Minner Mand, at jeg stadig kan skrive og tænke klart sender jeg dig hermed det seneste eksempel på mine bidrag til "Lige et øjeblik". Det er en artikel, som også mine børn og børnebørn måske kan have godt af at læse. Her er den:

- Det er da flot, at den 27-årige Silkeborg-pige Rikke Skjøth er med blandt de sidste 22 i Popstars-udsendelserne på TV2. Men helt ærlig, så er jeg mere imponeret af den anden Silkeborg-pige i disse udsendelser, den 22-årige Line-Marie Hougaard Dencker.

Line-Marie sprang ud af konkurrencen endnu inden hun fik besked om, hvorvidt hun kom videre.

- Det hele blev lige pludselig for meget. Alle kameraerne, de nærgående interviews og frygten for at blive hevet ud af hverdagen. Jeg fandt ud af, at prisen for berømmelse måske varfor høj, fortæller Line-Marie til Midtjyllands Avis.

Hende tager jeg hatten af for. Der er ingen tvivl om, at det er hårdt at blive en slags offentlig person, der hele tiden er i fokus, og som måske skal spille en helt anden person end den man i virkeligheden er. Der er masser af eksempler på, at stjernestatus og berømmelse ikke er lykken. Faktisk er der mange, der rent menneskeligt er gået ned på det.

Derfor er det dejligt at opleve, at en af de unge, der måske er på nippet til at virkeliggøre sin drøm, stopper op og når til den konklusion,

at det godt kan vente lidt med den berømmelse. Det drejer sig om at have sig selv med i alt, hvad man foretager sig. Det kan Line-Marie nu forsøge på at få, og får hun med tiden lyst til at prøve igen, ja så har hun sikkert skaffet sig en meget bedre og mere solid ballast end den hun følte hun netop nu manglede.

Så jeg tager hatten af for Line-Marie! Men ønsker selvfølgelig gerne Rikke Skjøth al mulig held i det videre forløb for hende. Alene i kraft af sin alder har Rikke måske netop skaffet sig den ballast, der gør, at hun ikke vil få problemer med stjernestatus og berømmelse, hvis det altså bliver resultatet for hende i forsøget på at virkeliggøre en drøm. At unge mennesker har deres drømme skal vi ikke kimse af. Men sommetider får man en fornemmelse af, at ganske mange unge i disse år drømmer sig lidt for langt væk fra den virkelighed, de i stedet burde være optaget af. Set i et lidt større perspektiv gætter jeg på, at det er noget i den retning, der får mange unge mennesker til at flirte med de såkaldte stoffer. Den problematik står der også noget at læse om i onsdags-udgaven af Midtjyllands Avis. Der står ligefrem, at en kommune som Bjerringbro er oversvømmet af narkotika.

Ifølge landbetjent Knud Nørr er der børn helt ned i 13-14 års alderen, der bruger hash og amfetamin, og stofferne sælges i tilknytning til skolerne! Derfor opfordrer Knud Nørr til, at man tager alvorlig fat. Forældrene skal involveres, og man skal have fundet ud af, hvem der står bagved.

- Brug af narko er et problem, der sniger sig langsomt ind, og begynder man at eksperimentere med narko, er man ved at sætte pletter på sin straffeattest. Alt med narko er forbudt. Derfor gælder det om at si-ge fra og holde nallerne væk. Vi har flere eksempler på børn, der stjæler fra forældrene, bedsteforældrene og andre for at skaffe penge til narkotika. Siden begynder butikstyverier og det bliver værre og værre...

Siger altså landbetjent Knud Nørr. Og han har jo ret. Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvordan man løser dette problem. Men jeg har en mistanke om, at det har noget med drømme og virkelighedsflugt at gøre, når unge mennesker fristes til at eksperimentere med narko. Hvordan får vi dem fra de ideer? Hvordan får vi dem til at hygge sig og more sig uden brug af stoffer? Ja, jeg ved godt, at det er et såkaldt millionspørgsmål! Men hvor ville det være dejligt, hvis den opvoksede ungdom en dag finder ud af at vende ryggen til narkohandlerne med en bemærkning som denne: - "Nej, tak, vi foretrækker virkeligheden!"

Jeg er så heldig, Minner Mand, at ingen af mine børn eller børnebørn er faldet for fristelser, der kunne afspore deres liv. Det er nok det, jeg i disse år er allermest taknemlig for.

Der er mange, der i min alder sidder tilbage med triste indtryk af børns og børnebørns udvikling. Nogle af dem, der er i en sådan ulykkelig situation, har ofte en tilbøjelighed til at kaste skylden på samfundet og hele den udvikling, der fulgte med alle de opfindelser og tekniske fremskridt, som vi har været vidne til.

At stofmisbrug og lignende er samfundets skyld er naturligvis sjældent hele forklaringen, men sandt at sige, så er det ikke blevet lettere at være ung i dag end for 50 år siden.

Tilbuddene og mulighederne er mangedoblet. Risikoen for at vælge forkert er større end på de tidspunkter, da vi stod over for vores forskellige valgmuligheder. Og det samme gælder risikoen for at komme ud på et skråplan med sit eget liv.

Hvordan man bedst hjælper den opvoksende ungdom på vej, tør jeg ikke givet noget endeligt bud på. Men det eksempel du selv er for dine børn og børnebørn er af større betydning, end du tror. Så meget tør jeg i hvert fald sige.

Mon ikke du har gjort samme erfaring, Minner Mand? Det gætter jeg på!

Venlig hilsen

Knud - en taknemlig Bette Mand

Mit yngste barnebarn Victoria's dåb i Linå Kirke i juli 2000. Lene bærer Victoria. Fra venstre derefter Pernille (søster til Peters kone Bettina), Peter ham selv, Sanne med børnene Mathilde og Jacob, og yderst Bettina med Rebecca på armen.
Foto: Birthe Winther Stentoft

Bette Mands remis

Kære Minner Mand!

Nu nærmer vi os slutningen på Bette Mands historie. Hvad der bør stå på de allersidste linjer eller som efterskrift, skal jeg ikke gøre mig klog på. Det håber jeg, at nogle af mine kære børn eller måske min kære Birthe vil have et bud på. De lever forhåbentligt allesammen længe nok til at følge mig på min sidste rejse.

Men den dag det sker, håber jeg, at en af deres konklusioner vil være den samme som jeg efterhånden er nået frem til: Bette Mand blev ikke sat skakmat i livets store skakspil! Det endte vel nærmest remis!

Efter en ganske udmærket åbning foretog han nogle forvovne træk, som var lige ved at bringe ham i alvorlige vanskeligheder. Han satte dronningen overstyr, men det lykkedes ham at vinde en ny i stedet. Den tru-

ende skakmat blev afværget, og i slutspillet kom han stærkt igen. Faktisk var det et helt flot spil med masser af kombinationer, som andre kan lære af.

Hvor jeg vil hen med al den skaksnak! Jo, jeg er i de senere år blevet grebet af spillet over alle spil. Allerede som barn snusede jeg lidt til skakken. Både far og mor elskede at få et parti, og selvfølgelig lærte de os tre drenge at flytte brikkerne.

Det var dog først i 1988 jeg for alvor kastede mig over skakken. Det skete kort efter Alice's død og begravelse. På en eller anden måde måtte jeg foretage mig noget for at komme den knugende tomhed til livs. Mit medlemskab af Rotary gav mig intet, derfor droppede jeg det ugentlige samvær med Kjellerups fremmeste mænd,²⁷ og samtidig med at jeg meldte mig til det allerede omtalte psykologikursus begyndte jeg at spille skak i skakklubben i Kjellerup.

Det fik jeg meget ud af. Selvfølgelig tabte jeg i begyndelsen flere partier end jeg vandt. Men efterhånden gik det bedre, og nu kan jeg få masser af tid til at gå med at studere stillinger og listige træk.

Jeg tror nok, at de brave rotarianere i Kjellerup studsede, da jeg fortalte dem, at jeg hellere ville spille skak end gå til møde med dem. Enkelte gav dog udtryk for en vis forståelse. De var selv blevet bidt af en ny sport på et sent tidspunkt i tilværelsen, og de foreslog mig at gå med på golfbanen. Men mit svage venstre ben var ikke egnet til det. Derfor kunne de udmærket forstå, at jeg måtte vælge noget knapt så fysisk krævende. Og så måtte de jo give mig ret, når jeg forklarede, at "skak, det er et spil, du kan være med til, lige så længe du har brikker at flytte med".

Hvor længe har vi så brikker at flytte med? Ikke bare når tiden er ved at løbe ud ved skakbrættet, men også når det gælder livets store spil? Som årene går, må man erkende, at der er ting, man har fået sværere ved, ja, der er ligefrem ting, man helt må afstå fra.

Men meget længere end de fleste vist tror, kan man altså også tage nye udfordringer op.

Det var det, jeg gjorde med skakspillet. Det har jeg også gjort på andre områder. Da jeg gik på efterløn, meldte jeg mig til et edb-kursus for at

²⁷ Jeg har også droppet mit medlemskab af Venstre. Det var med blødende hjerte, men jeg blev fortørnet over den behandling, amtsrådsmedlem Aage Koch Jensen udsattes for, da han ikke ville stemme på en bestemt venstremand som amtsborgmester i Viborg Amt. Jeg stemmer dog stadigvæk på Venstre.

blive i stand til at udnyttet pc'ens mange muligheder. Det har jeg stor glæde af. Jeg kan nu fabrikere pjecer og foldere om alt muligt, jeg kan gå på internettet og spille skak eller finde svar på de mest utrolige spørgsmål, og jeg kan såmænd også redigere mine egne videofilm, hvis jeg da ellers har tålmodighed til det.

I vores nye computer-verden er det også blevet meget lettere at sætte sig til at skrive en stribe breve, som jeg nu har gjort til dig, Minner Mand.

Tænk engang, om alle de linjer, det nu er blevet til, skulle være skrevet i hånden eller på en gammeldags skrivemaskine. Sikken masse overstregninger og sikken masse papir, jeg skulle have brugt!

Når jeg i sin tid skulle skrive bare en enkelt artikel, blev papirkurven sommetider halvfyldt med iturevne papirstykker, fordi jeg undervejs ville ændre på noget eller føje noget ind.

Nu kan man, med bare nogle få klik med musen, vende tilbage til et hvilket som helst afsnit, hvor man er kommet i tanke om en tilføjelse eller en rettelse. Hvor er det en vidunderlig teknik, vi har fået i hænde. Den glæder jeg mig daglig over.

Men først og fremmest glæder jeg mig over, at solen hver morgen stadigvæk står op ligegyldigt hvor mørk natten har været. Det er ikke hver dag, vi kan se solen, men den er der. Sådan var det længe før jeg blev født, sådan var det i min barndom og gennem hele min opvækst, og sådan vil det også være, når jeg ikke er her mere.²⁸ Nok er der meget, der forandres, men der er også meget, der bliver ved at være som det var.

Noget af det største er stadigvæk små børns utrolige mod på livet, og jo tættere de er på dig, des større indtryk gør de. Jeg har nu fire dejlige børnebørn. Jacob på ni, Mathilde på fire, Rebecca på fire og Victoria på to år. Jacob og Mathilde har Sanne og hendes Lars leveret. Rebecca og Victoria leverede Peter og hans Bettina. Lene og hendes Paul har ikke fået børn. De kan til gengæld være så meget mere for Jacob, Mathilde, Rebecca og Victoria, som jo er de fire, der har en direkte linje tilbage til den slægt, jeg plumpede ned i den 21. juni 1933.

²⁸ Hvor gammel jeg bliver, kan jo ingen vide. Men jeg kan håbe på, at jeg slægter moster Thea, moster Lene, moster Signe og min mor på (se note 1). Da Birthes mor første gang hørte om, hvor gamle de var blevet, drejede hun sig om til Birthe og udbrød: - Du slipper aldrig af med ham!

I tilgift til disse mine egne fire børnebørn er fem-årige Sabina nu også kommet ind i kredsen af nære børnebørn; det skete, da Birthes søn Mads for et lille års tid siden slog sig sammen med Helle, der er mor til Sabina.

Jeg vil håbe for alle de fem små, at de vil blive ved med at have den nysgerrighed og det mod på livet, som de udviser nu. Jeg vil også håbe, at de vil bruge evnen til at lytte til andre og lære af andres erfaringer. Især håber jeg, at de hele vejen frem vil forsøge at leve op til den allerbedste læresætning, jeg husker fra min egen barndom: Du skal behandle andre som du ønsker at de skal behandle dig!

Desværre lykkedes det ikke altid for mig at leve op til den læresætning. Jeg har ofte været tankeløs og jeg har indimellem moret mig på andres bekostning.

Det gjorde jeg for eksempel i en årrække, når jeg underholdt med erindringer fra min barndom. Jeg fortalte om, hvordan min lillebror Thomas som en utrolig sød lille lyshåret knægt på kun to år hjemme på gårdspladsen på Nystrup stod og tog imod en politibetjent, der havde ærinde på gården. - Nå, hvad hedder du så?, spurgte betjenten ham. - Jeg hedder Halvanden-Mads!, svarede Thomas. Betjenten kiggede forundret på ham og fik så forklaringen af far: - Jo, han hedder altså Thomas, men han er ikke så stor endnu, så derfor har jeg et par gange kaldt ham Halvanden-Mads, forklarede far med et lidt svedent grin.

En anden historie om Thomas foregik, da tærskværket var på besøg på gården. Nogle af tærsk-folkene ville gerne have en luns af fars skråtobak. Min storebror Niels hentede skråtobakken og fik så den ide at prøve tobakken af på Thomas. Det var en rigtig stor mundfuld Niels puttede i munden på lille Thomas, og det værste var, at Thomas ikke spyttede ud, men bare slugte det hele.

Ups, da troede både Niels og jeg, at Thomas ville blive rigtig syg, men han klarede det tilsyneladende uden det mindste ubehag.

De historier har Thomas aldrig brudt sig om, at jeg fortalte. Det fik jeg imidlertid først at vide for et års tid siden, da jeg atter en gang skulle til at udbrede mig om barndomsminder fra Nystrup.

Thomas følte, at jeg med mine historier gennem årene havde moret mig på hans bekostning. Det havde jeg aldrig skænket en tanke. Jeg undskyldte naturligvis, og siden har jeg ikke fortalt historien om Halvanden-Mads og om skråtobakken, før jeg gør det her.

Og jeg gør det kun, fordi jeg synes, det er et godt eksempel på, at man ikke bare i store men også i små ting skal tænke sig om, før man gør sig lystig på andres bekostning. Og hvis du endelig kommer til at genere andre, ja, så bør du være klar til at give en undskyldning og finde en anden historie at fortælle, hvis du altså føler, at du absolut skal bidrage til den fælles morskab.

Ja, kære Minner Mand, nu er vi fremme ved afslutningen. Jeg håber, du har været med mig hele vejen frem til de sidste konkluderende afsnit. Nu ser jeg frem til at læse mere om dit liv og om de oplevelser, der har formet dig. Så kan vi måske atter en gang mødes og udveksle minder fra de år, vi havde sammen på Hvidbjerg Kost- og Realskole. De år var kun et enkelt stadium på min vej. Det var de sikkert også på din vej.

Med venlig hilsen

Knud - nu kendt som Bette Mand

Sidste billede i Bette Mands historie er fra en barnedåb i Linå Kirke